

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

MILAN ŠAŠIK
A MUNKÁCSI GÖRÖGKATOLIKUS
EGYHÁZMEGYE PÜSPÖKE, 1952-2020

AUGUSZTUS

1. Szo	☉ A Szent Kereszt körülhordozása, Makkabeus vtk. – Nagyboldogasszony bűnb. idő kezdete!
2. V	✦ Pütkösd u. 9. vas. – István első vt. ereklyéinek átv. – 8. h.
3. H	Izsák, Dalmátosz és Fausztosz szé. atyák
4. K	Az efezusi hét vt. – (Eudokia vtnő)
5. Sz	Úrszínváltás eü. – Euszigniosz vt.
6. Cs	☉ Úrszínváltás
7. P	Uü. – Dometiosz vt.
8. Szo	Uü. – Emilián hv.
9. V	☉ Pütkösd u. 10. vasárnap – Uü. – Mátyás ap. – 1. hang
10. H	Uü. – Lőrinc vt.
11. K	Uü. – Euplosz vt.
12. Sz	Uü. – Fótiusz és Anikétoz vtk., Maximosz szé. ereklyéi – (Piroska sza., Ipoly fszvt.)
13. Cs	☉ Úrszínváltás ün.
14. P	Nagyboldogasszony eü., Mikeás pr.
15. Szo	☉ A Legszentebb Istenszülő elszenderülése (Nagyboldogasszony)
16. V	☉ Pütkösd u. 11. vasárnap – Uü. – Jézus képe – (Diomedész vt.) – 2. hang
17. H	Uü. – Miron vt.
18. K	Uü. – Flórusz és Laurusz vtk., Sámuel pr.
19. Sz	Uü. – András és tsai. vtk.
20. Cs	☉ István apostoli király, Hierotheosz fp. – Uü. – Nemzeti ünnep
21. P	Uü. – Tádé ap., Vassza vtnő
22. Szo	Uü. – Agathonikosz és tsai. vtk., Farkas vt.
23. V	☉ Pütkösd u. 12. vas. – Nagyboldogasszony ün. – 3. hang
24. H	Eutik fszvt.
25. K	☉ Bertalan és Titusz apk.
26. Sz	Adorján és Natália vtk.
27. Cs	Poimén szé.
28. P	Mózes rem.
29. Szo	✦ Keresztelő János pr. fejevétele – Böjti nap!
30. V	Pütkösd u. 13. vas. – Ün. – Sándor, János és Pál fpk. – 4. h.
31. H	☉ Az Istenszülő övének elhelyezése

SZEPTEMBER

1. K	✦ Az egyházi év kezdete (indiktion) – Oszlopos Simeon szé. – (Teremtésvédelmi imanap)
2. Sz	Mamász vt., János fp.
3. Cs	✦ Piusz fp. – (Antimosz fszvt., Teoktisztosz szé.)
4. P	Babilasz fszvt., Mózes pr.
5. Szo	Zakariás pr.
6. V	☉ Pütkösd u. 14. vasárnap – Mihály arkangyal kolosszei csodája – 5. hang
7. H	Kisboldogasszony eü. – Szózon vt. – (Himnuszkiáltó Kassziáni)
8. K	☉ Az Istenszülő születése (Kisboldogasszony)
9. Sz	Uü. – Joákim és Anna istenősök
10. Cs	Uü. – Minodóra, Mitrodóra és Nimfodóra vtnők
11. P	Uü. – Teodóra sza., Autonomosz fszvt.
12. Szo	☉ Keresztelmagasztalás e. szombat – Kisboldogasszony ün.

13. V	✦ Pütkösd u. 15. (Keresztelmagasztalás e.) vasárnap – A Feltámadás templomának felszentelése – Eü. – (Kornél fszvt.) – 6. hang
14. H	☉ A Szent Kereszt felmagasztalása – Böjti nap!
15. K	Uü. – Nikétász nvt.
16. Sz	Uü. – Eufémia nvtő
17. Cs	Uü. – Zsófia és leányai: Hit, Remény, Szeretet vtnők
18. P	Uü. – Eumeniosz fp.
19. Szo	Keresztelmagasztalás u. szombat – Uü. – Trofimosz, Szavvátiosz és Dorimedón vtk.
20. V	Pütkösd u. 16. (Keresztelmagasztalás u.) vasárnap – Uü. – Eusztáthiosz nvt. és felesége, Theopiszta, és két fiuk: Agapiosz és Theopisztosz – 7. hang
21. H	☉ Keresztelmagasztalás ün.
22. K	Kodrátosz ap., Fókász fszvt.
23. Sz	☉ Keresztelő János pr. fogantatása
24. Cs	Tekla vtnő
25. P	Eufrozina sza.
26. Szo	✦ János ap., evta. elhunyt
27. V	Pütkösd u. 17. vas. – Kallisztrátosz és tsai. vtk. – 8. hang
28. H	☉ Karitón szé.
29. K	Cirjék rem.
30. Sz	Gergely fszvt.

OKTÓBER

1. Cs	✦ Az Istenszülő oltalma
2. P	Ciprián fszvt., Jusztina vtnő
3. Szo	Dénes fszvt.
4. V	Pütkösd u. 18. vas. – Hierotheosz fp., Ananiás ap. – 1. h.
5. H	Karitina vtnő, Romanosz szé.
6. K	☉ Tamás ap.
7. Sz	Szergiusz és Bakhusz vtk.
8. Cs	Pelágia sza.
9. P	☉ Jakab ap., Alfeus fia – (Andronikosz és felesége szé.)
10. Szo	Evlampiosz és Evlampia vtk.
11. V	Pütkösd u. 19. vasárnap – A hetedik egyetemes zsinat igaz hitű atyáinak emléke – (Fülöp ap., Teofán fp.) – 2. hang
12. H	Probosz, Tarakhosz és Andronikosz vtk.
13. K	Kárposz és Papilász vtk.
14. Sz	Nazáriosz, Gerváziosz, Protáziosz és Kelziosz vtk., Kozma fp.
15. Cs	Lukiánosz vt.
16. P	Longinus vt.
17. Szo	Ozeás pr., András vt.
18. V	☉ Pütkösd u. 20. vasárnap – Lukács ap., evta. – 3. hang
19. H	Joel pr., Várusz vt.
20. K	Artemiosz nvt.
21. Sz	Hilárion szé.
22. Cs	Averkiosz fp., Az efezusi hét vt.
23. P	☉ Jakab ap., az Úr rokona – Nemzeti ünnep
24. Szo	Aretász és tsai. nvtk.
25. V	Pütkösd u. 21. vas. – Markiánosz és Mártíriosz vtk. – 4. h.
26. H	✦ Demeter nvt.
27. K	Ünz. – Nesztor vt.
28. Sz	Terenciusz és tsai. vtk., István szé.

ATANÁZ PÜSPÖK

Templomaink köszöntenek bennünket. Furcsa ezt így fogalmazni, de akik „templomtalantul” élték át a tavaszt, azok érzik, tudják, miről szövel.

A hogy a Jelenések könyvében, a Biblia Autolsó fejezetében meg van írva: „Íme, Isten hajléka az emberek között! Velük fog lakni és ők az ő népe lesznek, és maga az Isten lesz velük.” (21,3)

...ezt élhetjük át újra benépesülő templomainkban, amikor Isten dicsőítésére egybegyülekezünk. Nem tátongó üresség ez az épület, hanem „Isten hajléka az emberek között”. Ő maga várt bennünket a járvány idején, és vár ma is, amikor már bátrabban ízlelgetjük a közösségi életet.

Isten színe előtt állhatunk meg együtt: Őt kerestük hónapokon át, hogy legyen segítségünk, mentse meg népét. Most pedig rájöhettünk, hogy ő is keresett, várt bennünket a házában.

Mert a templom Isten háza. Otthon is és nyaralásunk bármely helyszínén. A Szentháromság egy Isten a vendéglátónk, ha nem mecsetbe, hanem igaz hitű keresztény templomba vetődünk el.

S mivel ő maga is közösség, bennünket is együtt, közösségben vár. Amíg napközben egyedül kukkantunk be egy fohászra, addig a királyi ajtó zárva marad, a szentélybe nem lá-

tunk be. De amikor már együtt vagyunk, látjuk Isten szentélyét, az oltárt, mert megnyílik az ajtó a mennyország felé.

Együttérzünk azokkal, akiknek még vagy már nem juthat ki ez az élmény. A föld számos veszélyhelyzetben lévő országában még mindig zárva vannak a templomok. Kínában tavaly is tömegesen zárták be és rombolták le a keresztény templomokat, idén több ezernek a tetejéről és homlokzatáról távolították el a keresztet. Afrikában és a Közel-Keleten eszeveszett iszlámisták rombolnak le újabb és újabb szent helyeket, itt-ott a bennük lévő hívő népet is felkoncolva. De a bizánci világ hajdani középpontjában, a mai Isztambulban is igencsak mostoha sorsra jutott a legnagyobb bizánci székesegyház: e napokban mecsetté alakítják át, és végleg eltakarják benne a keresztény szimbólumokat. Mély fájdalom tölti el az egyházi vezetőket, de talán még a föld is velünk együtt siratja Isten pompás házáat, a Szent Bölcsesség hajlékát. Ahogy arrafelé mondják: „Ajaszofiát”.

Hálát adhatunk Istenünknek az egybegyülekezés lehetőségéért és a bennünket váró és köszöntő templomokért. „Megörültem, amikor azt mondták nekem: az Úr házába megyünk. Lábaik már ott is álltak udvaraidban, Jeruzsálem.” (Zsolt 121,1–2) Nem igaz az, hogy hitünkől idegen volna a kövekből vagy téglából épült szent hely. De természetesen tudatában vagyunk annak, hogy a Szentlélek igazi templomai mi magunk lehetünk:

„Nem tudjátok, hogy Isten temploma vagytok, és Isten Lélek lakik bennetek? Azt pedig, aki az Isten templomát megrontja, megrontja az Isten. Mert Isten temploma szent, és ti vagytok az.” (1Kor 3,16–17) Az apostol garantálja, hogy az élő lelkekből alkotott templom még értékesebb lehet, mint a világ legnagyobb

székesegyháza. „Isten házanépe, az apostolok és próféták alapjára rakott épület vagytok, melynek szegletköve maga Krisztus Jézus” – fogalmazott az efezusi levélben (2,19–20). Isten népe mint szent „épület” a Lélek erejéből Isten szent templomává „nő”, amelynek maga Krisztus az összetartó szegletköve. „Ő tartja össze az egész épületet, belőle nő ki az Úr szent temploma. Ti is benne épültök egybe a Lélek közreműködésével az Isten hajlékává.” (Ef 2,19–22) A „házépítő” Krisztus mindnyájunk végső rendeltetése és alapja.

Ennek a családis épületnek az alapkőve tehát maga Jézus Krisztus! Krisztus templomépítése Péter apostol szerint csak „a Lélek megszentelő erejéből” történhet: kinek-kinek a Szentlélekben kell átalakulnia ahhoz, hogy teljesen benne élhessen. Joggal mondja hát épp rólunk az apostol: „szent nemzet, tulajdonul kiválasztott nép vagytok, hogy annak dicsőségét hirdessétek, aki a sötétségből meghívott benneteket csodálatos világosságára.” (1Pt 2,9)

Ennek a „szent nemzetnek” akarunk templomainkban építő tagjai lenni e nyáron családstul, akár ellenszélben is. Tudjuk, hogy ott újra kell kezdenünk évszázados folyamatokat, az evangelizáció kultúráját, vagyis az örömhír továbbadását. A „házépítő” Krisztus segítsen ebben mindnyájunkat!

1 ELŐSZÓ: Atanáz püspök

■ LÉLEK

- 6 Ferenc pápa: Mi lenne, ha többet imádkoznánk, és kevesebbet méltatlankodnánk?
- 8 Engedjétek hozzám a kicsinyeket!
– Atanáz püspök katekézise a gyermekáldoztatásról
- 10 Erdő Péter: Ne féljétek! – Száz éve született Szent II. János Pál pápa
- 12 Visszaadta lelkét a Teremtőnek Milan Šášik, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspöke
- 14 Milán püspök végrendelete
- 15 Papp Miklós: „Feltámasztom őt az utolsó napon”
- 16 Baranyai Béla: Éppen itt féljünk, ahová az emberek győgyulni jönnek?
– Interjú Orosz István máriapócsi kegyhelyigazgatóval
- 18 Legeza Kata: Harmincéves a Görögkatolikus Szemle

■ EMBER

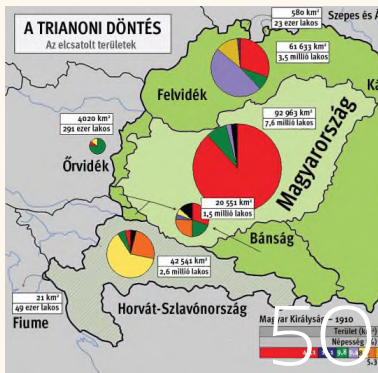
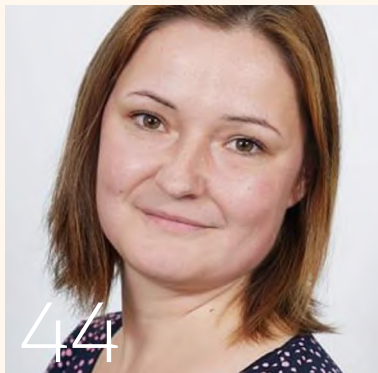
- 22 Ferenc pápa üzenete a hivatások 57. világnapján
- 24 Mary Healy: Isten ítélete lenne a koronavírus?
- 26 Végheő Tamás: Cuique suum
– Görögkatolikus gondolatok a trianoni diktátum 100. évfordulóján
- 29 Elszakadni az előítéletektől
– Beszélgetés Orosz Atanáz atyával
- 31 Rangos elismerést kapott munkatársunk, Kührner Éva főkönyvtáros
- 32 Marosi Anita: Határtalan hit
- 35 Zajác Andrea: Egy tisztelendő asszony följegyzései

- 36 Ivancsó Bazil: A Kowalsky meg a Vega árnyékában – Interjú Popovics Mátyással
- 39 Szemán-Tóth Teodóra: Ifjúságpsztoráció 4.
– A mindent eldöntő első alkalom
- 40 Fáy Zoltán: Deportált szerzetesek
- 44 Izgalmas és eredményes tanévet zárt a miskolci Görögkatolikus Roma Szakkollégium
- 46 Obbágy Lacus: „Meg kell tanulni, hogy elfogadd: nem vagy halhatatlan!” – In memoriam Benedek Tibor
- 50 Németh Csaba: Velünk élő múlt
– A trianoni békeszerződéshez vezető utak
- 52 Goreczky Tamás: Hetven éve vonták meg a szerzetesrendek működési engedélyét
- 54 Isten védőszárnya alatt
– Sybil Dilsher pakisztáni keresztény diáklány, a Miskolci Egyetemen tanulója

■ ÉRTÉK

- 56 Terdik Szilveszter: Száztíz éves a debreceni Istenszülő oltalma főszékesegyház
- 60 Ivancsó Bazil: A Szentföld érdekességei XIII.
- 63 Demkó Szimonetta: Egy paplány naplójából
- 64 Csabai Máté: „A Kárpát-medencében élünk, tudnunk kell, hogy ez egy ilyen hely”
– Beszélgetés Bubnó Tamás karnaggyal
- 66 Kanyó Árpád: A szent ajtók függönye
- 70 Földvári Katalin: A máriapócsi kegyhely gondozói: a Nagy Szent Bazil Rend
- 72 Legeza József: Könyvespolc mellett
- 74 Szilágyi László: Szent László nyomában Székelyföldön
- 78 Legeza Kata: Mozivászon előtt

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS
HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA

FELELŐS KIADÓ: DR. VÉGHSEŐ TAMÁS REKTOR

HONLAPUNK CÍME: WWW.GOROGKATOLIKUS.HU
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:

4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 13-19.

TEL: +36/42-597-600

TERJESZTÉSSEL ÉS MEGRENDELÉSSEL KAPCSOLATOS

INFORMÁCIÓ: KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU

TARTALOMMAL KAPCSOLATBAN:

SZEMLELET@GOROGKATOLIKUS.HU

SZÁMLASZÁM: 10702071-19204893-52300002

(SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA)

FŐSZERKESZTŐ: KIRÁLY ANDRÁS

FŐMUNKATÁRS: SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA, GERNER ATTILA,
KIRÁLY ANDRÁS, SZILÁGYI ICUS,
ZADUBENSKAI NORBERT, POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA,
SZABÓ SÁNDOR, VARGA B. BERNADETT,
TRESTYÁNSZKY CSABA

ÁRCLAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ

NYOMDAI MUNKÁK: IMI PRINT KFT., NYÍREGYHÁZA

ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ MEGRENDELHETŐ POSTÁN
A SZERKESZTŐSÉG CÍMÉN VAGY ELEKTRONIKUS FORMÁBAN

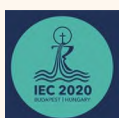
A KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU CÍMÉN.

RENDELÉSSEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓ

A SZERKESZTŐSÉG ELÉRHETŐSÉGEIN KÉRHETŐ.

NYÍREGYHÁZA, 2020

Augusztus 20-ig lehet jelentkezni a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolára

A Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola **pótfelvételit hirdet** katolikus teológus (osztatlan mesterképzés, 10 félév), katolikus hittanár–nevelőtanár (osztatlan mesterképzés 8+2 félév), rövid ciklusú katolikus hittanár–nevelőtanár (csak levelező), görögkatolikus kántor (6 féléves alapszak, csak nappali) szakokra. Jelentkezni 2020. augusztus 20-ig lehet.

Állami ösztöndíjas és önköltséges nappali és levelező munkarendű képzéseinket az alábbi szakokon hirdetjük meg pótfelvételi eljárásban
2020. július 1. és 2020. augusztus 20. között:

Katolikus teológus szak: osztatlan mesterképzés a teológia iránt érdeklődő világi híveknek (10 félév).

Katolikus hittanár–nevelőtanár: osztatlan mesterképzés (8+2 félév). Azokat a görög-, illetve római katolikus jelentkezőket várjuk, akik hittanárok szeretnének lenni az Egyház szolgálatában.

Rövid ciklusú katolikus hittanár–nevelőtanár mesterképzés (2/4/5 félév): csak levelező munkarendben, önköltséges és állami ösztöndíjas formában is. A szak elvégzésével megszerezhető szakképzettség: okleveles katolikus hittanár–nevelőtanár, mely végzettség különböző szintű hitoktatásra ad jogosítványt, valamint nevelőtanári állás betöltésére is jogosít. A képzés időtartama az előképzettségtől függően: 2/4/5 félév. A képzésre az alábbi diplomák birtokában lehet jelentkezni: teológus, tanító, bármely szakos tanár, gyógypedagógus, óvodapedagógus, szakoktató.

Görögkatolikus kántor alapszak (6 félév): csak nappali munkarendben, személyre szabott, egyéni tanrenddel. Mindazoknak ajánljuk, akik hivatást éreznek a görögkatolikus szertartások énekeinek vezetésére.

Intézményünknek saját pótjelentkezési lapja van, mely letölthető honlapunkról.

<https://www.szentatanaz.hu/index.php/kepzesi-kinalat/jelentkezési-lapok>

A felvételi vizsgáról minden jelentkezőt írásban értesítünk.

BŐVEBB FELVILÁGOSÍTÁS A FŐISKOLA TANULMÁNYI OSZTÁLYÁN KÉRHETŐ:

Nyíregyháza, Bethlen G. u. 13–19., telefonon: 42/597-602 és 30/440-0001;
tanulmanyiugyek@szentatanaz.hu

A pótfelvételi vizsga tervezett időpontja **2020. szeptember 5.**

Szeretettel várjuk a jelentkezőket!

LÉLEK

VILÁGOSSÁGGAL, MINT KÖNTÖSSSEL
KÖRÜL VAGY ÖLTVE, KITERJESZTVÉN
AZ EGET, MINT SÁTORFŐDELET;
KI BEFÖDÖD VIZEKKEL ANNAK FELSŐ
RÉSZEIT, KI A FELHŐT SZEKEREDDÉ TESZED,
KI A SZELEK SZÁRNYAIN JÁRSZ

Június 29-én délelőtt, Szent Péter és Pál apostol ünnepén a Szentatya ünnepi szentmisét mutatott be, melynek keretében a metropolita-érsekeknek szánt palliumokat is megáldotta. Beszédét két kulcsszó, az **EGYSÉG** és a **PRÓFÉCIA** köré építette.

Ferenc pápa: Mi lenne, ha többet imádkoznánk, és kevesebbet méltatlankodnánk?

E város két apostolának ünnepén két kulcsszót szeretnék megosztani veletek: egység és prófécia.

EGYSÉG Két nagyon eltérő személyt ünneplünk együtt: Péter halász volt, aki napjait az evezők és hálók között töltötte; Pál művelt farizeus volt, aki zsinagógákban tanított. Amikor misszióba mentek, Péter a zsidókhoz, Pál a pogányokhoz fordult. És amikor útjuk keresztezte egymást, hevesen vitatkoztak, ahogyan Pál nem szégyell beszámolni róla egyik levelében (vö. Gal 2,11sk.). Tehát rendkívül különböztek egymástól, mégis testvérnek érezték magukat, mint egy összetartó családban, ahol gyakori a vita, mégis mindig szeretik egymást. Az őket összekötő családiasság azonban nem természetes hajlamból, hanem az Úrból forrászott.

Ő nem azt parancsolta, hogy kedveljük, hanem hogy szeressük egymást. Ő az, aki egyesít bennünket, anélkül, hogy egyformává tenne.

A mai olvasmány ennek az egységnek a forrásához vezet bennünket. Azt beszéli el, hogy az éppen megszületett Egyház kritikus szakaszon megy keresztül: Heródes tombolt, erőszakos üldözés zajlott, Jakab apostolt megölték. Most pedig Pétert is letartóztatják. A közösség szemlátomást elveszítette vezetőjét, mindenki a saját életét félti. Mindazonáltal ebben a tragikus időszakban senki sem menekül el, senki sem akarja menteni a saját bőrét, senki sem hagyja el a többieket, hanem mindnyájan együtt imádkoznak. Az imából bátorságot merítenek, az imából minden fenyegetésnél erősebb egység születik. A szöveg azt mondja, hogy „míg Pétert fogva tartották a börtönben, az Egyház szüntelen imádkozott

érte Istenhez” (ApCsel 12,5). Az egység olyan alapérték, amelyet az ima tud aktiválni, mert az ima lehetővé teszi a Szentléleknek, hogy beavatkozzon, hogy megnyisson a reményre, hogy csökkentse a távolságokat, hogy együtt tartson bennünket a nehézségek között.

Egy másik dolgot is észrevehetünk: a szorongatottság drámai helyzetében senki sem panaszkodik a rossz, az üldöztetések, Heródes miatt. Senki sem gyalázza Heródest – mi viszont annyira hozzá vagyunk szokva, hogy gyalázzuk a vezetőket. Hiábavaló, és unalmas is, hogy a keresztények időt pazarolnak arra, hogy panaszkodjanak a világra, a társadalomra, a bajokra. A siránkozások semmit sem változtatnak meg. Ne felejtsetek, hogy a siránkozások a második zárt ajtó a Szentlélek előtt, amint azt pünkösdi napján mondtam: az első a nárcizmus, a második a csüggedés, a harmadik a pesszimizmus. A nárcizmus a tükörhöz visz, hogy folyamatosan nézd önmagad; a csüggedés a siránkozáshoz; a pesszimizmus a sötétséghez, a búskomorsághoz. Ez a három magatartás bezárja az ajtót a Szentlélek előtt. Azok a keresztények nem hibáztattak másokat, hanem imádkoztak. Abban a közösségben senki sem mondta: „Ha Péter óvatosabb lett volna, akkor nem lennénk ebben a helyzetben.” Senki sem. Emberi szempontból lett volna ok bírálni Pétert, de senki sem bírálta. Nem megszólták, hanem imádkoztak érte. Nem a háta mögött beszéltek róla, hanem Istenhez beszéltek.

Ma feltehetjük magunknak a kérdést: „Őrizzük-e egységünket az imádság segítségével, az Egyház egységét? Imádkozunk-e egymásért?” Mi történne, ha többet imádkoznánk, és kevesebbet méltatlankodnánk, és egy kicsit visszafognánk a nyelvünket? Az, ami Péterrel történt a börtönben,

többen: mint akkor, sok elválasztó ajtó megnyílna, sok megbénító lánc lehullana. És csodálkoznánk, mint az a lány, aki, megpillantva Pétert az ajtóban, nem bírt ajtót nyitni, hanem befutott, és ámulattal, örömtől repesve mesélte, hogy látta Pétert (vö. ApCsel 12,10–17). Kérjük a kegyelmet, hogy tudjunk egymásért imádkozni! Szent Pál arra buzdította a keresztényeket, hogy mindenkiért imádkozzanak, de mindenekelőtt azokért, akik kormányoznak (vö. 1Tim 2,1–3). „De ez a kormányfő...” – és sokféle jelzővel illetik; nem sorolom fel őket, mert nem ez a megfelelő hely és idő, hogy számba vegyük, milyen jelzőket lehet hallani az országok vezetőiről. Hadd ítélje meg őket Isten, mi pedig imádkozzunk a kormányon lévőkért! Imádkozzunk: szükségük van az imára! Ezzel a feladattal az Úr bízott meg bennünket! Vajon végezzük-e? Vagy csak beszélünk, gyalázkodunk, és ennyi? Isten azt várja, hogy amikor imádkozunk, azokról is megemlékezzünk, akik nem úgy gondolkodnak, mint mi, akik becsapták orrunk előtt az ajtót, akiknek nehezen tudunk megbocsátani. Csak az imádság oldja le a láncokat, mint Péternél; csak az ima egyengeti az egység felé vezető utat.

Ma megáldjuk a palliumokat, amelyeket a bíborosok testülete dékánjának és az elmúlt évben kinevezett metropolita-érsekeknek adunk át. A pallium a juhok és a pásztor közötti egységre emlékeztet. A pásztor Jézushoz hasonlóan vállára veszi a báránykákat, hogy azok sose szakdjanak el tőle. Aztán ma – egy szép hagyományt követve – különleges módon csatlakozunk a konstantinápolyi ökumenikus patriarkátushoz.

Péter és András testvérek voltak, és mi, amikor csak lehetséges, testvéri látogatást teszünk egymásnál az ünnepeken: nem annyira udvariasságból, hanem azért, hogy együtt haladjunk az Úr által élénk tűzött cél, a teljes egység felé. Ma ők nem tudtak eljönni, a koronavírus okozta utazási problémák miatt, de amikor lementem (a lépcsőn), hogy lerójam kegyeletemet Péter földi maradványai előtt, szívemben magam mellett éreztem szeretett testvéremet, Bartholomaiost. Itt vannak velünk.

A második szó:

PRÓFÉCIA Egység és prófécia. Apostolainkat Jézus provokálta. Péter hallotta a hozzá intézett kérdést: „Kinek tartasz engem?” (vö. Mt 16,15) Abban a pillanatban megértette, hogy az Urat nem az általános vélekedések érdeklik, hanem a követése melletti személyes döntés. Pál élete szintén Jézus provokációja után változott meg: „Saul, Saul, miért üldözöl engem?” (ApCsel 9,4) Az Úr megrendítette őt lelkében: nemcsak azt érte el, hogy földre zuhanjon a damaszkuszi úton, hanem azt is, hogy letörjön egy vallásos és jó ember önteltsége. Így a büszke Saulból Paulus, Pál lett, ami azt jelenti, hogy „kicsi”. Ezeket a provokációkat, életfelforgatásokat próféciaik kö-

vetik: „Te Péter vagy, és erre a kösziklára építem majd Egyházamat” (Mt 16,18); és Pálnak: „Ő az én kiválasztott edényem, hogy elvigye nevemet a nemzetek elé” (ApCsel 9,15). A prófécia tehát akkor születik, amikor hagyjuk, hogy Isten provokáljon bennünket: nem akkor, amikor saját nyugalmunkat biztosítgatjuk, és mindent ellenőrzés alatt tartunk. Nem az én elképzeléseimből születik, nem az én zárt szívemből születik. Akkor születik, ha hagyjuk, hogy Isten provokáljon bennünket. Amikor az evangélium megdönti a bizonyosságokat, akkor születik a prófécia.

Csak azok válnak prófétává, akik megnyílnak Isten meglepetései előtt.

És itt van Péter és Pál, akik próféták, és távolabbra látnak: Péter az első, aki kijelenti, hogy Jézus „a Felkent, az élő Isten Fia” (Mt 16,16); Pál pedig elővételezi életének végét: „Félre van téve számomra az igazság koronája, melyet majd megad nekem az Úr” (2Tim 4,8).

Ma prófécia van szükségünk, de valódi prófécia: nem a lehetetlent is megígérő szószátyárokról, hanem tanúságtételre arról, hogy az evangélium lehetséges. Csodaváró tünetetek nem segítenek. Fáj nekem, amikor azt hallom hirdetni: „Prófétai Egyházat akarunk!” Rendben. De mit teszel annak érdekében, hogy az Egyház prófétai legyen? Olyan életek segítenek, amelyek nyilvánvalóvá teszik Isten szeretetének csodáját. Nem hatalomra, hanem koherenciára van szükség. Nem szavak, hanem ima! Nem kiáltványok, hanem szolgálat! Prófétai Egyházat szeretnél?

Kezdj szolgálni, és maradj csendben!

Nem elmélet, hanem tanúságtétel! Nem gazdagnak kell lennünk, hanem szeretnünk kell a szegényeket; nem magunk számára kell pénzt keresnünk, hanem odaadón kell segítenünk másokat; nem a világ tetszését kell keresnünk... van, aki arra törekszik, hogy jól kijöjjünk mindenkivel, nálunk azt mondják: „Jól kijön Istennel és az ördöggel”, jól kijönni mindenkivel; nem, ez nem prófécia! Ezzel szemben az eljövendő világ feletti öröme van szükség; nem olyan lelkipásztori tervek, amelyek látszólag saját hatékonysággal rendelkeznek, mintha szentségek lennének, hatékony lelkipásztori tervek, nem, hanem életüket odaadó pásztorokra van szükségünk: *Isten szerelmeseire*. Péter és Pál így hirdették Jézust, szerelmesként. Péter, mielőtt keresztre feszítették, nem önmagára, hanem Urára gondolt, és mivel nem tartja magát méltónak arra, hogy hozzá hasonlóan haljon meg, azt kéri, hogy fejjel lefelé feszítsék meg. Pál, mielőtt lefejezték, csak arra gondolt, hogy odaadja életét, és azt írja, hogy „kiontott italáldozat” akar lenni (2Tim 4,6). Ez prófécia. Nem szavak. Ez prófécia, olyan prófécia, amely megváltoztatja a történelmet.

Kedves testvérek, Jézus prófétált Péternek: „Te Péter vagy, és erre a kösziklára építem majd Egyházamat.” Ránk is vonatkozik hasonló prófécia. Ez a Biblia utolsó könyvében található, ahol hűséges tanúinak Jézus „fehér követ” ígér, „amelyre új név van írva” (Jel 2,17). Ahogyan az Úr Simont Péterre változtatta, úgy hív valamennyiünket is, hogy élő köveké tegyen bennünket, amelyekkel megújított Egyházat és emberiséget építhet. Mindig vannak olyanok, akik rombolják az egységet, és kioltják a próféciát, de az Úr hisz bennünk, és azt kérdezi tőled: „Akarsz az egység építője lenni? Akarsz-e a földön megvalósuló mennyem prófétája lenni?” Testvérek, engedjük, hogy provokáljon bennünket Jézus, és legyen bátorságunk azt mondani neki: „Igen, akarok.”

Fordította: Tözsér Endre SP

Forrás: Magyar Kurír, fotó: Vatican News

Az eucharisztikus kongresszust megelőző évben, 2019-ben a püspök atyák három írást jelentettek meg, amelyekben elmagyarázzák a kisdedek áldoztatására vonatkozó egyházi tanítás lényegét és annak gyakorlati szempontjait. Folyóiratunkban ezeket tesszük közzé folyamatosan.

Engedjétek hozzám a kicsinyeket!

Atanáz püspök katekézise a gyermekáldoztatásról

A gyermekek szent Eucharishtiában való részesítésével kapcsolatban Tamás-vasárnapra Kocsis Fülöp érsek-metropolita atyánk adott ki körlevelet. Ezt folytatva szeretném szent atyáink, a keleti egyház tanítói tanúságtételével alátámasztani, hogy a kisdedek áldoztatása nem új keletű, hanem egyházunk ősi hagyományához kapcsolódik.

Szent Jusztinosz hitvalló, egyházunk egyik legrégebbi írója beszámol arról, hogy az újonnan megkeresztelték részesednek az „Eucharishtiának” nevezett táplálékból, és a hálaadó imával megáldott kenyérből és borból „az átváltozás értelmében táplálkoznak,” hiszen az apostoloktól úgy tanultuk, „hogy a megtestesült Jézusnak teste és vére ez” (2Apol 66). A Krisztus utáni 2. századtól számos tanunk van arra is, hogy a csecsemőknek a szent Eucharishtiát csak a bor színe alatt szolgáltatták ki. A keresztelő pap bemártotta ujját a kehelybe, és így nyújtotta a szentséget a csecsemőnek, hogy nyelje le az ujjára tapadt cseppeket.

Jeruzsálemi Szent Cirill (Kürillosz) a frissen megkereszteltnek elmondott „misztagogikus katekézisei” nem hagynak kétséget afelől, hogy a szent Eucharishtiában való részesülés hozzátartozik a keresztelési beavatás szertartásához. Bár beszédeit ő elsősorban felnőttekhez intézi, de az egyház általános szokásáról számol be, és azt magyarázza. Ahogy a nagy gyermekek vagy felnőttek a keresztelés és bérmlás után nyomban megáldoztak, a legkisebb megkeresztelték is teljesen részesedhettek a szentségben. Nemcsak keleti, hanem korabeli latin szent atyáknál is világos tanúságtételeket találunk erre.

A 4-5. századból származó „Apostoli kánonok” irat teljesen természetesnek tartja a gyermekek szentáldozását, és így határozza meg a szentáldozáshoz való járulás sorrendjét: „Ezután vegye magához a Szentséget a püspök, majd a papok, diakónusok, alszerpapok, felolvasók, énekesek, aszkéták, a nők közül a diakónusok, szűzek és özvegyek, majd a gyermekek, majd rend szerint az egész nép, istenfélelemmel, valóságosan, zajongás nélkül.”

Szent Ciprián a 3. század közepén „Az elbukottakról” című művének 25. részében egy kisgyermekről ír, akit édesanyja elhozott a Szent Liturgiára, és – bár a gyermek ezt nem akarta – a diakónus részesítette a szent Eucharishtiában. Szent Ciprián csak megemlíti az esetet, s ebből tudjuk, hogy Karthágóban a csecsemőkorban megkeresztelt gyermekeket is rendszeresen megáldoztatták.

Szent Ágoston hippói püspök Vitaliuszhoz írott levelében állítja, hogy a gyermekek is üdvözülhetnek, ha keresztszüleiknek köszönhetően megvannak kereszteleve, és eszik Krisztus testét, és isszák az ő véré. Tehát hosszú évszázadokon át nemcsak keleti, hanem latin csecsemők és kisgyermekek is rendszeresen részesedtek a szent Eucharishtiában keresztelés után.

A római katolikus egyház istentiszteleti könyve, a 7. századból való Ordo Romanus is bizonyítéka annak, hogy abban az időben a gyermekek a nyugati egyházban is magukhoz vették az Oltáriszentséget. Egyik rubrikájában áll, hogy a keresztség után és „a kenet után mindegyik gyermek eljön a szent misére, és megáldozik...”

„Hol van az a pásztor, aki tulajdon testével táplálná nyáját?” – teszi föl a kérdést Arany-szájú Szent János egyik homíliájában. „Jézus pedig – folytatja – tulajdon vérével táplál, és így egészen magához kapcsol.” Az újonnan megkereszettekhez intézett beszédében pedig azt állítja: „Ahogy az asszony saját vérével és tejével táplálja szülöttjét, úgy Krisztus saját vérével táplálja szüntelen azokat, akiket ő nemzett (akik újjászülettek a keresztség vizében).”

Aranyszájú Szent János városában, Konstantinápolyban a 6. században a hét valamelyik napján egybegyűjtötték a kisgyerekeket az egyházban, azért, hogy ők fogyasszák el a vasárnap megmaradt szentséget. Ugyanezen század végén ez a szokás még Maconban is ismert volt: a gyerekek szerdán és pénteken jöttek elfogyasztani a maradék szentséget (*reliquias conspersas vino*).

Nagyon tanulságos szavakat találunk egy szintén 6. századi bizánci műben, „Az egyházi hierarchia” címmel, melyet Areopagita Szent Dénesnek tulajdonítanak. Az álnéven író egyházatya a következőket írja: „A főpap a gyermeket is részesíti a szent titkokban, hogy azokkal táplálkozzék, és ne ismerjen más életet azon kívül, mely az istenihez vezet; a szent titkokban részesülendőt a szentséghez téríti, megerősíti a szent szokásokban, és szent szépségben vezet a tökéletességre a vallásos keresztszülő hatása alatt.”

Ugyanebből a forrásból merít, és hivatkozik is rá Szent Maximosz hitvalló liturgiagyarázata, amely a 7. században a (székes)egyház szerkezetét, liturgiáját és annak lelkiségét mutatja be. A hitvalló által idézett atyák hagyománya szerint „a Szentlélek kegyelme láthatatlanul mindig jelen van” liturgiánkon, „a résztvevők mindegyikét átalakítja, átforgalmazza, önmaga

mértéke szerint valóban istenibbé gyúrja át, és a végbemenő titkok által elvezeti arra, amit ezek jelentenek – még ha a hívő nem is érzi, mivel még a Krisztusban lévő »kisdetek« közé tartozik, és képtelen rá, hogy belenézzen a lejátszódó titkok mélységébe –, és megvalósítja benne az üdvösségnek azt a kegyelmét, amelyet mindegyik lejátszódó isteni jelkép jelent, és így sorrendben elvezeti őt a felszíni jelenségektől az összes jelenség céljáiig.”

Tehát a Szentlélek kegyelme nemcsak a „nagyokosoknak” van fönttartva, hanem a Krisztusban lévő „kisdetek”-nek is, vagyis megkülönböztetés nélkül mindenkinek. Semmilyen lelki arisztokrácia nem zárhatja el az utat a

Krisztusban lévő „kisdetek” elől, tehát hogy ez utóbbiak is akadálytalanul juthassanak el az átistenülésre. A keleti egyház nem állít olyan feltételeket az első áldozás előtt, hogy az illető milyen mértékben legyen értelmes, hogy mennyi kérdésre tudjon okosan megfelelni, hanem hisz abban, hogy a Szentlélek kegyelme a Krisztusban lévő „kisdetek”-et is méltóvá teheti „a szent összejövétel idején” arra, hogy „átalakítsa, átforgalmazza, önmaga mértéke szerint valóban istenibbé gyúrja át”. Erről szólt Szent Maximosz hitvalló itt idézett liturgiagyarázata.

Mivel a Keleti Egyházak Kongregációjának Liturgikus Instrukciója 51. pontja, valamint a Keleti Egyházak Kánonjainak Kódexe 697. kánonja előírja, hogy az Eucharisziát a keresztség és a bérmlás után minél előbb szolgáltassák ki, illetve a 710. kánon megerősíti azt a tényt, hogy a megkeresztelt gyermekeknek részesülniük kell az Eucharisziában, a kelet-európai görögkatolikusok is egyre többen térnek vissza ehhez az ősi gyakorlathoz. Ma a legnagyobb kelet-európai görögkatolikus egyházi közösség részleges joga már rendelkezik arról, hogy a frissen megkeresztelt és megbérmlált gyermekek és a még értelmük használatára nem jutott gyermekek is részesülhetnek a szent Eucharisziában. Abban az esetben, ha a papnak kétsége támadna afelől, hogy valamelyik gyerek két szín alatt tudna áldozni, „csak az Úr Vérének adja neki” – hangzik az ukrán görögkatolikus részleges jog 92. kánonja. Szomszéd felvidéki egyházmegyénkben ez már általános gyakorlat.

ERDŐ PÉTER

Ne féljetelek!

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA

Amikor I. János Pál halála után a megdöbbenés heteit követő konklávén az 58 éves krakkói érseket választotta meg Szent Péter utódául, mindenki érezte, hogy történelmi jelentőségű eseménynek lehettünk a tanúi. A beköszöntő beszéd, a névválasztás, amelyet később részletesen, szinte hivatalosan meg is indokolt, az első ünnepélyes pápai szentmise, amelynek prédikációjában felhangzott a híres mondat – „*Ne féljetelek!*” –, mindez egy új korszak kezdetét jelezte. De hogy milyen lesz ez az új korszak, arról mindenki szeretett volna minél hamarabb tájékozódni. Először is megteltek a könyvesboltok kirakatai azzal a kötetével, amely a Vatikánban 1976-ban tartott elmélkedéseit tartalmazta. Az ellentmondás jele volt a címe. Az új pápa minden megnyilatkozásából sugárzott, hogy gondolkodásának és szívének központjában Jézus Krisztus személye áll.

Világos volt az is, hogy nem konformista, nem csupán a környezethez alkalmazkodni kívánó, hanem bátor hitvalló kerül a világegyház élére, akinek az élete eddig sem szűkölködött az olyan tapasztalatokban, amelyek éppen arról szóltak, hogy Krisztushoz és a hithez a nagy külső erők ellenkezése dacára is hűségesnek kell maradni, mégpedig azért, mert ez a jó a világnak. Jó azoknak is, akik szembeszállnak Krisztussal és az ő üzenetével, mert az örömhír hozzájuk is szól, mert Krisztustól nekik sem kell félniük.

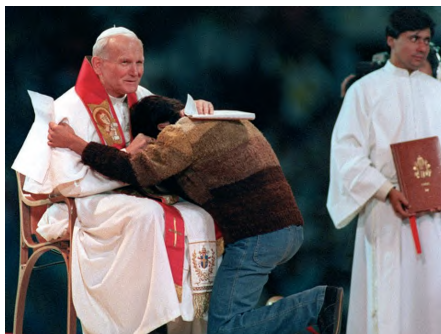
Egész pápai programját első enciklikájában, az 1979. március elején kiadott *Redemptor hominis*-ben foglalta össze. Ez az enciklika pedig Krisztus személyének megvallásával kezdődik. Ő az ember Megváltója: az emberé általában, a szó teljes filozófiai értelmében, vagyis minden emberé és az emberisége. De az új pápa prófétai érzékenységgel készült arra is, hogy az Egyház az ő idejében fogja megérni és megünnepelni Krisztus születésének 2000. évfordulóját (*Redemptor hominis*, 1.). Számára ez elsősorban azt az igazságot jelentette, hogy

„az Ige testté lett és közöttünk élt” (Jn 1,14). De mindjárt ennek az első enciklikának az elején említi az új pápa, akit azóta méltán nagyra tartanak és szentnek nevezünk (Nagy Szent János Pál), hogy az Egyház „kiterjedt már a föld végső határáig”. Ez pedig, mint beszédeiben és írásaiban másutt is, valamiféle mélyebb – talán misztikus – meglátásnak vagy utalásnak tűnik. Hiszen az egyházi hagyomány a végső idők egyik jelének tekinti, hogy az evangélium már elterjedt az egész világon.

De Isten belépett az emberiség történelmébe. Akármeddig tart is ez a zárándokút, Ő velünk jár, egy lett közülünk, és ugyanakkor Ő az Egyetlen.

„Isten a megtestesülés által adta meg az emberi életnek azokat a távlatokat, amelyeket a teremtés pillanatától neki szánt.” Az ember minden tévelygésére Isten örök szeretetében a megváltással válaszolt.

A lengyel pápa az első enciklikájában megmagyarázza azt is, hogy miért választotta – immár másodikként – a János Pál nevet. Vallotta, hogy XXIII. János és VI. Pál „olyan állomást jelentenek a pápaság történetében, amely külsőjelleggel bír, és innen akarunk I. János Pál pápával együtt elindulni a jövő felé. Ezen az úton határtalan bizalom és a Krisztustól megígért és Egyházának elküldött Szentlélek iránti engedelmesség fog vezérelni minket.” II. János Pál tehát nem emberi politikára, hanem Krisztus akarataira kívánta építeni egész szolgálatát. Bizott a Szentlélekben, megerősítette, hogy a Lélek a II. Vatikáni Zsinat által üzent az Egyháznak, és megismételte a zsinat hittani rendelkezésének, a **Lumen gentium**-nak a kijelentését, hogy az „*Egyház szentsége, azaz jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének*”. Az új pápa a bizalom és a küldetésűdát hangján szólt, amely teljesen meghaladottá tett mindenféle dühödt vagy önmarcangoló egyházkritikát. Leszögezte, hogy az Egyházban, a „kritika keresésében is meg kell maradni a kellő határokon belül, különben nem lesz sem hasznos, sem termékeny, és nem az igazságot, a szeretetet és a kegyelemért hálás lelkiületet mutatja, mely kegyelemnek éppen az Egyházban és az Egyház révén leszünk részeseivé” (*Redemptor hominis*, 4.). Az Egyház valóban a kegyelem közvetítője és Krisztus művének folytatója a történelemben. Az a világosság és az az érték, amelyet hordoz, indokolja, hogy maga a zsinat is a Krisztusnak kijáró címet, „a nemzetek világossága” elnevezést az Egyházra is alkalmazza. Ez a pozitív szemlélet az Egyházat kívülről és belülről érő támadások és sokszor túlzó, igaztalan vagy gyűlöletkeltő kritikák öszinte és biztos meghaladása.

De II. János Pál pápa a programjában a püspökök közötti kollegiális együttműködést és a keresztények egységére irányuló ökumenikus törekvést is irányadónak tartja péteri szolgálata számára.

Arra a kérdésre, hogy merre haladjon az Egyház, egyértelműen azt válaszolja, hogy Krisztus felé, mert maga Krisztus a forrása az Istennel való bensőséges egyesülésének és az egész emberi nem egységének.

Hangsúlyosan ismétli Szent Pál szavait: „*Elhatároztam, hogy nem akarok másról tudni köztetek, csak Jézus Krisztusról, a Megfeszítettéről*” (1Kor 2,2; *Redemptor hominis*, 7.). Ezután elemzi a megváltás misztériumát, és meghirdeti, hogy az Egyház küldetésének és a kereszténységnek az alapja Krisztus titka. Az ő személyéből kiindulva mutatja be az Egyház küldetését a mai világban. Már ebben a megnyilatkozásában (14. pont) kimondja azt a kulcsfontosságú mondatát, hogy „*az Egyház útja az ember... Krisztus ugyanis kivétel nélkül minden embert megváltott*”.

Már pápaságának kezdetén reagált korunk nagy félelmekre, amelyek ma is aktuálisak. Az idők sokakat aggasztó jeleként említette, hogy az ember tevékenységének eredménye magát az embert fenyegeti, az ember ellen fordul. Ezt a jelenséget nevezte az ember élete legkeserveesebb és legáltalánosabb tényezőjének. Ma a környezet és a teremtett világ védelméről, a mesterséges intelligenciáról, a különböző kutatási eredményeknek az ember kárára való felhasználásáról beszélnek, mintha csak részleteiben bontanák ki azt a diagnózist, amelyet II. János Pál már első enciklikájában felvázolt. De a félelemre hitünknek válasza is van: Krisztus által a keresztények alkalmassá válnak arra, hogy átérizzék az emberre vonatkozó kérdést, és korunk fejlődését kiegyensúlyozott realizmussal értékeljék: „Sem túlságosan nem lelkesedhetünk érte, de túlzott csodálat sem lehet bennünk mindaz iránt, amit elértünk, hanem mindegyikünknek a legnagyobb becsületességgel fel kell tennie a lényeges kérdéseket, melyek az ember mai és elkövetkező helyzetét illetik.”

Ezek közül a kérdések közül II. János Pál már ekkor kiemeli az emberek közötti szeretet fontosságát és azt, hogy minden egyén, nép és nemzet jogait tiszteletben tartsák.

Már ekkor felhívja a figyelmet a nacionalizmus és az imperializmus, a sokféle önzés veszélyére. Már ekkor hitet tesz az objektív erkölcsi rend, az igazságosság és a szociális szeretet követelményei mellett. Mindezt pedig nem általános filozófiai elvekből vagy a közvéleményből vezeti le, hanem Jézus Krisztus személyéből, „Krisztus királyi tisztségéből,” mert Isten az embert Krisztusnak ebben a méltóságában akarja részesíteni (*Redemptor hominis*, 16.).

Szól az emberek közötti szolidaritás szükségességéről és az emberi jogokról is.

Hangsúlyozza azonban, hogy ez nem pusztán emberi testületek döntése, mivel „*a közhatalom jogait csak az ember természetes és sérthetetlen jogainak figyelembevételével lehet értelmezni*”. A II. Vatikáni Zsinat által elismert vallásszabadság gondolatát, híven a *Dignitatis humanae* kezdetű zsinati nyilatkozathoz, a teológia és a természetjog oldaláról közelíti meg: az ember méltóságáról és objektív jogairól beszél.

Az Egyház küldetésének nevezi, hogy az igazság és a szeretet erejével nézzen szembe az ember problémájával, és ennek érdekében még jobban Krisztus és a megváltás titka felé forduljon. A zsinat tanításának fényében is középpontba állítja, hogy „*az Egyház mint közösség is felelős az isteni igazságért*”. Kijelenti, hogy ez az igazság Istennek a sajátja, még Krisztus is fontosnak tartja elmondani, hogy a tanítás, amit közöl, nem az övé, hanem az

Atyáé, aki őt küldte (vö. Jn 14,24). Jézus mint Próféta és Mester átadja ezt az igazságot. Ez a hűség az Egyház hitének is lényeges részét alkotja.

És beszél János Pál pápa a prófétai küldetéséről is, amelynek teljesítésében az Egyház Krisztushoz csatlakozik. Itt már érezhető az a gondolat, amit korábbi lelkigyakorlatában kifejtett: hogyan maga Krisztus, úgy hozzá ragaszkodva az Egyház is „*jel, amelynek ellentmondanak*”.

Lehet törekedni a teológiai kutatás módjában a pluralizmusra, de nem szabad ezt a munkát elszakítani „a hit és erkölcs tanításának alapvető egységétől, amely ennek a tanításnak a tulajdonképpeni célja”.

A pápa kitér a teológia, a katekézis, a családok témájára, valamint az Eucharisztia és bűnbánat szentségének gyakorlatára is. A Krisztus-hívők különböző adományait és szolgálatait vonultatja fel, végül pedig a Szűzanya pártfogását kéri, és vele együtt imádkozva a Szentlélekért folyamodik, hogy Krisztus tanúi lehessünk a föld végső határáig.

Ez a nagyszerű program és hitvallás egyrészt hatalmas érdeklődést keltett az új pápa élet-története iránt: gyermekora, tanulóévei, családja, a háborúban átélt tapasztalatai és a kommunista Lengyelországban kibontakozott hivatása egyaránt a figyelem középpontjába került. De most, születésének 100. évfordulóján, ugyanennek a programnak a fényében prófétai magasságokba emelkedik életműve és egész alakja, mert ezt a programot 27 éves pápasága alatt rendületlenül szolgálta, és rajta keresztül az Egyház is alakult, erősödött hűségben, szeretetben és eleven segítőkészségben korunk minden embere iránt. Kérjük Nagy Szent II. János Pál pápa közbenjárását Egyházunkért, hogy mindig Krisztust állíthassuk hitünk és életünk középpontjába, és Őt adhassuk a világnak, mert Ő az, akire az embernek, az emberiségnek igazán szüksége van.

Forrás: Magyar Kurír
Az írás nyomtatott változata az Új Ember
2020. május 17-i számában jelent meg.

Visszaadta lelkét a Teremtőnek

Milan Šášik,

a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspöke

Életének 68. évében váratlanul elhunyt Milan Šášik, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspöke.

Milan Šášik 1952. szeptember 17-én született a felvidéki Lehotán.

Az általános iskola elvégzése után 1971–1976 között filozófiát és teológiát tanult a pozsonyi szemináriumban. 1971. július 31-én belépett a lazarista rendbe, ahol 1973. szeptember 27-én tett örökfogadalmat. A rendben különböző feladatokba került.

1976. június 6-án szentelték pappá. Kápláni, majd plébánosi beosztásban dolgozott. A Szentsek engedélye alapján mindkét – görög- és római katolikus – rítusban végzett szertartásokat. 1990–1992 között Rómában, a Teresianumban tanult, ahol magisztrátusi fokozatot kapott.

1992. október 5. és 1998. július 7. között Ukrajna Apostoli Nunciatúráján dolgozott, ahol Antonio Francónak, Ukrajna akkori nunciusának titkára volt. Ezután egy éven keresztül a szlovák lazarista novíciusok magisztere volt. 2000 augusztusában a kárpátaljai Perecsenyben lett plébános.

Szlovák anyanyelvén kívül beszélte még az ukrán, olasz, cseh, orosz és lengyel nyelveket.

II. János Pál pápa 2002. november 12-én nevezte ki a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye apostoli kormányzójává, és 2003.

január 6-án szentelte püspökké Rómában. Beiktatását 2003. január 25-én tartották az ungvári székesegyházban. XVI. Benedek pápa 2010. március 17-én nevezte ki a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye megyéspüspökévé. A munkácsi püspökök székebe való beiktatását Ivan Jurkovič érsek, Ukrajna apostoli nunciusa végezte 2010. április 24-én.

Milan Šášik az 1771. szeptember 19-én alapított Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye 15. megyéspüspöke volt.

A főpásztor testét július 20-án, az ungvári székesegyház altéplomában helyezték végső nyugalomra.

*Tőlünk elköltözött
Milán szolgádnak adj, Urunk,
boldog nyugalmat,
és készíts neki
örök emléket!*

Az újjáéledő Görögkatolikus Egyház vezéralakja volt Milan püspök

FÜLÖP METROPOLITA BÚCSÚJA A TESTVÉREGYHÁZ FŐPÁSZTORÁTÓL

A jelen lévő Ábel nyíregyházi püspök atya, az otthonról imádkozó Atanáz miskolci püspök atya és a nyugalmazott Keresztes Szilárd püspök atya nevében hozom a Magyarországi Görögkatolikus Metropolisz köszöntését.

Ahogy a prédikációban Jan metropolita atya is utalt rá, mi mindig is úgy tekintettünk és tekintünk a Munkácsi Egyházmegyére, mint a mi ösünkre, anyánkra, ahonnan származunk. Nekik köszönhetjük múltunkat, tehát jelenünket és jövőnket is. Annál is inkább rendkívüli módon érintett bennünket a nagy politikai változások nyomán, amikor itt, ebben az ősi egyházmegyében, mint a környező országokban szerte, újra feltámadt a Görögkatolikus Egyház. Ámulva néztük azt az építkezést, ahogyan a görögkatolikusok az ismeretlenségből, a semmiből egyszerre csak újra világra jöttek, és csodálatos fejlődésnek indult ez a Görögkatolikus Egyház. A Történelem Ura úgy rendezte, hogy hazánkban, Magyarországon a Görögkatolikus Egyház élhetett a kommunizmus alatt is, és nagyra becsült elődöm, Szilárd püspök úr sok más pap testvéremmel együtt nagyon sokat segített ebben az újjáéledésben. Ez a segítség azonban kölcsönös volt, mert valójában ezek az újra feltámadó egyházak, egy-

házmegyék, megszülető metropolíák adtak hihetetlen erőt, támaszt nekünk, magyarországi görögkatolikusoknak.

Ennek az újjáéledésnek, feltámadásnak az Isten rendeléséből Milan püspök atya volt az egyik vezéralakja itt Kárpátalján. S amit az imént az itt élő görögkatolikusokról mondtam, hogy milyen csodálatos erővel, hittel kezdtek el építkezni, ugyanez személyesen elmondható Milan püspök atyáról is. Az ő hite, elszántsága, rátermettsége, erős akarata találkozott az itt élő görögkatolikusok hitével, elszántságával.

Elmondhatom, hogy én magam is személyesen többször irigykedve hallgattam beszámolóit, hogy egymás után szenteli a templomokat, szenteli a papokat, építi a szemináriumot. Az ő püspöki munkája az én püspökségemben is nagyon sokat segített.

Itt szeretném megemlíteni azt, hogy az itt élő magyarok nevében is jöttem elbúcsúzni tőle, hiszen a magyar papságot, magyar görögkatolikuságot éppen olyan nagy szeretettel segítette, mint az egyházmegyéje területén élő más nemzeteket: a románokat, a ruténeket az ukrán hívek mellett.

Befejezésül hadd mondjam el személyes köszönetemet és búcsúmat, hiszen Milan Šášik püspök volt a jelen lévő Jan metropolita atyával az én szentelő püspököm Szilárd püspök atya mellett, nekik köszönhetem a püspökségemet; azt az örökséget szeretném továbbvinni, amit tőlük kaptam.

**Boldog nyugalmat és örök emléket
Milan püspök úrnak!**

Ha okostelefonja segítségével beolvassa az alábbi QR-kódot, megnézheti a beszédéről készült videófelvételt!

Milán püspök végrendelete

A Szentháromság nevében.

Ezekben a napokban, amikor sok embert a koronavírus miatti aggodalom tölt el, megértettem, hogy nekem, a püspöknek, nincs végrendeletem. Kötelességemnek érzem ezért leírni utolsó akaratomat.

Tudatában vagyok annak, hogy minden egyes nappal földi életem végéhez közeledek, de:

hiszek az örök életben.

Mindenekelőtt kérem az irgalmas Úristent, irgalmazzon lelkemnek, és sajnálom mindazt, amivel megbántottam Őt: gondolataimat, szavaimat, tetteimet, vagy amikor elmulasztottam jót tenni. Töletek, kedves Testvéreim a papi szolgálatban, és mindannyiától, kedves Testvérek, bocsánatot kérek mindenért: vagy azért, hogy nem voltam jó példa számotokra, vagy ha hiányzott belőlem a szeretet. Noha igyekeztem jó pásztorotok lenni, tudom, hogy elég gyakran megnyilvánult heves természetem, és nem tartottam ellenőrzés alatt dühömet, negatív érzéseimet. Gyakran ítéltettem mások fölött, vagy hiábavalóan rosszat beszéltem róluk. Kérlek benneteket, bocsássatok meg nekem, és imádkozzatok értem.

Józan ítélőképességem birtokában és tetteim tudatában nyilatkozom, hogy mindaz, ami birtokomban van, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye tulajdona legyen. Fényképeim, amelyek nem használhatóak a levéltárban, megsemmisíthetőek. Könyveimet az egyházmegyei könyvtárnak hagyom. A lumsori parókia épülete, amelyet saját költségemen építettem fel, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye tulajdona legyen, hogy utódaimnak is le-

gyen hol pihenni. Istentiszteleti tárgyaimat, liturgikus öltözeteimet a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye tulajdonaként utódaimra hagyom. Reverendáimat, grékáimat adjátok azoknak, akiknek szükségük van rá. Saját ruháimat szintén.

Tudatában vagyok annak, hogy

„semmit nem hoztam erre a világra, és semmit nem viszek el belőle”,

de mégis kérek benneteket, korporsómba öltöztessetek abba az istentiszteleti ruhába, amelyben püspökké szenteltek. Ha mitra szükséges, akkor valamilyen viseltes, amelyért nem kár. Ne adjatok gyűrűt a kezemre, panágiát sem, csak a fakeretbe foglalt, fémből készült máriapócsi Istenanyának az ikonját, kezembe tegyetek rózsafüzért. Kérem, temessetek el a székesegyház alatti kriptába, a fölé a hely fölé, ahová eltemették elődömet, a mi boldog Romzsa Tódorunkat.

Kérlek mindnyájatokat, imádkozzatok értem, hogy az Úr befogadjon engem a maga országába.

**Ungvár, Krisztus születése után
2020. év március 14. napja**

MILÁN, MUNKÁCSI MEGYÉSPÜSPÖK

Fordította: Demkó Ferenc helynök atya

„Feltámasztom őt az utolsó napon”

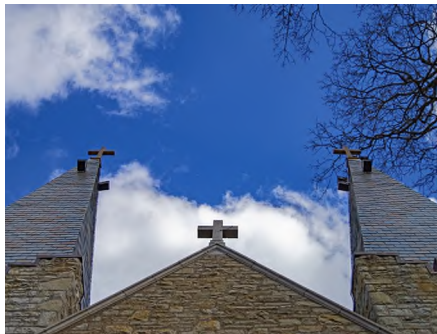

Nagyon fontos megpróbálni jól gondolkodni a végső dolgokról, hiszen az nem csak lázas kíváncsiság, hanem alapvetően visszahat a jelen életünkre. Nagyon sokszor látom: éppen azért élnek rosszul emberek, mert rosszul gondolkodnak a végső dolgokról. Aki a halálról és a feltámasztásról nem jól gondolkodik, az a jelen életéről sem tud igaz módon gondolkodni, s emiatt jól élni. Tehát igenis nem légnemű fantáziálás ez, hanem a helyes, ill. téves gondolkodásnak nagyon súlyos visszahatása van a jelen életvezetésünkre. A boldogságról, az élet egyszerűségéről, az igazi örömről, a szenvedésben való kitartásról, a nagy döntések halálos komolyságáról, a szerelem-szeretet értékéről nem tud jól gondolkodni (és azt jól megélni), akinek a halálról és a világ végéről naiv vélekedései vagy ezoterikus fantazmagóriái vannak.

A kinyilatkoztatás alapján hisszük: a Teremtő azért hívott a létbe, hogy éljünk, s a Megváltó azért váltott meg, hogy a halál ne semmisítsen meg minket. Isten a lét, az élet Istene. „Aki van” a „van”-ságot akarja. Aki van, az embert a teremteskor a létbe hívta, és a halál pillanatában is életre hívja. Az ember nem magától (halhatatlan lelke miatt) örök életű, hanem Isten hívásától. Életünkben és halálunkban is Isten hívása tart meg, így az egész életünk „hívásban való lét”. Benedek pápa arról ír, hogy örök életünk nem önmagunktól van, hanem Isten szólításától (dialogikus egzisztencia). Ennek következtében az élet és a halál fogalmai a Bibliában az istenkapcsolatra vonatkoznak: az él igazán (már most és mindörökké), aki Istennel élő kapcsolatban van, s az halott (már most és mindörökké), aki eltaszítja magát a Léttől, a Szeretettől. Persze ez az „élet” és „halál” még sokféleképpen alakítható folyamat a földi életünkben (van züllés és javulás is), de az elért állapotra a halál tesz egy végérvényes pecsétet. Krisztus nem egyszerűen azért jött, hogy a halál utáni életéről tanítson,

hanem a halál előtti életéről is. Az a csodálatos és megremegtető örömhíre, hogy az örök élet már elkezdődött. Ezt annál jobban felfogják az emberek, minél inkább szeretik Istent. „Krisztussal együtt bizonyos értelemben már föltámadtunk. Valójában ugyanis a keresztény élet a Szentlélek miatt már a földön részese: Krisztus halálában és föltámasztásában” (Katekizmus 1002). Így nem a halál küszöbe a fontos, hanem a hit, az istenszeretet küszöbe. Krisztus nem egyszerűen arról tanít, hogy ezt az életet ki kell bírni, ez csak árnyéklét, nem is szabad azt élvezni, de majd odaát mennyire mennyei lesz. Hanem már most az örök életünket élhetjük. Ez az élet egyszerűségének, a döntéseknek, a szeretetkapcsolatoknak és a bűnöknek végtelen komolyságot ad. Mindig mondom: nem az a „hű, de nagy keresztény”, aki lenézi ezt az életet, hanem aki úgy szereti, ahogy az Atya. Kereszténynek lenni azt jelenti: szeretni élni azt életet, ami az örök élet – már most, ma!

A feltámasztás titkáról is tud a teológia igazságokat megfogalmazni, szemben minden ezoterikus szédítéssel. Egyrészt hisszük, hogy nem a halálé az utolsó szó, a Teremtő, a Megváltó nem azért fáradt, hogy végleg elveszünk. Bár a halál utánra vonatkozóan már nagyon nehéz időszakokról beszélni, mégis kétféle beteljesedésről beszélhetünk. Az egyén saját és a világ egészének beteljesedéséről. Az egyén beteljesedése és különítése valószínűleg a halál

Mit ért Jézus Krisztus az alatt, hogy „feltámasztom őt az utolsó napon?”

Mit akar ez jelenteni?

Halálunk pillanatára vonatkozik vagy a világ végére?

Hogy mondhatja azt Jézus, hogy örök életünk van, ha csak az utolsó napon támadunk fel?

A Mennyeek országába csak az utolsó nap után kerülhetünk?

pillanatában megtörténik (Katekizmus 1022). Lázár példabeszédében, a jobb latornak tett ígértben azt sejtjük, hogy a világ végéig nem marad a lelkünk valamilyen alvó állapotban, Isten nem várakoztat, mindenki a helyére kerül. Ám az egyéni különítélet mellett a teológia beszél az „utolsó ítéletről”, amikor a történelem végén az egész világ beteljesedik, s annak is van egy sajátos „többlet”. Az ember ugyanis nem elszigetelt atom, hanem kapcsolatban élő lény: az egész anyagi világ, az összes élőlény s minden ember beteljesedése öhozzá is tartozik. Az életünk utáni utóhatásunk is a végére ér: Szent Ferenchez és Hitlerhez is a maga utóhatása. Hozzám fog tartozni az is, amit e sorok olvasása kivált az olvasóból. Mélységesen hatunk egymásra, s az utóhatásunkért is van felelősségünk a gyermekeink, a következő generációkra vonatkozóan. Az utolsó ítéletkor látjuk jobban át nem csak a saját életünket, hanem az egész üdvtörténetet. Akkor kerül igazi egységbe az emberiség. Az ember nem a világból van megváltva, hanem a világgal együtt. Ez csodálatosan felértékeli a kutusomhoz, a diófámhoz, a szereteteimhez, az egész világhoz való mostani viszonyomat. Akinek a halálról, az ítéletről, a halál utáni beteljesedésről eltorzítja a gondolkodását a materializmus, a biologizmus, a lélekvándorlás tana, vagy éppen mindenféle ezoterikus szemfényvesztés, annak ez a halál előtti életvezetését is eltorzítja.

BARANYAI BÉLA, MAGYAR KURÍR

Éppen itt féljünk, ahová az emberek gyógyulni jönnek?

Interjú Orosz István máriapócsi kegyhelyigazgatóval

A JÁRVÁNY IDEJÉN NEM MOZDULHATTUNK KI OTTHONAINKBÓL, ÍGY A ZARÁNDOKLATOKRA, A BÚCSÚK MEGTARTÁSÁRA SEM VOLT LEHETŐSÉG A MEGSZOKOTT MÓDON. HOGYAN ÉLTÉK MEG MIND-EZT, MIT TAPASZTALTAK EZ IDŐ ALATT MÁRIAPÓCSON? A MAGYAR KURÍR RIPORTERE, BARANYAI BÉLA OROSZ ISTVÁN KEGYHELYIGAZGATÓ ATYÁT KÉRDEZTE.

✠ Miként élték meg ezt az időszakot?

A járvány kitörésekor több olyan korlátozást is be kellett vezetnünk, amelyekkel szemben nagy ellenállást éreztem magamban. Én azért vagyok itt, Máriapócsra, hogy minél több embernek segítsek rátalálni Istenre, és hogy aki idezarándokol, az közösségekben legyen, elmélyülhessen a hitben, és önmagára leljen. Aztán az egyik pillanatról a másikra történik valami, ami miatt nem lehet eljönni a templomba, nem lehet felkeresni a kegyképet, nem szabad ikonokat csókolni. Minden porcikám tiltakozott a helyzet ellen, hiszen ez a papi hivatásom gyakorlásában is akadályozott.

A másik reakcióm pedig egy kérdés vagy inkább felkiáltás volt: Itt, Máriapócsra féljünk, ott, ahova az emberek gyógyulni jönnek, ahol háromszáz év alatt oly sokan visszanyerték az egészségüket?

Jobban átgondolva, persze, rá kellett döbennem, hogy az én álláspon-
tom kevésbé számít, hiszen fontosabb a másokért érzett felelősség. Nem mindegy, hogy mire bátorítom az embereket. Máriapócsra azért figyelnek a hívek, mert mintának tartják, ami itt történik. Ezért sem közömbös számunkra, hogy milyen példát mutatunk. Vagyis nem az a kérdés, hogy bezárjuk-e a templomot, hanem az, hogy az előírások betartásában tudunk-e az élen járni.

Az Úristen a vírushelyzeten keresztül is segíthet bennünket abban, hogy gazdagodjunk Isten országában.

Máriapócsra négy pap és egy diakónus szolgál. Eddig soha nem volt lehetőségünk arra, hogy együtt végezzünk egy szertartást. Mivel a járványidőszakban egy vasárnap csak egy liturgiát lehetett bemutatni, így mindannyian ott álltunk az oltár körül. Ez soha nem tapasztalt módon megerősítette a papi közösségünket. Nagy ajándék volt az is, hogy minden szertartást el tudtunk végezni, a nagybőjtöt, a nagyhetit, a húsvétot és a pünköszt is.

✠ Kocsis Fülöp érsek-metropolita így fogalmazott: a Görögkatolikus Egyház templomos egyház. Nyitva volt a templom?

Mi mindenben a püspök atyák útmutatásait követtük. A templom nyitva volt, de a liturgiák idejére bezártuk. A papcsaládok tagjain kívül más nem vett részt a szertartásokon.

✠ Jöhettek-e zarándokok?

Magányosan betérő zarándokok jártak nálunk ez idő alatt is, de nagyon kevesen.

✠ Voltak online közvetítések?

A Görögkatolikus Médiaközpont rendszeresen közvetítéseket adott Máriapócsról. Ezeket egy, a teológiát és a liturgiát jól ismerő ember irányította, olyan érzékkel, hogy a kamerák jelenléte egyáltalán nem zavarta a szertartást. Egészen megdöbbentő volt megtapasztalni, hogy több tízezer emberhez eljuthatott az üzenetünk. Ez persze nagy felelősséggel is járt.

Nagyon sok visszajelzést kaptunk, volt, aki azt állapította meg, hogy még jobban elmélyült a liturgia iránti szeretete, és olyasmit is tapasztalt, amire máskor nem volt alkalmja.

Hozzá kell tennem, hogy ennek a helyzetnek az elfogadása is időbe telt. Rá kellett jönnöm, hogy Jézus Krisztus nem csak akkor gyógyít, ha jelen van. Ismerjük az evangéliumi történetet, amelyben Jézus megigéri a lakókat, hogy az otthon lévő családtagja meg fog gyógyulni, és amikor az illető hazatér, megtapasztalja Jézus szavainak beteljesedését. Vagyis ne szabjunk határt a kegyelemnek, akkor sem, ha a helyzet rendkívüli. Ilyenkor úgy kell megélnem a hitemet, ahogyan lehetséges, nekem magamnak kell megtalálnom a megfelelő formát.

Látjuk, hogy bár most már szabadon felkereshető a templomunk, nem mindenki tért vissza a megszokott módon. Ebben a félelem és a tartózkodás mellett az is szerepet játszhat, hogyha meg lehet nézni a liturgiát online, akkor minek menjünk el személyesen. Ám ennek az ellenkezőjét

is tapasztaltam a minap, amikor egy háromgyermekes család szinte repesett az örömtől, hogy ismét betérhetett a templomba. Eddig nélkülöztek valamit, ez a hiány pedig ráirányította a figyelmüket arra, hogy ami természetesnek látszik, egyáltalán nem az. Most sokkal jobban megbecsüljük azt, ami eddig magától értetődőnek tűnt.

✠ Mit tanított vagy taníthatott nekünk Jézus Krisztus ebben az időszakban?

Szent Pál írja, hogy „az Istent szeretőknek minden a javukra válik” (Róm 8,28). Abban biztos vagyok, hogy ez alól a koronavírus időszaka sem jelent kivételt. Ha valakinek az istenkapcsolata rendben volt, akkor képes volt alkalmazkodni a helyzethez, most is meg tudta élni a közösséget és az Egyházhoz tartozást. Megtanulhatta, hogy mindennek örülni kell, a természetesnek látszó dolgokra is úgy kell tekintenünk, mint Isten ajándékára. Milyen jó, hogy szabadon elmehetünk a templomba, hogy részt vehetünk a liturgián, és szentségekhez járulhatunk!

Az Egyházban létünk arra is tanít bennünket, hogy felelősek vagyunk egymásért. Nem azért kell betartani az előírásokat, mert egyetértünk velük, hanem azért, mert vigyázunk a másik emberre.

Ne feledjük, hogy még nincs vége a járványnak! Tegyük fel a maszkot, akkor is, ha kényelmetlen, ha nyáron szinte alig kapunk benne levegőt, hiszen ezzel a másik embert védjük. A vírushelyzet nem magánügy. Nemrég egy homíliámban párhuzamot vontam a vírus és a bűn között. Nem mondhatjuk, hogy „a mi településünkön nincs is beteg, akkor minek foglalkozunk a vírussal”. Ugyanígy vagyunk a bűnnel is. Az is rombol, képes arra, hogy alattomos módon fejtse ki a hatását.

✠ Elég volt ennyi idő arra, hogy megváltozzon az embereknek a világhoz, önmagukhoz, Istenhez fűződő viszonya?

Szerintem semmi nem marad ugyanolyan, mint előtte volt. Persze szeretnénk, ha minden, amit megszoktunk, visszatérne, de ha így lenne, akkor nem tudnánk fejlődni. Egy krízis mindig lehetőséget ad a tanulásra, a megújulásra, a továbblépésre.

Remélem, meg fogjuk találni, merre akar vezetni bennünket az Úristen. A jó pap, a jó keresztény és a jó ember is holtig tanul. Az egész egyházi év erre mutat rá, hiszen bár sokszor megünnepeltem a húsvétot, az idei mégsem volt ugyanolyan, mint a tavalyi.

✠ Sokan azért mennek Máriapócsra, hogy letegyék a gondjait az Istenszülő lábához

Az embernek szüksége van az érzékeivel felfogható dolgokra, személyekre, akiket keresztül a láthatatlan, fölfoghatatlan, megmérhetetlen és körülírhatatlan szentháromságos Egy Istennel találkozhat. Ezek közül a legkiválóbb az Istenszülő. Ez eddig is így volt, de egy rendkívüli helyzetben még nagyobb szükség van rá.

Fontos, hogy nem az Istenszülő személye miatt, nem a csodák vagy a kegykép miatt jövünk Máriapócsra, hanem a szentháromságos Egy Isten miatt.

✠ Június közepe van, fogadnak már zárandokokat? Működik a zárandokház?

Minden tekintetben betartjuk az érvényben lévő állami szabályokat és előírásokat. Ezeknek megfelelően már fogadunk csoportokat és szállóvendégeket is. Természetesen a higiéniai előírásokat betartjuk és betartatjuk. A templom is nyitva van, a liturgiákra is lehet jönni, az előírások betartásával.

✠ Hogyan alakul a búcsúk rendje?

Egyelőre a búcsúkat nem tartjuk meg. Reményeink szerint az első az augusztusi Nagyboldogasszony-napi búcsú lesz majd. A búcsúk szokásos rendje várhatóan ez után állhat majd vissza.

Az interjú az Új Ember 2020. június 14-i számában jelent meg.

LEGEZA KATA

HARMINCÉVES a Görögkatolikus Szemle

HAVILAPUNK FENNÁLLÁSÁNAK HARMINCÉVES JUBILEUMÁN AZ ELSŐ SZERKESZTŐSÉG UTOLSÓ, MÉG KÖZTÜNK LÉVŐ ROVATVEZETŐJE, LEGEZA JÓZSEF ATYA HARMINC ÉV UTÁN IS UGYANAZZAL AZ ODAADÁSSAL VEZETI

A **KÖNYVESPOLC MELLETT** ROVATÁT. JOZSÓ ATYÁVAL LÁNYA BESZÉLGETETT A KERÉK ÉVFORDULÓ ALKALMÁBÓL.

1990-ben indult a Görögkatolikus Szemle. Hogy született az ötlet, kik voltak az első szerkesztők?

A rendszerváltás hajnalán volt egy nagyon buzgó papunk, Szaplanczay Gyurka bácsi, az akkori nyírcsászári parókus. Ő indított el egy egyre népszerűbb újságot, az Egyházközségi Tudósítót, melyből három szám jelent meg. Az ő elhivatottságát fogta vitorlába Keresztes püspök úr, amikor egy nagyobb, központi, egyházmegyei lapot szervezett. A szerkesztőségben belül Gyurka bácsi az egyházmegyei eseményeit örököltette meg, Király Ernő bácsi a teológiai oldalt vitte, Bacsóka Pali bácsi a lelki élettel foglalkozott, Mosolygó Marci bácsi a gyermekrovatot vezette, én pedig az irodalmi vonalat vittem. Azért bácsizom őket, mert megtiszteltetés volt fiatalabbnaként az idősebb bölcsek között munkálkodni, és korban szinte a gyermekük lehettem volna. Sajnos egyikük sincs már közöttünk. Mind nagy egyéniség volt.

SZAPLONCZAY GYURKA bácsinak annyi energiája volt, amennyi három embernek is elég lett volna. Fáradtságot nem kímélve eljárt Szabolcsból egy-két dunántúli nagyvárosba, és Szent Liturgiát mutatott be az ott felfedezett néhány görögkatolikusnak. Állandó vidámság jellemezte. Szép, nagy családja volt. Viccből mesélte, hogy öt ötször rúgták ki a szemináriumból, de hatszor vették vissza. „Hat-öt-re nyertem” – kacagott hozzá. Lehet, hogy ez nem volt igaz, de jól hangzott, s vele nevtünk mi is. Tisztes öregséget ért meg. Halála előtt mindig beugrott a Fő utcai templomba, mert előtte ment el útbán a Frankel Leó úti kórházba, ahol Kisida Elek görögkatolikus főorvos úr kezelte. Sokat beszélgettem Szaplanczay Gyurka bácsival, mert a Szemlén túl volt egy közös pont az életünkben: egy faluból valók voltunk. De amúgy is nagyon közel állt a szívemhez. Példamutató volt, ahogy szembenézett Isten akaratával, és felvállalta a betegségét, amely által átlépett az örökkévalóságba.

KIRÁLY ERNŐ bácsi végtelenül puritán életet élt. Rómában szerzett erkölcsi teológia diplomát. Többször segített anyagilag szegényebb paptársain, míg ő maga egy rozoga, lepukkant autóval járt.

BACSÓKA PALI bácsi lírai, mély érzésű ember volt. Egy érdekesség vele kapcsolatban, hogy kiválóan beszélt franciául. Sokáig Budán volt parókus, majd Miskolcon és Máriapócon szolgált. Budán minden délután keleti egyházzenét tett fel a templomban, hogy a betérők azt hallgassák. Híresek voltak diavetítései. Emlékezetes volt például az Athosz hegyéről készített zenés, képes úti beszámolója. Ezáltal vele utaztunk mi is. Gondos munkával kazettákat állított össze Ady Endre, József At-

tila és más nagy költők istenélményéről, s ezeket osztogatta híveinek. Zenés, verses áhítatot lehetett a kazettákról visszahallgatni, s benne volt ezekben a hanganyagokban Pali bácsi lelkisége is. Munkájának gyümölcsét tapasztaltam, amikor az ő volt parókiájára kerültem káplánnak. Később, pócsi parókusként rengeteget segített a határon túli magyarokon, akiknek akkoriban nyílt először lehetőségük arra, hogy szabadban jöjjenek az anyaországba.

MOSOLYGÓ MARCI bácsi derűs, már fiatalon is szeretetre méltó, nagypapás kisugárzású ember volt. Nyíregyházán, a püspökség udvarán élt népes családjával. Amikor én sok éve kispapként odakerültem, ő volt a spirituális. Minden hátsógondolat-nélküliség jellemezte. Ő tényleg elmondhatta magáról Petőfi költői szavait: „Mint róma, hol születtem, lelkem útja tetteimben egyenes.” Még az arcára is jó volt ránézni, sugárzott róla a gyermeki ártatlanság és a jóság. Családjával példás életet élt, mindenki merített belőlük.

Számomra akkor ők bácsik voltak, pedig annyi idősek voltak akkor, mint most én, sőt fiatalabbak.

Milyen érzés volt a rendszerváltás utáni években görögkatolikus papként és egyben szerzőként kezdedben tartani az első számot? Milyen volt a fogadtatása?

Ma is mindig izgalommal várom az újság fizikai megjelenését. Valahogy úgy vagyok vele, mint amikor Nyíregyházán voltam káplán, s akkor nyílt meg a városban a Móríc Zsigmond Színház. Talán nem volt különleges a társulata, de a miénk volt, s ettől volt különleges. Minden darabot megnéztünk, igyekeztünk már a premierre jegyet szerezni. A színészek közöttünk éltek, hisz nem messze volt a templomunktól a színeszothon, így ismertük mindegyiküket, az utcán jó volt velük találkozni, kicsit a távoli rokonainknak éreztük őket. Az újsággal is így vagyunk. Lehet, nem különleges másnak, de mi, görögkatolikusok minden betűt végig olvasunk, minden szerzőt megbecsülünk, mert a miénk. Pláne elindulásakor minden alkotót ismertünk, s ha olvastuk valaki írását, az arca is felidőződött bennünk.

Mit érzékeltetek a szerkesztőségben a rendszerváltásból? Szabadban lehetett írni, vagy ott volt azért még mindenkinben az óvatosság?

Az úgynevezett rendszer annyira nem befolyásolta az újság tartalmát. Igyekeztünk a kortól függetlenül, nem időszakos, röghöz kötött dolgokról írni, hanem hitünk egyetemes igazságait közelebb vinni olvasóinkhoz. Ez nem egy politikai lap, lelkiéleti újság volt mindig is. Fel sem érünk irodalmilag hozzájuk, de egyébként Tolsztoj, Csehov és a többi nagy, örök érvényű szerző műve is évszázadokon keresztül mindig aktuális volt, minden korban volt mondanivalója. Az az igazság sajátja, hogy egyetemes érvényű.

Mintegy hatvan katolikus egyházi emberről bizonyítható, hogy ügynöki jelentéseket írt a szocializmus idején. A papok tudtak akkoriban kollégáik beszervezéséről, és ha igen, mit gondoltak?

Erről mi nem tudtunk. Mi általában szubjektíve, aszerint értékeltük az embereket, hogy velünk hogy viselkedtek, mit nyújtottak. Meg kellene próbálni Isten szemével nézni ezeket a dolgokat. Mi innen azt láttuk és azt látjuk, hogy bízni kell abban, hogy Isten minden hatalomnál nagyobb, Ő nem szorul rá a földi hatalom támogatására. A vértanúk vére és szentek nagysága ellensúlyozza az Egyháznak mint halandó emberek közösségének hibáit. Isten ott is eligazodik, ahol mi ámulva és tétován boncolgatjuk életünk titkait. Ő tudja egyedül, miféle erő, nehézségek alakítják egy ember életét, és meddig vagyunk felelősek életünk alakulásáért, meddig vagyunk tehetetlen áldozatai a körülményeknek.

Mi készítetett, hogy te is részt vegyél az újság szerkesztésében? Milyen érzés volt a kommunizmus után (még a kommunizmusban tulajdonképpen) az első görögkatolikus sajtóterméken dolgozni?

Nem önként jelentkeztem az újságnál, felkértek. Megtisztelő feladatnak tartom, és tartottam mindig is. A gondviselés adta a lehetőséget. Hány atya volt, aki kiválóan dolgozott volna az újságnál, de nem volt rá lehetősége. A jelenlegi szerkesztőség nagy erénye, hogy mindig jelzi, hogy nyitva áll a kapu bárki előtt, aki kedvet érez, és szabadon hozzátehet írásaival a Szemléhez. Biztosan sokaknak vannak új ötleteik, amelyek gazdagíthatnák a magazinunkat. Például nagyon jó volna visszahozni egy régebbi szokást. Korai időkben egy-egy egyházközség bemutatása vagy bemutatkozása is részét képezte a tartalomnak, sőt lehetne egy-egy atya portréját lejegyezni, hogy a hívek is lássák, hogy valósul meg egy papi hivatáson keresztül az evangélium, s ugyanígy akár egy-egy jeles, kiemelkedő görögkatolikus hívő esetében. Mindenképpen – már az utókor részére is – meg lehetne emlékezni egy-egy eltávozott papnak az életéről és munkásságáról, vagy esetleg közzétenni a temetésén elhangzott beszédet.

Hogyan zajlott a szerkesztőség munkája, ráadásul egy olyan világban, ahol se mobiltelefon, se internet nem volt? Mi volt a menete a feladatok leosztásának, a témaválasztásnak és a közös munkának?

A más újságnál szokásos szerkesztőségi munka nálunk nem volt. Az induláskor, harminc éve összejöttünk Nyíregyházán. Bacsóka Pali bácsi volt a főszerkesztő, és az alapító atyák egymás között eszmét cseréltek a tartalomról. Én egy fiatal csikó voltam, csak figyeltem, vártam a szerkesztőségi instrukciót. Bár az egy mondat volt, de meghatározta számomra a későbbi harminc évet: „Ütköztess egy-egy irodalmi alkotást a Bibliával!” Megkértek, hogyha úgyis sokat olvasok, ismertessek egy-egy irodalmi alkotást, s mutassak rá arra, ami azonos vagy ami ellentétes a Szentírás tanításával. A havonta megjelenő írásokban igyekezzek olyan irodalmi alkotásokat is megismertetni, amelyeket az olvasók esetleg nem olvasnak el, de annak a lényegét vagy egy-egy kiemelkedő gondolatát ezáltal magukévá tehetik. Olyat igyekezzek választani, ami szeretetre, ösztönzésre, empátiára s minden olyan erényre nevel minket, amelyet a könyvek szerzői is szerettek volna műveikkel elérni, de időhiány miatt a közönség nem biztos, hogy a kezébe tud venni. Az igazi irodalom ugyanis az emberi lélet reménységgel tölti el, és igazi távlatokat mutat fel számunkra. Olvasmányainkból ösztönzést kapunk az élet valós értékeinek átélésére, s ezek segítségével még az imádságaink bensőségességét is mélyíthetjük.

Mivel még nem volt számítógép, írógéppel lepötyögtük a Szemlébe szánt írást, és postán feladtuk. A főszerkesztő volt az, aki a beküldött cikkeket kiválogatta aszerint, hogy melyik milyen műfajba való, esetleg melyik nem alkalmas, vagy melyik az, amit helyhiány miatt nem közöl.

Hogy alakult ki benned a könyvek iránti szeretet és a Könyvespolc mellett rovat ötlete? Mi volt az eredeti koncepció?

A könyvek iránti szeretet még gimnazistakoromban alakult ki. Piarista tanáraink kiválóak voltak. Kettő él még közülük. Lukács László tanár úr ismertebb, hiszen a Vigilia főszerkesztője volt sokáig, s még most is jelennek meg benne cikkei, írásai.

Mit adott a papságodhoz a szerkesztőségi pluszmunka? Inspirálta egyiket a másikat?

Mindenképpen. Főleg régebben először „elprédikáltam” azt, amit írtam. De most már nem jellemző, mert szeretném, ha a templomunkba járó híveimnek is újdonság volna az írásom, amikor kézbe veszik az újságot. Ettől függetlenül egy-egy mű hatása mindenképpen beépül az ember gondolkodásába, és „kikukucsál belőle”.

Fel tudsz idézni egy kedves emléket, olvasói visszajelzést a Görögkatolikus Szemléhez kapcsolódóan?

Az összegyűjtött cikkek válogatva megjelentek Könyvespolc mellett címmel két kötetben. Jó érzéssel tölt el, hogy az első kötet teljesen elfogyott. A második még beszerezhető. Ezekből elküldtem hálából egy-egy példányt Székely János püspök atyának, akinek beszédeiből, gondolataiból sok inspirációt kaptam hivatásom során. Igazán szívmelengető volt a válasza: „Kedves József atya! Köszönöm! Igazi kincseshánya ez a könyv!”

A másik, ami eszembe ötlök, hogy volt egy néni, akihez jártam havonta. Mindig az ágyánál volt az újság, azt olvasgatta, forgatta, egész hónapban izlelgette a Görögkatolikus Szemle tartalmait. Mindig ott láttam az ágya mellett a Szemlét a Szentírás, a rózsafüzére és az imakönyve mellett. Megható volt ez számomra.

Írásaidból is sugárzik a vidámság és a derű, s aki ismer, tudja, hogy melletted elkerülhetetlen a nevetés. Hogy tudsz ilyen derűs lenni mindig? Minek köszönhető ez a személyiségje?

Ez nem kerül erőfeszítésbe, hisz a Jóisten adománya. Igyekszem néha komoly lenni, de nekem az kerül erőfeszítésbe. Sokszor kérem a Mindenhatót, hogy adjon „*patakod sodrának medret,*” hogy ne vigyem túl zásba a humort, és találjam meg mindig a helyét, hogy mikor van „*ideje a nevetésnek*”.

Mit jelent számodra az olvasás, a könyvek világa? Mit kaptál az irodalomtól?

Az irodalom nevel, erősít, vigasztal, lelki feszültségeinket oldja, gyönyörködtet, felemeli a lelket egy magaslatra. Ebben a kusza világban halásznak kell lennünk az Úristennek, aki az írók és költők által megajándékoz az olvasás felemelő és tiszta élményével, és ajkukról az evangéliumi szeretet, megértés és világosság szavai hullanak ránk, olvasókra. Ők azok, akik magukban hordják mindazt a konfliktust és megoldást, amely bennünket egyenként és külön-külön más és más formában bánt, de a művekben átélte megoldása továbbblendíti életünket. Sokszor – főleg a fáradt, hajszolt ember számára – egyszerűen lelki fellélegzést jelent az olvasás élménye. Elrepít minket a hétköznapi gondok elől.

Minden mű a valóságnak, az életnek egy darabját ragadja meg. Ezt a valóságot a jó író olyan elevenen tárja fel számunkra, és olyan erővel tölti ki vele a figyelmünket, hogy elfeledkezünk szinte mindenről: arról, hogy hol vagyunk, milyen idő van, milyen gondjaink és bánataink vannak. Mert a nagy mű magával ragad. Néha megesik, hogy egy-egy regény környezetétől vagy embereitől napokig el sem tudunk válni. Mint-ha átköltöztünk volna a világukba. Ha este leteesszük a könyvet, éjszaka azokról az emberekről álmodunk, akik benne szerepeltek, de egészen más dolgokat élünk át velük álmunkban, mint ami a könyvben írva volt. Tudatalattinkkal tovább visszük életüket, elkeverjük saját sorsunkba, vonatkozásba hozzuk ismerőseinkkel. Amikor másnap újra kézbe vesszük a könyvet, folytatjuk történetüket. Egészen különös örömet nyújt mások életének, világának a magunkévá tétele az olvasáson keresztül. Érezzük, hogy a mű történetei, hősei és tanulságai saját életünkbe is beáradnak, kiszélesítik világunkat, nézőpontunkat.

Abban, hogy az irodalom kiemeli a hétköznapiakból, s magával ragad egy másik világba, nagy lelki érték rejlik. Az ember ugyanis többé-kevésbé rabja énjének, környezetének, és többnyire úgy érzi, hogy körülötte forog a világ, vagy legalábbis azt szeretné, ha úgy lenne. Borzasztó ez a rabság, ez a függőség. Az ebből való szabadulásnak sokféle módja van, és keresni is kell a módokat, mert Isten azt akarja, hogy szabadok legyünk. Ő ki akar emelni ebből a börtönből, le akarja venni rólunk a láncokat, ki akar szabadítani önzésünk rabságából. Ezt a gesztust gyakoroljuk, amikor rácsodálkozunk egy szép alkotásra, és alázatosan engedjük, hogy hasson ránk, alávetjük magunkat azoknak a gazdag értékeknek, amelyeket egy-egy nagy mű hordoz. Gyakoroljuk azt, amit a vallás akar tenni, hogy önmagunkból kiemeljen, és Isten és az embertársak felé kitarjon. Az írói, költői alkotásba való belemélyedés így voltaképpen vallásosságunkat segíti, ezt a kimozdulásunkat tréningezi. Még inkább, ha a műben ábrázolt valóság is vallási és erkölcsi elemeket tartalmaz, márpedig ilyenekkel többé-kevésbé minden nagy alkotás tele van, csak meg kell látni őket.

Ugyanakkor az irodalmi alkotás tükröt is tart az olvasó elé. Sokszor magunkra ismerünk vagy úgy, hogy az a rossz, amit ábrázol, teljesen riasztó és idegen számunkra, vagy sajnos pont megvan bennünk, így a mű segít levetközni azt. Tükör akkor is, ha olyan értéket mutat fel, amely megvan bennünk, s ez a magunkra ismerés tudatosítja azt, s

önképünket erősíti, és további jóra buzdít. Ha csak félénken, csonkán, elfojtottan van bennünk az olvasott és megkívánt jó tulajdonság, akkor az olvasás élménye mintegy felbátorítja, fejlődésnek indítja vagy új életre ébreszti bennünk azt. Lefújja róla a ráakódott port, s az akadályok elhárítására ösztönöz, hogy merjünk még jobbak lenni, mint amik vagyunk. Ha az olvasott értékről úgy érezzük, hogy nincs meg bennünk, akkor a mű egyik szereplőjén keresztül a felfedezés élménye ráébreszt erre a hiányra, és sajnálatot, szegyenkezést vagy bosszúságot kelt bennünk, hogy bárcsak mi is olyanná válnánk. Vágy ébred lelkünkben utána, és arra sarkall, hogy mégis próbáljuk kifejleszteni magunkban. A francia filozófus és költő Jean-Marie Guyau-tól olvastam valahol, hogy „*a lélek fölemelkedik annak magasságába, amit bámul, azzá szeretné válni, amit csodálok, és bizonyos fokig azzá is válok*”. A néző mindig azonosul azzal, amit néz, az olvasó azzal, amit olvas. Minél többet olvas az ember, annál jobban kitarulkozik számára a világ.

Van kedvenc műved, szerződ?

Elsősorban az oroszok, Csehov, Tolsztoj, mert a lélek legmélyét szólaltatják meg. Magyarok közül különösen kedvencem Móra Ferenc, akinek tiszta lelkisége nagyon megragad.

Mit jelent neked a mai napig is ugyanazt a rovatot vezetni? Mi változott leginkább az évek során? Máshogy írsz-e ma, mint a kezdeti években?

Sokat olvasok, és arra gondolok, de jó volna ezt másoknak elmondani, a szemüket a könyv lapjaira irányítani. Ez nem változott az évek során, és az sem, hogy azokat a történeteket szeretem, amelyek olvasmányosak, könnyen érthetők. Jézus a példakép, aki maga is szeretett példabeszédekben tanítani. Példabeszédei mindig egyszerűek, érthetőek és világosak voltak az egyszerűbb emberek számára is. A példabeszéd Szent Ágoston szerint olyan, mint az a folyó, amelyben az elefánt is megfürödhet, de az egérke sem fullad meg benne. Mindenki a saját kedvére merít belőle annyit, amennyit szeretne. Ilyen az irodalom is. Mindenki azt visz el az adott műből, ami őt megragadja, ami őt megszólítja. Ferenc pápa ez év május 17-én, a tömegtájékoztató világnapján így fogalmazott: „*A tömegtájékoztató világnapjának ideje üzenetét az 'elbeszélés' elmájának szeretném szentelni, mert azt hiszem, hogy ha nem akarunk eltévedni, akkor olyan yira szükségünk van a jó történetek igazságára, akár a levegőre: olyan történetekre, amelyek építenek, és nem rombolnak, történetekre, amelyek segítenek megtalálni a gyökereinket, és megadni az erőt ahhoz, hogy együtt előre tudjunk haladni. A minket körülvevő hangok és üzenetek zűrzavarában szükségünk van egy emberi történetre, amely nekünk és rólunk szól, és a bennünk lakozó szépségről beszél. Egy történetre, amely a világot és az eseményeket szelíden szemlélve képes értelmezni, ami elbeszéli, hogy mindnyájan egy élő szövet részei vagyunk, és ami megmutatja, hogy a szálak, amelyek összekötnek minket, milyen szorosan fonódnak össze.*” Azt hiszem, tényleg nagy szükségünk van jó és építő történetekre.

Mit kívánsz a következő harminc évre a lapnak?

Mi mást kívánnék a következő harminc évre, mint azt, hogy kerüljünk közelebb Istenhez. Sok módja, útja van. Szerintem a Görögkatolikus Szemle a rengeteg út között az egyik.

EMBER

TÉGED MAGASZTAL A NAP, TÉGED DICSŐÍT A HOLD,
NEKED HÓDOLNAK A CSILLAGOK,
NEKED ENGEDELMESKEDIK A VILÁGOSSÁG,
ELŐTTED REMEGNEK A MÉLYSÉCEK,
NEKED SZOLGÁLNAK A FORRÁSVIZEK.

Ferenc pápa üzenete a hivatások 57. világnapján

KEDVES TESTVÉREK!

Tavaly augusztus 4-én, a szent ars-i plébános halálának 160. évfordulóján levelet intéztem a papokhoz, akik Isten népének szolgálatában életüket nap mint nap az Úrnak adják.

Ebből az alkalomból négy kulcsszót választottam – fájdalom, hála, bátorság és dicsőítés –, hogy köszönetet mondjak a papoknak, és támogassam szolgálatukat. Úgy vélem, hogy ma, a megszentelt hivatások 57. világnapján, ezeket a szavakat újra felidézhetjük, és Isten egész népéhez intézhetjük abból az evangéliumi szakaszból kiindulva, amely Jézusnak és Péternek egy viharos éjszaka során a Tiberiás taván átélt különleges tapasztalatát mondja el (vö. Mt 14,22–33).

A tömeg körében lelkesedést kiváltó kenyérszaporítás után Jézus megparancsolta övéinek, hogy szálljanak bárkába és menjenek át a tulsó partra, miközben ő elbocsátja a népet. A tavon való utazás képe életünk utazására emlékeztet: életünk hajója lassan halad, mindig úton van, keresve a boldog kikötőt; készen a veszélyek leküzdésére és a tenger nyújtotta lehetőségek megragadására, de közben arra vágyunk, hogy a kormányos egy mozdulattal végre a megfelelő irányba fordítsa. Az is előfordulhat időnként, hogy a hajó eltéved, hamis illúziók elvakítják, és így nem követi a biztonságos kikötőbe vezető világítótorony fényét, máskor a hajó a nehézségek, kétségek és félelmek okozta ellenszélnek van kitéve.

Ugyanez a helyzet a tanítványok szívében is. Miután meghívást kaptak a názáreti Mester követésére, el kellett dönteniük, hogy átkelnek a túlpartra; bátran dönteniük kellett arról, hogy saját biztonságukat feladják, és követik az Urat. Ez nem egy békés vállalkozás: beköszönt az éjszaka, szembeszél fúj, a hajót összeviszsa dobálják a hullámok, a tehetetlenség és a meghívás nagysága okozta félelem azzal fenyeget, hogy legyűri őket.

Az evangélium azonban azt is elmondja nekünk, hogy e nehéz utazás kalandjában nem vagyunk egyedül. Mintha az éjszaka közepén valamilyen derengene a hajnali fény, az Úr lépked a felkavart vízen a tanítványok felé. Arra hívja Pétert, hogy a hullámokon át induljon el feléje, és megmenti, amikor látja, hogy süllyed. Végül beszáll a hajóba, és elnémitja a szelet.

A hívás első szava a hála. A helyes irány megtartásának feladata nem csak a mi erőnkre van bízva, és nem függ kizárólag az általunk

választott utaktól sem. Önmagunk és életterveink megvalósulása nem matematikai levezetés eredményeként születik abból, amit magunkba zárkózva eldöntöttünk, hanem sokkal inkább egy felülről jövő hívásra adott válasz. Az Úr ugyanis megmutatja nekünk, hogy melyik part felé kell tartanunk, és bátorságot ad ahhoz, hogy hajóra szálljunk; miközben hív minket, ő már maga lesz a kormányos, hogy kíséren minket, megmutassa az irányt, megakadályozza, hogy a bizonytalankodás zátonyára fussunk, és akár arra is alkalmassá tesz minket, hogy járni tudjunk a hullámzó vízen.

Minden hivatás ebből a szeretetteljes pillantásból származik, amellyel az Úr ránk talál, talán éppen akkor, amikor hajónkat a vihar sújtja. Nem „annyira a mi döntésünk, sokkal inkább az Úr ingyenes meghívására adott válasz” (Levél a papoknak, 2019. augusztus 4.). Ezért fel tudjuk fedezni és át tudjuk ölelni az ő hívását, ha szívünk hálásan megnyílik, és képes lesz felismerni Isten lépéseit az életünkben.

Amikor a tanítványok látják, hogy Jézus közeledik a víz színén, először azt gondolják, hogy kísértet, és megijednek. Jézus viszont azonnal megnyugtatója őket olyan szavakkal, amelyeknek életünket és hivatásbeli utunkat mindig kísérniük kell: „Bátorság, én vagyok; ne féljete!” (Mt 14,27) Ez a második szó, amelyet rátok akarok bízni: a bátorság.

Vannak kísértetek, amelyek megrettentik a szívünket, és gyakran egészen megakadályoznak abban, hogy elinduljunk, növekedjünk, és kövessük azt az utat, amelyet az Úr mutatott nekünk. Amikor arra kapunk meghívást, hogy elhagyjuk a biztonságos szárazföldet és vállaljunk egy

életállapotot – a házasságot, a felszentelt papságot, a megszentelt életet –, akkor az első reakció gyakran „a hitetlenség kísértetének” formájában jelentkezik: nem lehetséges, hogy ez az én hivatásom; valóban ez a helyes út? Miért éppen tőlem kéri ezt az Úr?

És apránként növekednek bennünk ezek a megfontolások, indoklások és számítások, amelyek elrabolják a lendületünket, összezavarnak és megbénultan hátrahagynak a kiindulási ponton: úgy gondoljuk, hogy bakot löttünk, hogy nem nőttünk fel hozzá, vagy egyszerűen csak szellemet láttunk, amit el kell üzni.

Az Úr tudja, hogy egy ilyen alapvető életdöntés – mint például a házasság vagy különleges elköteleződés az Úr szolgálatában – bátorságot

kíván. Ismeri a kérdéseket, a kételyeket és a nehézségeket, amelyek szívünk hajóját megbillentik, és ezért megnyugtat minket: „Ne félj, veled vagyok!” A hit az ő jelenlétében, abban, hogy hozzánk lép és kísér minket, még akkor is, ha a vihar felkorbácsolja a tengert, meg tud szabadítani minket a lustaságtól (akédia), amelyet egyszer „édes szomorúságnak” neveztem (Levél a papoknak, 2019. augusztus 4.), vagyis a belső elbátortalanodástól, amely megbénít minket, és nem engedi, hogy megízleljük a hivatás szépségét.

A papoknak írt levélben fájdalomról is beszélek. De itt szeretném másként fordítani ezt a szót, és inkább erőfeszítésnek nevezni. Minden hivatás elkötelezettséget igényel. Az Úr meghív minket, mert Péterhez hasonlóan alkalmassá akar tenni arra, hogy „a vízen járjunk,” vagyis hogy az evangélium szolgálatában napról napra konkrét módon – ahogyan Ő mutatja meg nekünk – vegyük kézbe életünket, különös tekintettel a laikusok, papok vagy a megszentelt életet élők hivatásainak különféle formáiban. Ugyanakkor hasonlóvá válunk az apostolokhoz: van bennünk vágy és lendület, de ugyanígy vannak gyengeségeink és félelmeink is.

Ha hagyjuk, hogy elborítson az a gondolat, hogy milyen felelősség vár ránk – akár a házasságban, akár a papi szolgálatban –, vagy milyen akadályok bukkanhatnak fel, akkor hamar le vesszük a szemünket Jézusról, ez pedig azzal fenyeget, hogy elmerülünk, mint Péter. De a hit még a gyengeségünkben és a szegénységünkben is lehetővé teszi számunkra, hogy találkozzunk a feltámadt Úrral, és még a viharokat is legyőzzük. Ő kezét nyújtja nekünk, amikor a fáradtság vagy a félelem miatt az elsüllyedés fenyeget, és megadja a szükséges lendületet ahhoz, hogy örömmel és lelkesedéssel éljük meg hivatásunkat.

Amikor Jézus beszáll a hajónkba, a szél végül elül, és a hullámok elcsitulnak. Ez egy szép és találó kép arra, amit az Úr életünkben és a történelem zavaros időszakában – különösen akkor, amikor viharba kerülünk – végbevisz: parancsol a kedvezőtlen szeleknek, hogy csendesedjenek el, és a gonosz, a félelem, a lemondás erőinek nem lesz hatalmuk többé felettünk.

Abban a különleges hivatásban, amelyben élnünk kell, ezek a szelek teljesen kimeríthetnek minket. Azokra gondolok most, akik fontos feladatokat vállalnak a civil társadalomban, a házastársakra, akiket nem véletlenül szeretnek „bátraknak” nevezni, és különösen is azokra, akik a megszentelt életet és a papságot vállalják. Ismerem nehézségeiteket, a magányotokat, amely néha elnehezíti a szívet, a megszokás veszélyét, amely fokozatosan eloltja a meghívás lángoló tűzét, a bizonytalanság terheit és korunk kétségekkel teli helyzetét, a jövő iránti aggodalmat. Bátorság, ne féljete! Jézus a mi oldalunkon áll. Amikor felismerjük őt életünk egyetlen uraként, kinyújtja a kezét, és megragad minket, hogy megmentsen.

És ekkor életünk megnyílik a dicsőítésre, még a hullámok közepette is. Ez a hivatás utolsó szava, és egyúttal meghívás is Szűz Mária belső magatartásának kialakítására: ő hálás volt a pillantásért, amellyel Isten reá tekintett, megajándékozva őt a hittel a félelmek és a zavarok közepette, bátorsággal átölelte a kapott meghívást, és így életét az Úr örök dicséretévé tette.

Kedves testvérek, azt szeretném, hogy az Egyház – különösen ezen a világnapon, de közösségeink napi lelkipásztori tevékenységében is – ezen az úton járjon a hivatások szolgálatában, és ehhez nyerve meg minden hívő szívét. Hiszen mindenki hálásan felfedezheti az Úr hívását, valamint a bátorságot ahhoz, hogy igent mondjon, és a Jézusba vetett hitben legyőzze a terheket, végül pedig az egész életét Isten, a testvérek, valamint az egész világ számára dicséretté formálja. Ebben legyen kísérőnk és közbenjárónk a Boldogságos Szűz Mária.

Forrás: MKPK Sajtószolgálat

REMÉNYIK SÁNDOR

Csendes csodák

Ne várd, hogy a föld meghasadjon
És tűz nyelje el Sodomát.

A mindennap kicsiny csodái
Nagyobb és titkosabb csodák.

Tedd a kezed a szívedre,
Hallgasd, figyeld hogy mit dobog,
Ez a finom kis kalapálás
Nem a legcsodásabb dolog?

Nézz a sötétkék végtelenbe,
Nézd a szürke kis ezüstpontokat:
Nem csoda-e, hogy árva lelked
Feljűk szárnyat bontogat?

Nézd, árnyékod, hogy fut előled,
Hogy nő, hogy törpül el veled.
Nem csoda ez? S hogy tükröződni
Látod a vízben az eget.

Ne várj nagy dolgot életedbe,
Kis hópelyhek az örömök,
Szitáló, halk szírom-csodák:
Rajtuk át Isten szól: jövök.

MARY HEALY

Isten ítélete lenne a koronavírus?

„Isten a népe iránti hatalmas szeretete révén engedi, hogy az emberek megtapasztalják választásaik következményeit.”

Ferenc pápa március 27-én, a rendkívüli *urbi et orbi* áldáson az üres Szent Péter téren végezte az imádságot, megtérésre buzdítva az emberiséget: „Uram, arra hívsz meg minket, hogy a próbatétel jelen idejét a döntés idejeként éljük meg. Nem a te ítéleted ideje ez, hanem a mi ítéletünké: itt az ideje, hogy döntsünk, mi az, ami igazán számít, és mi az, ami mulandó, hogy különválassuk a szükségést a szükségtelentől.”

Másrészről teológusok és hétköznapi emberek mutatnak rá, hogy a Biblia sok része katasztrófákról ír, beleértve a dögvéset (halálos fertőző betegséget) mint Isten ítéletét az emberi bűnök felett. Isten figyelmezteti például a népét, hogyha lázadnak ellene: „...döghalált bocsátok közétek, és ellenség kezére kerültök” (Lev 26,25). Az Újszövetségben is találunk erre vonatkozó írást. A Jelenések könyve egy sárga színű lovon ülve ábrázolja a halált, és lefesti az utána jövő poklot: „...Hatalom adatott neki a föld negyedrése fölött, hogy öljön karddal, éhínséggel, halállal és a föld vadállataival” (Jel 6,8).

A fenti szempontok nem annyira ellentmondásosak, mint amennyire látszanak. Az isteni büntetés helyes bibliai értelmezésének kulcsa az, hogy a katolikus teológiában hagyományossá vált megkülönböztetés fényében olvassuk:

„Tegyük különbséget Isten pozitív és megengedő akarata között.”

SZABAD VÁLASZTÁS

Isten végtelenül jó – „A világosság a sötétségben világít, de a sötétség azt nem fogta föl” (1Jn 1,5) –, és nem kívánja közvetlenül a rosszat. Inkább engedi a gonosz működni, mert végtelen bölcsességében képes ezáltal nagyobb jót okozni. Így, ahol a Szentírás arról szól, hogy Isten csapást „küld” az emberiségre, az nem jelenti azt, hogy az Úr közvetlenül okozza. Népe iránti hatalmas szeretete révén engedi, hogy az emberek megtapasztalják választásaik következményeit.

„Amikor a társadalom szándékosan elfordul Istentől, és úgy dönt, hogy saját bálványait imádja – ahogyan azt jelenlegi globális kultúránk is teszi –, akkor eltávolodik Isten védelmétől, és különféle gonosz erőknél teszi ki magát.”

A Teremtő azonban komolyan veszi a szabadságunkat – sokkal komolyabban, mint mi magunk. A bűneinkre vonatkozó ítélete abban áll, hogy lehetőséget ad számunkra megtapasztalni vétkeink súlyát. Ennek az ítéletnek azonban javító célzata van. Isten legfőbb vágya, hogy gyermekei visszatérjenek hozzá, gyógyuljanak és otthonra leljenek. „...nem akarom én a halandó halálát – mondja az Úr Isten –, térjete meg, hogy éljete!” (Ez18,32)

NE ÍTÉLKEZZ!

A Szentírás azt is egyértelművé teszi, hogy nem ítélezhetünk mások felett. De mivel az emberek összekapcsolódnak, az ártatlanok gyakran szenvednek a bűnösökkel együtt. Ez az, amire Jézus sürgető, de nem ijesztgető szavakkal hívja azokat, akik szembe találják magukat a borzalmakkal. Két korabeli csapással (Pílátus politikai vérengzése és egy építési baleset) példázza a megtérés szükségességét:

„Azt hiszitek, hogy ezek a galileaiak bűnösebbek voltak a többi galileainál, mivel mindezt elszenveték? Mondom nektek: Nem! De ha nem tartotok bűnbánatot, mindnyájan ugyanígy elvesztek. Vagy az a tizenhét, akire Sílóében rádőlt a torony, és megölte őket? Azt hiszitek, hogy vétkesebbek voltak minden más embernél, aki Jeruzsálemben lakik? Mondom nektek: Nem! De ha nem tartotok bűnbánatot, mindnyájan ugyanígy elvesztek.” (Lk 13,2–5)

Ezért egy nagyszabású katasztrófa nem indokolja mások elítélését. Felhívás viszont saját életünk megvizsgálására és az Istennel való kapcsolatunk tisztázására, tudatában annak, hogy mindannyiunk számára titok, mennyi időnk van hátra a földön. Nyilvánvaló, hogy a COVID-19-et okozó vírus az ördögtől származik. Betegséget, halált és pusztulást hoz.

Mindez ellentétben áll Isten azon tervével, hogy teljessé tegye a saját képére teremtett emberek életét.

PUSZTÍTÁS ÉS BŐSÉG

Jézus ezt mondta: „A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson. Én azért jöttem, hogy életük legyen, és bőségben legyen.” (Jn 10,10) Sőt, ennél is többre törekszik az ördög. A betegséget kihasználva további gonoszságokat hoz: félelmet és pánikot, önzőséget és kapzsiságot, feszültséget és megosztottságot a családban, vádaskodást a kormányvezetők közt.

Tehát imádkozzunk és böjtöljünk buzgón, Istenbe vetett nagy bizalommal, hogy a vírus véget érjen. Isten egyik irgalmának a jele, hogy a járvány a nagyböjti időben terjedt el. Hamvazószerdán, a nagyböjt kezdetén a sáskajárást felidéző ószövetségi olvasmány megtanít a helyes bűnbánatra. Joel próféta a Júdeát sújtó sáskajárást és éhezést az egész világra kiterjedő isteni ítélet előjelének látja. Az Úr azonban kegyelmes népe iránt, ezért még ítéletében is ott az irgalom, amely igaz megtérésre és szívből jövő megbánásra hívja engedetlen népét:

„Nos tehát – mondja az Úr –,
térjetelek hozzám teljes szívetekből,
böjttel, sírással és jajgatással.

Szaggassátok meg szíveteket,
nem pedig ruhátokat,
és térjetelek meg az Úrhoz, a ti Istenetekhez,
mert jóságos ő és irgalmas,
türelmes és nagyirgalmú,
és szánakozik a bajok felett.»

Ki tudja, hátha ismét megtér és elfelejt,
s áldást hagy hátra maga után,
étel- és italáldozatot az Úr, a ti Istenetek számára?

Fújjátok meg a harsonát Sionban,
hirdessetek szent böjtöt,
rendeljetelek el ünnepet,
gyűjtsétek össze a népet,
szenteljétek meg a gyülekezetet,
hívjátok egybe a véneket,
gyűjtsétek össze a gyermekeket és a csecsemőket;
jöjjön ki hálózobájából a völgy, és nászházából a menyasszony.

Sírjanak az előcsarnok és az oltár között a papok,
az Úr szolgálja, és mondják:

»Könyörülj, Uram, könyörülj népeden;
ne engedd, hogy gyalázzák örökrészedet,
és uralkodjanak rajta a nemzetek!«
Miért mondanák a népek között:
»Hol van az ő Istenük?«

Ekkor az Úrban féltő szeretet ébredt
országa iránt,
és megkegyelmezett népének.” (Joel 2,12–18)

ELMÉLYÜLŐ KAPCSOLATOK

Isten gondoskodott a bőséges éleletről, sőt még ennél is többet adott: megígérte a Szentlélek kiáramlását, nemcsak a saját népére, hanem az egész világra. Most, hogy imára, böjtre és bűnbánatra hívtak a világ üdvösségeért, Dániel imája nagyszerű példát mutat az alázatos, bűnbánó könyörgéshez (Dán 9). Íme, néhány konkrét módszer, aho-

gyan a katolikusok lelkiismeret-vizsgálatot végezhetnek, különösen ezen a szent héten, amikor belépünk Jézus Krisztus szenvedésének rejtélyébe.

Megtiltották a miséken való részvételt, és így megvonták tőlünk az Eucharisziát is. Pedig olykor magától értetődőnek véljük az Oltáriszentséget. Lazává és felületessé válunk hitünk gyakorlásában. Szokás szerint összezsúfolódunk a misén (ha egyáltalán elmegyünk), ahelyett, hogy az Urat tennénk életünk legfontosabb helyére. Ahogyan egy házaspár az absztinenciával elmélyíti a kapcsolatát azáltal, hogy más módon fejezik ki szeretetüket, úgy ez az akaratlan eucharisztikus böjt is lehetőséget kínál az Úrral való intimitás megújítására, különösen az ima és a Szentírás olvasása révén. Így amikor végre képesek leszünk ismét magunkhoz venni az Oltáriszentséget, nagyobb buzgalommal vehetünk részt benne, mint valaha.

A világ népességének a fele most valamilyen formában elzártágban él, mintha hirtelen akaratlanul visszavonultak volna. Biztosan előfordult már, hogy nem sikerült megtisztelni az Úr napját. A vasárnapokat úgy kezeltük, mint egy átlag hétköznapot, amikor elintézzük a vásárlást, a teendőket, és hajszoljuk a napirendet, ahelyett, hogy időt fordítanánk arra, hogy elmélyítsük a Jézussal való kapcsolatunkat, és hogy pihenjünk a családdal és a barátokkal.

Az Ószövetségben Isten elrendelte, hogy Júdea népe vonuljon száműzetésbe minden elmulasztott ünnepért: „ha a föld nem ünnepli meg szombatjait, elhagyatottságának egész ideje alatt szombatot tart” (2Krn 36,21). Talán most a fékevesztett társadalmunk végre visszatér az elvesztett szombatokhoz. Emberek millióit arra korlátozták, hogy több időt töltsenek együtt családtagjaikkal, mint valaha.

Néha magától értetődőnek véljük házastársunk, gyermekeink, testvéreink vagy szüleink jelenlétét. Fontossági listánk legvégére helyezzük őket, sőt olykor rajtuk töltjük ki bosszúnkat saját tehetetlenségünk, félelemünk és csalódásunk miatt.

„Megfelelő az alkalom arra, hogy megbocsátást kérjünk nemcsak Istentől, hanem a hozzánk legközelebb állóktól, és kifejezzük a velük szembeni szeretetünket. Különösen a szülőknek kell ebben gyermekeik számára példát mutatniuk.”

ISTENI TERV

A sporteseményeket eltörölték, és a szórakoztatóipar is leállt. Készítettünk-e sport- vagy szórakoztató bálványt? A gazdaság pihen és tanokol. Készítettünk-e bálványt a pénznek és a javaknak? Megpróbáltuk-e imádni Istent és a pénzsóvárságot megjelenítő mammont egyaránt? Ha a keresztények imádkozással, böjtöléssel és bűnbánattal alázatot mutatnak az Úr előtt, akkor és csak akkor leszünk képesek az egész világot bűnbánatra és Krisztusba vetett hitre hívni. Most, a válság idején, amikor akarva akaratlan szembesülünk az emberi korlátokkal és a halál valóságával, példátlan lehetőség nyílik arra, hogy tanúbizonyságot tegyünk Krisztusról. Csakúgy, mint Joel próféta idején, Isten terve most is több annál, minthogy csupán véget vessen ennek a katasztrófának. Azt akarja, hogy az összes nemzet eltaláljon Fia megmentő tudásához, aki diadalmaskodik a bűn, a betegség, a sátán és a halál fölött.

A szerző filozófus, pasztorálteológus, a biblikus teológia professzora, három amerikai államban is tanít.

Forrás: iec2020.hu

VÉGHSEŐ TAMÁS

CUIQUE SUUM

Görögkatolikus gondolatok a trianoni diktátum 100. évfordulóján

Már második éve zajlott a nagy háború, amikor Matthias Erzberger német külügyminiszter 1916. február 16-án titokban Bukarestbe érkezett. A német kormány és a központi hatalmak képviselőjében az volt a feladata, hogy kapcsolatba lépjen Ferdinánd román királlyal, és bírja rá arra, hogy Románia ne adja fel a semlegességet. A titkos találkozóra a Németországban született Raymund Netzhhammer bukaresti római katolikus érsek palotájában került sor a vasárnapi szentmise után, melynek a Hohenzollern-családból származó király és családja rendszeres résztvevője volt. A legnagyobb titokban tartott megbeszélésről Netzhhammer érsek feljegyzést készített a naplója számára, ami ma már nyomtatásban is olvasható. Az érsek beszámolója szerint Erzberger külügyminiszter azon kérdezte, hogy Romániának mi oka lenne az Osztrák-Magyar Monarchia megtámadására, Ferdinánd király azt válaszolta, hogy a Monarchia több súlyos bűnt is elkövetett a románokkal szemben. Az elsők között említette a Hajdúdorogi Egyházmegye megalapítását 1912-ben. A román király szerint ez a románokat nagyon elkésécsítette, és végérvényesen a Monarchia ellen hangolta.

Néhány hónappal később kiderült, hogy Erzberger titkos küldetése nem érte el a célját: 1916-ban Románia az antant oldalán belépett a háborúba, s bár az első, Magyarország elleni támadásnak súlyos vereség lett a vége, a háborút végül a győztes oldalán zárták, s minden korábbi elképzelésüket felülmúló területi nyereségre tettek szert a trianoni békediktátumnak köszönhetően.

A magyar görögkatolikusok mindezt meglepődve olvashatják.

Hogyan járhatott a Hajdúdorogi Egyházmegye megalapítása, görögkatolikus történelmünk egyik legszebb pillanata, ilyen súlyos következményekkel? Miért élték meg a románok támadásként azt, ami a magyar görögkatolikusok számára egy súlyosan igazságtalan helyzet megszűnését hozta el? Mert kétségtelen, hogy a magyar görögkatolikusok több évtizedes küzdelme arra irányult, hogy véget érjen az az abszurd állapot, hogy míg Magyarországon a román és a rutén görögkatolikusok olyan nyelven imádkozhattak templomaikban, amit értettek, ugyanez a magyaroknak szigorúan tilos volt.

Cuique suum tribuere – megadni mindenkinek azt, ami jár.

Ez az ősi igazság szenvedett csorbát a magyar görögkatolikusok vonatkozásában. Nem kértek többet annál, ami másoknak és ezért nekik is járt. Miért okozhatott sérelmet a románoknak, hogy a magyar görögkatolikusokat ért igazságtalanságot orvosolták?

A korabeli forrásokból ma már jól rekonstruálhatók az események, s a választ is megkapjuk a fenti kérdésekre. A magyar görögkatolikusok küzdelme azért tartott évtizedeken át, mert Magyarországon a bizánci szertartású katolikus közösségek hagyományosan a társadalom alsó rétegeihez tartoztak. Nem volt számottevő gazdasági és társadalmi erejük, ezért a politikai érdekvégyesítés terén is gyengének mutatkoztak. Ugyanakkor az a cél, amit a magyar identitású görögkatolikusok szerettek volna elérni, az országos nagypolitika szintjén igényelt döntéseket. Egy magyar görögkatolikus egyházmegye megalapításához a király döntésére volt szükség, aki az ilyen, úgynevezett főkegyúri joghoz tartozó döntéseket a magyar kormány indítványára hozta meg. Vagyis a legmagasabb szintű politikai támogatás nélkül a

magyar görögkatolikusoknak esélyük sem volt arra, hogy saját egyházmegyéhez jussanak.

Az 1898-ban létrejött Görög Szertartású Katolikus Magyarok Országos Bizottsága volt az a testület, amely Szabó Jenő egykori államtitkár vezetésével megtalálta az utat a politikai döntéshozókhoz.

Ennek a kapcsolatfelvételnél viszont nagyon súlyos ára volt: a „magyar görögkatolikus ügy” sorsának irányítása kikerült a magyar görögkatolikus vezetők kezéből, és a politika eszközévé vált. A politikának pedig megvannak a maga sajátos törvényei, és megvan a maga sajátos logikája, amelyek gyakran nagyon távol állnak az evangéliumi gondolkodástól.

A kormányzat 1911-ben vette elő a „magyar görögkatolikus ügyet”, és mint politikai eszköz egy egészen más természetű politikai kérdés, a véderőtörvény parlamenti megszavazásának kérdésével kötötte össze.

Nem szükséges ennek részleteit bemutatnunk ahhoz, hogy világos legyen, mennyire méltatlan az egyszerű magyar görögkatolikus hívek jogos lelki igényére alapuló kérdés összekapcsolása egy aktuálpolitikai problémával. Azért sem érdemes elidőznünk ennél a mozzanatnál, mert a fájó következményekkel járó döntések nem ebből, hanem egy másik sajátos politikai árukapcsolásból következtek.

Amikor az uralkodót képviselő magyar kormány és a Szentszék között megszületett a megállapodás a Hajdúdorogi Egyházmegye felállításáról, megkezdődtek a tárgyalások arról is, hogy mely egyházközségek kerüljenek az új egyházkormányzati egységbe. Ezek a tárgyalások a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban zajlottak, ahol egy újabb szomorú politikai árukapcsolás történt. Ha megnézzük az új egyházmegye adatait, azt vehetjük észre, hogy a magyar görögkatolikus hívek mintegy 40 százaléka nem is került be a Hajdúdorogi Egyházmegyébe. Egészen feltűnő, hogy például azok a kárpátaljai magyar görögkatolikus közösségek, melyek 1990-ben 45 év szovjet ildőzés és azt megelőzően 25 év csehszlovák elnyomás után is megőrizték magyar identitáukat, soha nem voltak a Hajdúdorogi Egyházmegye parókiái!

Mi volt ennek az oka? A válasz a sajátos politikai gondolkodásban rejlik. A magyar kormány nemzetpolitikai elgondolásból nem tartotta célszerűnek azt, hogy minden magyar görögkatolikus a Hajdúdorogi Egyházmegye híve legyen. Ez ugyanis azt jelentette volna, hogy az anyaegyházmegek szintiszta román és rutén nemzetiségi egyházmegyékké válnak. Ezért minden egyházmegyében hagytak ma-

gyar közösségeket, hogy az ottani püspököknek legyenek magyar híveik is.

Azért, hogy a román egyházmegyeekben maradt magyar görögkatolikusok nyelvhasználati jogait a román püspökök biztosítsák, a döntéshozók a Hajdúdorogi Egyházmegyébe soroltak olyan közösségeket is (mintegy 25 ezer hívővel), melyek román identitású közösségek voltak, és ezért nem akartak az új egyházmegyéhez kerülni. Vagyis olyan helyzetet kívántak teremteni, mely egyfajta együttműködésre kényszeríti a román püspököket a hajdúdorogi püspökkel. Ha a román püspökök „jól bánnak” a magyar hívekkel, akkor a hajdúdorogi püspök is „jól fog bánni” a román híveivel.

Nem nehéz észrevennünk, hogy milyen távol vagyunk már a magyar görögkatolikus hívek jogos lelki igényének orvoslásától, egy társadalmi csoport igazságtalan helyzetének megszüntetésétől!

A magyar görögkatolikus ügy és a nemzetpolitika összekapcsolásának kiöltői minden bizonnyal nagyszerű politikai lépésnek vélték ezt az árukapcsolást. Valójában viszont a lehető legnagyobb rosszat idézték elő.

furcsa identitást, de elég elolvasni és megérteni a legfőbb érvet.

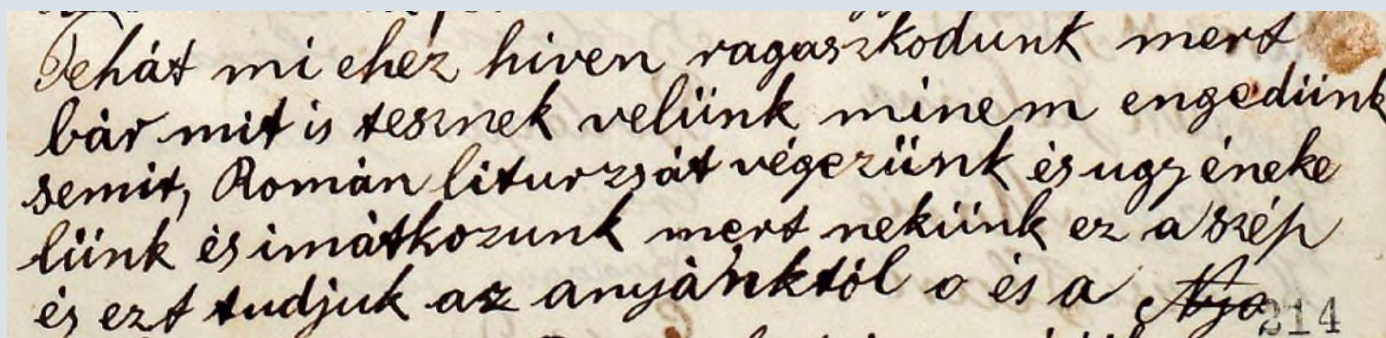
„...mert nekünk ez a szép, és ezt tudjuk az anyántól!” – érvelnek a román liturgia mellett.

Az árukapcsolásban érintett román egyházközségek és püspökeik hevesen tiltakoztak az átsorolás ellen, amit igazságtalannak tartottak. Úgy érezték, hogy a magyar állam rárontott közösségeikre, és meg akarja fosztani őket attól, amit mindennél fontosabbnak tartottak: a román identitásuktól. Lehet azzal érvelni, hogy az érintett román közösségek némelyike még a tiltakozó levelét sem tudta megírni románul, sőt az egyik parókia hívei még külön fel is szólították a főpásztorukat, hogy mindeképpen magyarul válaszoljon nekik, mert nem értenek románul. Ragaszkodnak a román liturgiához, de nem értik és nem használják a román nyelvet. Ma már nehezen értjük ezt a

Cuique suum tribuere – megadni mindenkinek azt, ami jár. Az ősi igazság most a román görögkatolikusok vonatkozásában szenvedett csorbát.

A román görögkatolikus közösségek jogos felháborodását kihasználták a román szélsőséges politikai erők is, sőt a debreceni bombamerénylet villanásában a háborúra készülő Oroszország titkosszolgálatát is megpillantathatjuk. Ekkor már annyira elmérgesedett a román-magyar viszony, hogy a merénylet megrendelői arra számítottak, a debreceni robbanás a magyarországi románok fegyveres felkelésének jele lesz.

Ettől kezdve a Hajdúdorogi Egyházmegye külföldön és idehaza is sokak számára a nemzetségekre rárontó magyar államot jelképezte. Ezért került be a román hadüzenet okai közé is. De a „politisches Bistum” (vagyis: csupán politikai okokból létrehozott egyházmegye) bélyege még hosszú időn át kísérte a Hajdúdorogi Egyházmegye történetét. Amikor 1919-ben a román hadsereg megszállta Kelet-Magyarországot, azonnal megindult a harc a Hajdúdorogi Egyházmegye felszámolásáért. „Most kell megadni neki a kegyelemdőfést” – írta az egyik román szélsőséges a Szentszéknek. A Szentszék azonban nem volt partner a felszámolásban.

A trianoni békediktátum századik évfordulóján arra az igazságtalanságra emlékezünk, ami a magyar nemzettel történt. Teljes joggal nevezzük a békét igazságtalannak, mert az új ha-

tárokat a valós etnikai viszonyokat figyelmen kívül hagyva húzták meg. Annyira elevenen él a magyar társadalomban a trianoni igazságtalanság, hogy száz évvel az esemény után is a magyarok 84 százaléka ért egyet azzal az állítással, hogy „az a magyar, akinek Trianon fáj”. A trianoni igazságtalan béke súlyos következményei, milliók szenvedése, az ország erőforrásainak elvesztése, történelmi értékek és kulturális kincsek elvesztése ma is fájdalommal tölti el a magyarságukat fontos értéknek tartó honfitársaink lelkét.

Nagy hibát követnénk el azonban, ha a megemlékezés csak a gyászról és a fájdalomról szólna. Meg kell látnunk az eseményekben a tanulságokat s egyúttal azt is, mi az, aminek nem szabad megisméltódnia, hogy a „nagyobb baj” ne köszöntson újra ránk. A Hajdúdorogi Egyházmegye létrejöttkor a döntéshozók egy

régi igazságtalanságot akartak megszüntetni, de ezt úgy tették, hogy egy új igazságtalanságot követtek el, ami aztán más kisebb-nagyobb igazságtalanságokkal együtt néhány éven belül egy minden korábbinál súlyosabb igazságtalansághoz vezetett.

Cuique suum tribuere
– megadni mindenkinek azt, ami jár.

Ez az alapelv képes jól működtetni két ember kapcsolatát, erősíteni a családi köteleket, megbékéltetni egymással népeket és nemzeteket. És ennek az alapelvnek az elfeledése vezet – időnként történelmi léptékű és mértékű – igazságtalanságokhoz és szenvedésekhez.

Tanuljuk meg becsülni a Cuique suum igazságát, és hagyjuk érvényesülni az élet minden területén!

Reményik Sándor: Sóhaj a mindenségért

Vasárnap. Harangszó.
Egy asszony elmegy
Mellettem. A harangszóra megáll.
Összeteszi kezét, fohászkodik
Az utcán elmenőben: „Uram Jézus
A rosszakon is könyörülj!” –
A rosszakon is könyörülj:
Ennyi egy-vers-sóros imája.
Az asszony kendős, falusi
És amint mond, magának mondja,
S a láthatatlan csillagoknak.
Már megy tovább.
Mi fakasztotta
E furcsa, percnyi, falusi imát
Itt, a városban, közelemben?

Igen, épp az én közelemben –
S miért, hogy elfeledni nem tudom,
S gondolkodok rá újuló gondolattal,
Újuló kinnal s enyhüléssel?
Mi fakasztotta e furcsa imát?
Mint egy könnycsepp, mint egy villámcsapás,
Mint morajló s meginduló föld,

Mint megnyíló föld a lábam alatt:
Olyan volt.
Mi fakasztotta: részvét, büntudat,
Az utcán, harangszóra, éppen ott?
Sejthette-e, hogy az egész
Lángbaborult
Mindenségért imádkozott?!

Elszakadni az előítéletektől

TRIANON UTÁN A GÖRÖGKATOLIKUS HÍVEK 91 SZÁZALÉKA A HATÁROKON TÚLRA KERÜLT. HOGYAN LEHET LEBONTANI A NEMZETISÉGEK KÖZÖTTI ELŐÍTÉLETEKET, MIÉRT KERÜLT HÁROM ROMÁN PÜSPÖK EREKLYÉJE A MISSZIÓS KERESZTRE – ERRŐL IS BESZÉL AZ INTERJÚBAN OROSZ ATANÁZ MISKOLCI MEGYÉSPÜSPÖK.

Néhány nappal ezelőtt újabb három görögkatolikus püspök ereklyéje került rá az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus missziós keresztjére, ami eddig több mint 50 ezer kilométert tett meg, hogy minél több embert elhívjon a jövő szeptemberi világsemináriumára. Mit jelent a görögkatolikusok számára mindez?

Romzsa Tódor vértanú ereklyéje már az elsők között kapott helyet a missziós keresztben. A boldoggá avatott püspökünk tisztelete nagyon mély Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, több környékbeli templom és kápolna védőszentje. Boldog Gajdos Pál ereklyéje szintén rákerült már a keresztre. Kilenc éve, püspökké szentelésem

idején történt, hogy a mártír bazilita görögkatolikus szerzetes püspök egyik rokonánál, egy idős miskolci hölgnél kiterjedt daganatot diagnosztizáltak az onkológusok. Semmi esélyt nem láttak az orvosok a gyógyulására. Gajdos Pál halálának emléknapján a beteg nő a szent rokon közbenjárását kérte, mert bár ő maga felkészült az átköltözésre, de a fia rossz helyzetben volt, és nem akarta őt magára hagyni. A legközelebbi vizsgálatnál a szakorvos csodáról beszélt, eltűnt a daganat. A hölgy azóta is, túl a nyolcvanadik születésnapján, lépcsőn jár fel harmadik emeleti lakásába. Ezeknek a püspököknek a személyisége, fényük és árnyékuk, a jelenlétük ma is hatnak ránk. Tavaly ilyenkor, Ferenc pápa erdélyi látogatása során Balázsfalván boldoggá avatott hét mártír püspököt. Közülük háromnak az ereklyéje került most a missziós keresztre. Közösségünk rendkívül kötődik a határon túli vértanúknak és püspököknek a tanúságtételéhez is. Számos helyen járt egyházmegyénkben a kereszt, és a hívek mindig nagy várakozással és hálával fogadták.

Három román nemzetiségű püspök ereklyéjéről van szó. Trianon századik évfordulóján ez egy üzenet, hogy a határok csak fizikai korlátok, valójában a hit összekötheti akár az egymás nyelvét nem értő híveket is?

Az eltérő nemzetiség egy sajátos korlát is lehet, de csak akkor, ha nem tudunk elszakadni attól a mentalitástól, azoktól az előítéletektől, amelyben felnőttünk. Mi a görögkatolikus egyház vezetésében túllépünk ezeken.

Hogyan?

A román görögkatolikus egyház jelöltjeit a mi papnevelő intézetünk fogadta be. Ettől kezdve eltűntek az említett korlátok, és egynek érezzük a két nemzetiség egyházát. A második világháború után Romániában és Ukrajnában a kommunista hatalom a szovjet példát követte, és fel-

számolta a görögkatolikus egyházat. Erőszakos politikájuk elsődleges célpontjai a püspökök voltak. 1948. október 29-e virradóra hét főpásztort tartóztattak le. Kínzásoknak tették ki őket, hogy kikényszerítsék belőlük katolikus hitük megtagadását, és kimondassák velük, hogy „önként” csatlakoznak az ortodox egyházhoz. Az őrizetbe vett püspökök azonban nem törtek meg, kitartottak a hitükben és Rómához való hűségükben, és ha kellett, a halált választották inkább.

A három püspök közül Iuliu Hossu aktív szerepet vállalt Erdély Romániához való csatlolásában. Ez változtat a megítélésén?

Ezeknek a püspököknek a mártírúját tiszteljük. Az életútjukat tanulmányozva mindegyikük életében látjuk azokat a különböző szakaszokat, amelyek elvezettek több évtizedes üldöztetés, kínzás után a vértanúhalálukig. Az egyház ez utóbbi alapján ítélte boldognak őket, és az nem befolyásolja a tiszteletüket, hogy adott esetben fiatalon milyen szerepet vállaltak egy adott történelmi helyzetben. Vasile Aftenie, Ioan Balan, Iuliu Hossu – valamennyien sokat raboskodtak és szenvedtek a kommunista hatalom börtöneiben. Aftenie püspököt a hírhedt bukaresti Belügyminisztérium alagsorába vitték, ahol válogatott kínzásokkal sem tudták hite megtagadására kényszeríteni. Teste a kínzások

hatására megtört, de hűsége soha. Ioan Balan hét évet ült börtönben. Szabadulása után, 1955-ben a földalatti egyház megszervezésének egyik fontos szereplője volt, ami miatt egy évvel később ismét őrizetbe vették. Második bebörtönzését már nem élte túl, háromévesi rabság után – mindvégig túrva a zaklatásokat, kínzásokat – 1959 nyarán meghalt. Hossu püspök – az említett epizód után harmincöt évvel – közel öt év rabság után, 1956-ban szabadult, és bekapcsolódott a földalatti görögkatolikus egyház felépítésébe. Pár hónappal később ismét elhur-

colták és számtalanszor megkínózták, de nem tudták rávenni a katolikus egyház megtagadására. VI. Pál pápa a neve nyilvánosságra hozatala nélkül bíborossá kreálta. Amikor a román kommunista hatalom erről tudomást szerzett, felkínálták neki, hogy távozhat Rómába. Hossu püspök azonban elutasította ezt, nem akart elszakadni híveitől.

A trianoni döntés különösen súlyosan érintette a görögkatolikus egyházat. Száz év távlatából van esély arra, hogy egyfajta megbékélés jöjjön létre nem csak a hívek között, hanem a Kárpát-medencében élő népek között?

Talán mi, magyar görögkatolikusok éreztük át leginkább, hogy mekkora csapás volt a trianoni békeszerződés: a létszámunk megtizedelődött,

átérezzük azt a veszteséget, amely száz éve ért bennünket. Néhány évtized óta viszont már a megbékélésen dolgozunk, és azon, hogy a határok ellenére is elmélyítsük a kapcsolatokat.

A görögkatolikus közösség számára újabb súlyos trauma volt a második világháború utáni kommunista éra egyházüldözése. Az elnyomás, a rejtőzködés fájdalma közelebb hozta a román, szlovák és egyéb nemzetiségek közösségeit?

Az elmúlt évtizedek arról szóltak, hogy hidat építsünk egymás felé, mivel minden határon túli görögkatolikus egyház be volt tiltva az egész szocialista-kommunista korszakban, illetve Szlovákiában annak az időszaknak a felében. Ezek a közösségek, nemzetiségtől

Ön idén harminctödik éve végzi ezt a hídépítő szolgálatot is. Értékelte már magában ezt a három és fél évtizedet?

Visszhangzik bennem mostanában ennek kapcsán hat éve elhunyt, szintén pap édesapám egyik-másik biztató szava. Mielőtt papnak jelentkeztem, figyelmeztetett, hogy a fiatalság kezd kicsúszni a kezéből, és nem tudja igazán, hogy a következő generációt benn tudjuk-e tartani a templomokban. Ezekben a drámai helyzetekben, ami az elmúlt két hónapban kialakult, meg kellett tapasztalnom, hogy alig láttam néhány gyermeket a templomban. A veszélyhelyzetet a legtöbb család úgy értelmezte, hogy a gyerekek otthon van a helye, ezért még a templomok újranyitásakor is csak néhányan jöttek el közülük. Ott motoszkál bennem a nagy kérdés, hogy a kötelességük alól felmentett gyermekeket, fiatalokat hogyan lehet újra elhozni a templomba. Ez egy nagyon nagy feladat.

Megszólítani nehéz őket, vagy a megfelelő üzenet megfogalmazása a nagyobb kihívás?

Háromezer tanítványunk van egyházmegyénk görögkatolikus iskoláiban. Világos, hogy más dolog az iskolai oktatás keretein belül eljutni hozzájuk, és más a templomban találkozni velük. Nyitott kérdés, hogyan sikerül újra a legfontosabbá tenni Istent az életükben. A távoktatás idején a világhálóra csatlakozott diákjaink nemcsak a hitre vezető és a tudományos anyagot kapták meg, hanem olykor azt a szennyet is, ami az interneten keresztül eljuthatott hozzájuk. Ezt a mocskot is ki kell mosnunk az agyukból, a szívükből, a lelkükből. A gyermekvédelem egyik bázisán, Hernádvécsén jártam a közelmúltban, ahol négy lakásotthonunk van. A gyerekek éppen a napsütésben kinn játszottak a szabadban. Két hónap után most találkozhattam ismét velük, és láttam az arcukon a fáradtságot, a távoktatás, a bezártság, látogatási tilalom miatti elgyötörtséget. Ezeknek a fiataloknak a lelkét újra meg kell tölteni szép élményekkel és az Isten szeretetével, ami nem könnyű kihívás. Megfelelő üzenetet kell megfelelő módon eljuttatnunk hozzájuk.

Forrás: **52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus** honlapja

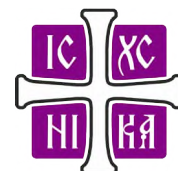
Fotó: Ambrus Marcsi

a felekezet 91 százaléka az elcsatolt részekben élt. A legnagyobb egyházmegyék, érsekségek az újonnan húzott határok mögött ragadtak. 1920 után a történelmi Magyarország nyolc görögkatolikus egyházmegyéjéből mindössze egy maradt meg: a Hajdúdorogi Egyházmegye, ami maga is elvesztette a parókiáinak felét. A Munkácsi és az Eperjesi Egyházmegye Cseh-szlovákia, a Gyulafehérvár-Fogarás, Nagyvárád, Lugos és Szamosújvár egyházmegyék Románia, a Körösi Egyházmegye pedig Jugoszlávia részévé vált.

Nemcsak az egyéni, családi, hanem az egyházi kapcsolatok szempontjából is mélyen

függetlenül tudják, hogy évtizedekkel ezelőtt a hajdúdorogi görögkatolikus püspök tudott először segítő kezét nyújtani az erdélyi, a partiumi, felvidéki, kárpátaljai titkos vagy a katakombákból éppen előjövő püspököknek. A mi papságunk a szentelés pillanatától fogva a hídépítéssel kapcsolódott össze: hogy a szlovák, román, ruszin görögkatolikusoknak, amennyit csak tudunk, segítsünk ahhoz a feltámadáshoz, amire nekik nagy szükségük volt. Fiatalabb papjaink pedig már a határon túliakkal együtt kapták képzésüket a szemináriumban, ahol életre szóló barátokká is válhattak.

Rangos elismerést kapott munkatársunk, Kührner Éva főkönyvtáros

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete – illetve szellemi elődje, a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete – megalakulásának 50. évfordulója alkalmából 1985. március 13-án az egyesület elnöksége határozatot hozott a Magyar Könyvtárosok Egyesületéért Emlékérem (röviden MKE-émlékérem) alapításáról, melyet először a XVII. vándorgyűlésen adtak át.

Azóta a szervezetek javaslatai alapján minden évben öt-hat arra érdemes könyvtáros veheti át a díjat.

1998 óta minden évben a díjazottak között szerepel egy-egy határainkon túl élő könyvtáros is, aki sokat tesz a Magyarországon élő és a határainkon túl élő magyar könyvtárosok közötti szakmai és emberi kapcsolatokért.

A Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola főkönyvtárosát, Kührner Évát a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete terjesztette fel a díjra, amit az Egyházi Könyvtárak Egyesülete is támogatott.

Kührner Éva Nyíregyházán született, itt él és itt dolgozik a mai napig. Része volt Nyíregyháza több jelentős szakkönyvtárának kialakításában, fejlesztésében.

Diplomája megszerzése után első szakmai feladata a Jósza András Kórház orvosi fiókkönyvtárának kialakítása, szolgáltatásainak beindítása volt.

1999–2000 között a városban létesült Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar könyvtárvezetőjeként irányításával sikerült kialakítani egy új, korszerű főiskolai könyvtárat, és megszervezni annak szolgáltatásait.

2000–2012 között könyvtárvezetőként része volt az orvosi könyvtár informatikai infrastruktúrájának megteremtésében, korszerű szolgáltatásainak kialakításában pályázati támogatással. Retrospektív katalóguskonverzió, honlap kialakítása, elektronikus távszolgáltatások bevezetése – mind a szakmai közönséget szolgálják, csakúgy, mint a 2010-ben a város több szakkönyvtárával közösen létrehozott „Szakkönyvtári Tudástár” nevű portál. Emellett a könyvtár kiállítások, előadások színhelyeként a kórház fontos közösségi terévé is vált.

2012 őszétől két évig munkahelye a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár volt, melyben igazgatása alatt indították el a KSZR-szolgáltatást. Szerkesztette a megyei könyvtári szaklapot, és megszervezte a megyei helyismereti periodikák MATARKA-feltárását.

2015 júniusától a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Könyvtárát vezeti, ahol elsősorban a muzeális gyűjtemény szakszerű rendezését és feldolgozását, valamint a görögkatolikus periodikák analitikus feltárását irányítja. Könyvtárunk a folyamatos szolgáltatás bizto-

sítása mellett teret ad kulturális rendezvényeknek. 2018-ban egyik szervezője volt az Egyházi Könyvtárak Egyesülete (EKE) nyíregyházi konferenciájának.

Könyvtárosi hivatása gyakorlása mellett 1991–2013 között a Nyíregyházi Főiskola (ma: Nyíregyházi Egyetem) Matematika és Informatika Intézet Könyvtár és Alkalmazott Informatika Csoportjának oktatója volt főiskolai docensként.

Rendszeresen végez tudományos tevékenységet, kultúrtörténeti és orvostörténeti témákban. Az MTMT 170 publikációját tartja számon.

2009–2011 között a Nemzeti Kulturális Alap kurátora volt. Több funkciót töltött be 2002-től az Sz.-Sz.-B. Megyei Területi Szervezetében. Volt elnökségi tag, titkár és 2015-től elnök. 2011–15 között az MKE országos elnökségének is

póttagja volt. 2000–2012 között a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége elnökségi tagja. 2016-tól máig az EKE elnökségi tagja.

Több tudományos (MTA Köztisztület) és helyi civil szervezet tagja, köztük a megye legnagyobb múltú művelődési társaságának, a Bessenyei Társaságnak 2016-tól elnöke.

A díj kiosztására ünnepélyes keretek között, az egyesület évi rendszerességgel ismétlődő vándorgyűlésén kerül sor.

*Szeretettel gratulálunk
az elismeréshez!*

MAROSI ANITA

Határtalan hit

Trianon és az összetartozás emléknapja kapcsán olyan riportalanyt kerestem, aki maga is átélte a magyar történelem elmúlt évszázadának jelentős részét. A választásom a beregszászi görögkatolikus templomban jól ismert Ilonka nénire esett. KAPINCZ ILONA Csehszlovákiában született, a kárpátaljai Mátyfalván látta meg a napvilágot 1934-ben. Az elemi iskolát a „magyarok alatt” kezdte meg, ám mire felső tagozatos lett, már szovjet idők jártak. Felnőttkorát is a kommunista érában töltötte: elvégezte az egyetemet, férjhez ment, gyermekeket szült és tanított. Nyugdíjas éveit már a független Ukrajna állampolgáraként érte el Beregszászban – magyarként. Több mint 50 éven át tanított. Férjével 54 évet éltek boldog házasságban, két gyermekük, három unokájuk és hat dédunokájuk született. Ilonka nénivel beregszászi otthonában – melyben együtt él a család négy generációja – beszélgettem hivatásról, vallásról, családról.

Érettségi kép

● Ilonka néni 86 éves, de most is fiatalos és életerős.

Jók a génjeim. Édesanyám 93 éves korában hunyt el, a nagyapám szintén szép kort ért meg.

● Meséljen a felmenőiről!

Az apai nagyapám, Turzay Sándor Sátoraljaújhelyben született és nőtt fel. Cséplőgépet üzemeltetett azon a vidéken. Mátyfalvára is elhívták. A munka során ismerkedett meg a nagyanyámmal, s már vissza sem tért Sátoraljaújhelybe.

Az anyai nagyapám, Gregorovics, postás volt. Az első világháborúban megsérült, ellőtték az egyik kezét. Miután hazatért, megengedték neki, hogy kocsmát nyisson Mátyfalván a családi ház egyik szobájában. A szomszédjában lakott az öreg Mórisc bácsi, aki zsidó volt. Őt

zsidó család élt akkor Mátyfalván. Nem bántották őket a helyiek. Az iskolában egy zsidó kislány, Elza volt a padtársam.

● Hol kezdte az elemi iskolát?

Mátyfalván végeztem el az iskola első három osztályát. Akkor már ismét Magyarországhoz tartoztunk, az iskolában is magyar nyelven oktattak. Mindenem a tanulás volt. A tanítónéni, a budapesti származású Szabó Ilona mondta is nekem, hogy belőlem tanár lesz.

● Hogyan emlékszik vissza a világháborúra és az azt követő évekre?

Nagy szegénység volt akkoriban. Amikor halottuk, hogy közeledik a szovjet front, bunkert ástunk a kert végében a szomszédokkal, s azt telepakoltuk élelmiszerrel, hogy maradjon valamin, ha bejönnek az oroszok. Tízéves voltam akkor, de úgy emlékszem erre, mint-

ha tegnap történt volna. Amikor a háborút elvesztettük, meghúzták a református és a görögkatolikus templomban a harangokat. A templomokkal szemben laktunk. Sírtam, ordítottam, mert féltem, hogy mi lesz velünk.

Édesapám a fronton volt, nem tudtuk, hogy hazakerül-e valaha. Hála Istennek, hazajött. Elmesélte, hogy a tiszteket szolgálta. A felettese azt tanácsolta neki, hogy ne térjen vissza Kárpátaljára, mert az már sohasem lesz magyar terület. Ám apám nem hagyta a családját, engem meg az öcsémet. Aztán fogságba esett. Amerikai majd német lágerben raboskodott. Kassáról szökött meg egy rabtársával, gyalog jöttek haza. Meglőtték a lábát, sok időbe telt, míg felgyógyult.

Az életünk szegénységben telt. A szovjetek elvették a földünket, a jószágokat, a cséplőgépet. Apám sokáig nem akart belépni a kolhozba. Emiatt el is zárták két napra a tanácshá-

Ilonka néni szülei

Ilonka néni (első sor, balra az első) a testvéreivel, szüleivel és háta mögött a férjével

Diákokkal Mátyfalván

zán. Végül engedett, nem volt más választása. Voltak, akik nálunk is többet nélkülöztek. Emlékszem, hogy édesanyám kenyeret küldött velem a szomszéd gyerekeknek.

Hogyan folytatta iskolai tanulmányait 1944 után?

Negyedik osztályos voltam, amikor bevonultak a szovjetek. Soha azelőtt nem hallottunk ukrán vagy orosz szót a faluban. Az iskolában bevezették az ukrán nyelvű oktatást. Semmit sem értettünk a tanultakból, nem is akartunk ukránul beszélni vagy verset mondani.

Mátyfalván csak négy osztály működött. A felső tagozatot a tőlünk hét kilométerre fekvő Tiszaújfalun kezdtük meg. Ott is ukránul tanítottak. Gyalog jártunk az iskolába, illetve téli időszakban ott laktunk a településen.

Ott éltük meg 1947-ben a tiszai árvizet. Tér-dig erő vízben gyalogoltunk haza. Az iskola is megrongálódott az árvízben, ezért attól kezdve a szomszédos faluban, Tiszaújhelyben – ahol időközben megnyílt az ukrán iskola – tanultunk. A középiskolát már Beregszászban, a Vérke-parti gimnáziumban végeztem el.

Milyen tervei voltak az érettségít követően?

Tanítónő akartam lenni. Akkoriban egy év iskolai gyakorlatra volt szükség az egyetemi felvételi előtt. A verbőci magyar iskolába helyeztek. Az elsős gyerekek tanítónénije lettem. A falu három kilométerre volt Mátyfalvától, gyalog jártam az iskolába. Télen albérlésben laktam

Verbőcön. Nagyon szerettem a tanítást. Az igazgatóhelyettes biztatott, hogy felvételizsek Kijevbe biológia szakra.

Hogyan fogadta a családja a döntését?

Nehezen engedtek el, féltettek. Felvettek az egyetemre, öt éven át tanultam levelező tagozaton. Eközben Tiszapéterfalván, a helyi

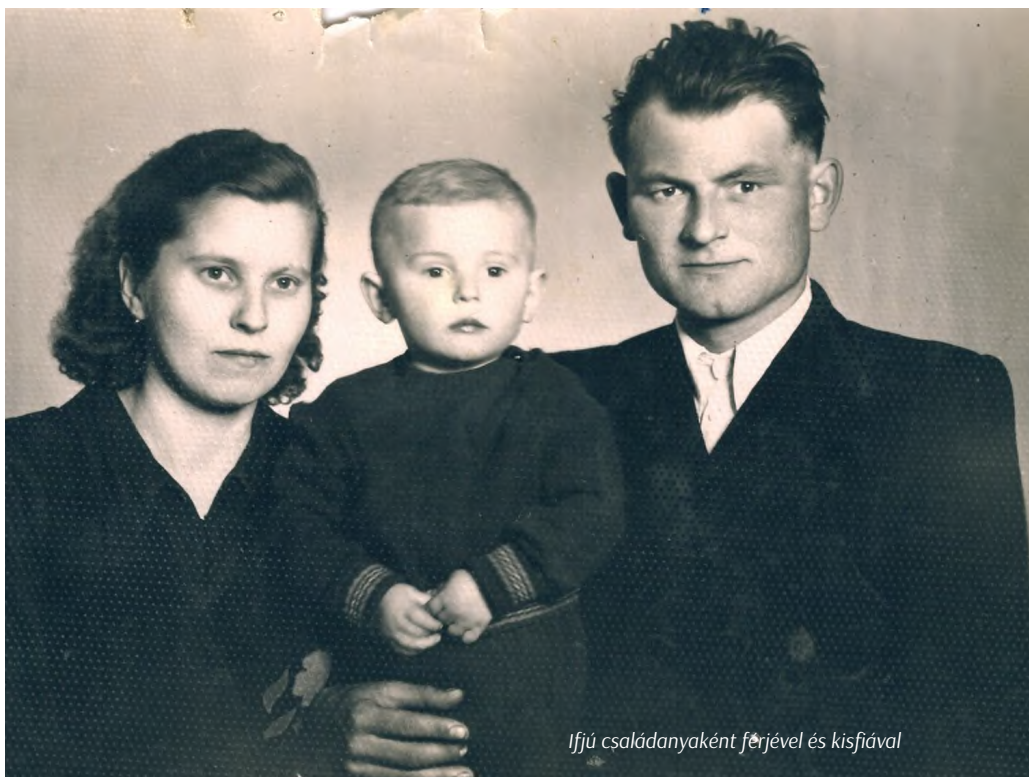
középiskolában kaptam biológiatanári állást. Hét éven át voltam ott. Magyarul tanítottam a diákokat.

Időközben családja is lett...

A férjem, Sándor szintén mátyfalvi származású. Matematika-fizika szakos tanár volt. 1955-ben házasodtunk össze. Másfél év múlva megszületett a fiunk, István. Csak 52 napot lehettem vele otthon, utána vissza kellett mennem dolgozni. Nehéz időszak volt. Én Tiszapéterfalván tanítottam, a férjemet Nagybégányba helyezték. Végül a tanfelügyelő megkönyörült rajtunk, s a férjem Mátyfalva mellett, Fancsikán kapott állást. Engem pedig egy év múlva Tiszaújhelybe helyeztek némettanárnak. Onnan átkerültem Mátyfalvára, ahol 27 éven át tanítottam németet. Közben a kijevei egyetemen elvégeztem a német szakot.

Milyen volt a kommunizmus idején egy pedagóguscsalád élete?

Mátyfalván éltünk, majd a falu mellett fekvő Ruszka Dolinán építkeztünk. A fiunk után megszületett a lányunk, Éva. Mind a két gyermekünk Mátyfalván járt iskolába, majd egyetemre mentek. Éva lányom szintén a pedagóguspályát választotta, matematika szakos tanár lett. Nem volt egyszerű a szülőfalumban tanítani, hiszen sokan a rokonságomhoz tartoztak. Heti 34 németórám volt, ugyanis az esti iskolában és Szőlősvégárdóban is tanítottam.

Ifjú családayaként férjével és kisfiával

Hogyan tudták megőrizni a hitüket a szovjethatalom alatt?

Vallásos családból származom. Nyolcévesen gyalog tettem meg az utat Máriapócsra. Az összes Mária-éneket ismertem. A férjem is vallásos nevelést kapott. A nagyapja néhány évet Amerikában dolgozott. Miután hazajött, Viskről mestereket hozatott, akikkel kifestette a templomot.

A bejövő szovjetek arra kényszerítették a görögkatolikus papokat, hogy álljanak át pravoszlávoknak. A mi papunk, aki Tiszaújhegyről járt át hozzánk, erre nem volt hajlandó, Kassára szökött. Utána pap nélkül maradtunk, a templomunkat bezárták. A testvéreim többször is leverték a lakatot az ajtóról, s titokban

iskolából minden karácsonykor kirendeltek bennünket az utcára, hogy kémkedjünk a kántáló gyerekek után. Sohasem bántottam a vallásuk miatt a gyerekeket, sőt arra biztattam őket, hogy imádkozzanak. Titokban igyekeztem megőrizni a vallásosságot. Egy hónapban egyszer felutaztam Ungvárra, ahol senki sem ismert, s ott gyóntam, áldoztam.

Amikor a lányom ötödéves volt az egyetemen, bejelentette, hogy az udvarlójával össze akar nak házasodni. Megszerveztük a lakodalmat. Egy nappal az esküvő előtt a lányom és a vőlegénye titokban elmentek Kovászóra, ahonnan a vőm származik, s éjfélkor a pap összeadta őket a templomban. Csak az unokatestvérem és a sofőr volt a tanújuk. Az unokáim keresztlője is titokban történt.

lepedtek le. A férjemmel úgy döntöttünk, hogy átköltözünk a gyermekeink mellé. 1987-ben sikerült ezt megvalósítanunk. A lányomékkal közös házba költöztünk. Róbert unokám is itt él a feleségével és a gyermekeivel. A férjem 12 éve eltávozott közülünk.

Időközben Ilonka néni nyugdíjba ment

55 évesen lettem nyugdíjas. Ám csak papíron. Nem hagytam abba a tanítást. Mátyfalva után Beregszászban helyezkedtem el. Először az internátusban majd az ukrán nyelvű gimnáziumban tanítottam. 70 éves voltam, amikor felkértek, hogy tanítsak németet a beregsurányi általános iskolában. Egy éven keresztül átjártam a magyarországi intézménybe.

Sohasem gondoltak arra, hogy átköltözzenek az anyaországba?

Nem. A családuknak, a munkánk Kárpátaljához kötött bennünket. Az egyik öcsém Debrecenben telepedett le, a másik két testvérem Mátyfalván maradt. A gyermekeik közül többen Magyarországon élnek.

Hogyan bővült a családja?

A lányoméknál két gyermek született, a fiaméknál egy. A három unokámtól hat dédunokám van. Róbert és Zsuzsa unokám házastársai ukránok. A családuknak hol magyarul, hol ukránul beszél. Néha észre sem vesszük, hogy átváltunk egyik nyelvről a másikra. A dédunokáim még kicsik. Nem beszélnek a magyar nyelvet, de értik. A nyelvi különbség nem jelent gondot.

86 esztendősen hogyan telnek a napjai?

Egész életemben aktív voltam. Nehezen fogadom el, hogy már nem bírok annyit, mint régen. Keveset alszom. Sokat imádkozom a szeretteimért. Szeretek templomba menni. A karantén alatt a tévében és az interneten néztem a szertartásokat. Örülök, hogy ismét megnyíltak a templomajtók.

Ilonka néni családja körében

bejártak a hívek a templomba imádkozni. Aztán a hatvanas években kiürítették a templomot. A teljes felszerelést, még a harangot is elvitték belőle. A szószekeket, amit a nagybátyám faragott, szétverték. Az volt a legszomorúbb, hogy a saját falubeliek tették ezt. A nyolcvanas évek elején aztán múzeumot nyitottak a templomban. A helyi római katolikus kápolna még rosszabb sorsra jutott: lebontották.

Tanítóként mennyire gyakorolhatta szabadon a hitét?

Nyilvánosan egyáltalán nem gyakorolhattam. Akkor bántam csak, hogy tanító lettem. Az

Aztán jött a rendszerváltás

A falu örült, amikor visszakapta a templomát. Akkoriban nagy paphiány volt. Édesanyám hétszer utazott fel Ungvárra, hogy papot kerítsen. Végül Ortutay Elemér végezte el az első nyilvános Szent Liturgiát Mátyfalván. Nemsokára papot is kaptunk Orosz István személyében.

A család életében is jelentős változások történtek...

A családuknak is fontos döntéseket hozott. A gyermekeink a családjaikkal Beregszászban te-

**Isten áldását kívánom
a további életére
és a családjára!**

ZAJÁ CZ ANDREA

Egy tisztelendő asszony följegyzései

Előzményként anyai nagymamáról szeretnék megemlékezni, aki jó példával járt előttem; erős, magabiztos asszony volt, felnevelt három gyermeket, közben odaadó szeretettel, kitartással kísérte életük utolsó időszakán – saját otthonukban – férje nagyszüleit, anyósát, saját szüleit a Mennyei Atya házának előszobájáig. Nyaranta hét unoka harsány nevetésétől volt hangos a háza, közben keményen dolgozott a családi gazdaságban, összetartotta a családot, hatalmas erőfeszítéssel megszervezte, néha szó szerint „kiharcolta” a templombúcsún, karácsonykor és húsvétkor a teljes család közös ünneplését, ami azt jelentette, hogy távol lakó gyermekei és azok gyermekei hazautaztak a kis faluba; ő napokkal előtte készült, sütött-főzött. Követően elmentünk a Szent Liturgiára, azt követően pedig hosszú, beszélgetős családi ebéd következett. Gyermekként néha teherként éltük meg mindezt, unalmas volt, fárasztó és egész napot igénybe vevő, de ma már látom, mekkora értéket hordozott, értékközvetítő és iránymutató is volt egyben, talán ennél a „kis dolognál” már arra készített a Jóisten, ami rám várt, amiben élek.

Visszatekintve mit mutat a leltár? Tizenöt év házasság, három gyermek, öt szolgálati hely (azaz öt költözés), négy diploma, egy szakvizsga... számos „hullámvölgy”.

Esküvői meghívónkra a Szent Liturgiából választottuk a mottót: „...önmagunkat, egymást s egész életünket Krisztus Istenünknek ajánljuk!” Visszatekintve meg kell állapítanom, hogy ez a mottó védjegyként kísérte végig életünket.

Volt számos megpróbáltatás, ami beszötte az elmúlt tizenöt esztendő, súlyos betegség, veszélyeztetett terhességek, baba elvesztése, nehezen megélt szolgálati hely, küzdelmek. Mindezek során mélyen megtapasztaltuk, mit is jelent az, hogy Istennek ajánlottuk magunkat; mint ahogyan azt is megéltük, hogy bizony Ő minden helyzetben tudatta, hogy ott van mellettünk (bár olykor-olykor nehezebben vesszük észre ezt a folyamatos jelenlétet). Ma már tudom, nem véletlenül kaptuk ezeket a próbatételeket, és az sem véletlen, hogy épp mi kaptuk.

Sokan sokféleképpen értelmezzük a papné szerepét, én most inkább arról szeretnék pár gondolatot megosztani, hogy számomra mit jelent, hogyan élek benne (és szándékosan nem vele).

Számomra a személyes üdvösségem útja. Úgy vélem, hogy a Jóisten azért hívott meg erre a „feladatra” minden lelki gyümölcseivel és minden megpróbáltatásával együtt, mert számomra ez az üdvösségre vezető út; önmagam személyiségének megélését a munkában, a családom körében és ebben a minőségben is meg kell találnom.

Bizony, gyarló ember vagyok, én is elfáradok, nem tudok mindig mosolyogni, van úgy, hogy izgulok egy-egy nagyobb rendezvény sikerén, és ilyenkor figyelmetlenebb vagyok, de ez mind-mind én vagyok. Mint ahogyan az is, aki alapvetően igent tudott mondani erre az életformára, saját életemre, a küzdelmen át vezető élet teljességére. Számomra erre nagy példa az Istenszülő és akit már említettem, a nagymamám.

Sajátos kapcsolatot ápolunk az Istenszülővel, életünk határhelyzeteiben gyakran kérjük oltalompalástjának kiterjesztését: házassági évfordulónkon, gyermekeink érkezésének, egy-egy új szolgálati helyre kerülésnek kapcsán is számunkra Máriapócs az a hely, ahol mindezen határhelyzetek lelki „feldolgozása” megtörténik.

Minden egyes új szolgálati hely valóságos megújulás volt, soha nem teherként, hanem új lehetőségek tárházaként éltem meg. Sokat segítenek a mindennapjaimban Szent Pál levelei, különösen ez a mondat: „*Újulatok meg gondolkodástok szellemében, s öltöttek magatokra az új embert, aki Isten hasonlóságára tiszta igazságban és szentségben alkotott teremtmény*” (Ef 4,24).

Mindig tudtam, hogy az új helyezések kapcsán olyan víziót kell kialakítanom, amelyben van helye a szenvedésnek, és ezzel együtt igent mondani az új élethelyzetre, és odatenni a magam részét teljesen és maximálisan a férjem része és a családom része mellé.

Sokféle motivációt tudok elővenni a különböző élethelyzetekben, mindig igyekszem biztos motivációra építeni, akkor is, amikor semmi nincs a kezemben. Keresem a lehetőséget, mi az, ami a közösséget tudja előremozdítani, és emiatt hajlandó vagyok a saját tulajdonságaimon változtatni, újakat kialakítani, ugyanakkor a szilárd, kialakított életvitelemem nem változtatni. Nehéz helyzeteimben előszeretettel olvasgatom a Diognétoszhoz írt levelet, melyben nagy kapaszkodó számomra ez a mondat: „*Isten olyan fontos örhelyre állította őket, ahonnan nem szabad elmenekülniük.*”

Ha szükséges, változtatok a szokásaimon, igyekszem középtávú célokat találni, amelyek lelkesítenek, segítenek abban, hogy képes legyek önmagam felülmúlására, az imaélet mellett az emberi tevékenység többféle dimenziójában is fejlődni, ugyanakkor jól tekinteni az élet realitásaira, a nem reális célkitűzéseket elengedni. Minden körülmény között az igazsághoz ragaszkodni, nem a közvéleményhez, a személyes elköteleződésemet Krisztus mellett a mindennapokban megélni.

Hiszem, hogy a Szentlélek inspirál bennünket.

IVANCSÓ BAZIL

A Kowalsky meg a Vega árnyékában

Sokoldalú, színes egyéniség: amennyire a családja fontos, ugyanannyira a tanulmányai, a zene, a hite, a párkapcsolata is. Elsőre nem gondolnánk, hogy ennyire fiatalon, mindössze tizenkilenc évesen az ország egyik legnépszerűbb zenekarával turnézhat valaki. Neki sikerült.

Popovics Mátyással, fiatal barátommal, tolcsvai görögkatolikus hívemmel beszélgetek.

Miért épp a dob?

Ennek története sokéves múltba nyúlik vissza. Mindig is szerettem a zenét, már öt éves koromtól kezdve kíséri az életemet. Nyolc-tíz éves koromban egyértelműen a dobokat választottam, persze csak első hobbi szintjén. A szomszéd faluban, Olaszliszván élt egy zenész, hozzá járogattam magánórákra hétfőként. A dobolás természetesen úgy indult, mint minden gyerek életében: a konyhában egy fazék vagy fedő is elég volt ahhoz, hogy élvezettel ütögessem. Hat- vagy hét évesen kaptam egy kisebb dobfelszerelést. Ettől kezdve az érdeklődésem és a gyakorlatom egyre gyarapodott. 2013-ban Pannonhalmán megkezdtem a középiskolás éveimet, természetesen ott is akartam az addig szerzett tudásomat gyarapítani. Ennek megfelelően egy iskolai zenekarban is helyet kaptam.

Hogyan kezdődött az ismeretséged Kowalskyékkel?

Amikor a bencésekhez kerültem, az iskolai rendezvények hangosításával mindig egy kisebb diákcsoport foglalkozott. Szakember erre nem volt, ezért végezték ezt a feladatot az érdeklődő diákok. Amikor nyolcadikos voltam, akkor ballagott el a két kulcsembert, és kellett helyettük valaki. Ezért kezdtem el hangosítással is foglalkozni, amiben egyre több tapasztalatot szereztem; amúgy érdekelt is a dolog. Évről évre színvonalas és közismert zenészek is jöttek hozzánk koncertet adni, akik számára a hangtechnikát biztosítani kellett. Szerencsémre nemcsak ezt tudtam megoldani, hanem személyes ismeretségekre, kapcsolatokra is szert tettem. Így jöttek a képbe Kowalskyék. 2018-ban az előző dobtechnikus srác megkeresett azzal, hogy kellene nekik egy kis segítség a dobtechnika körül. Tavaly áprilisban Esztergomban volt az első olyan koncert, amin már én biztosítottam a backline dob szekcióját, akkor még csak betanulóként. Az iskola mellett persze nem tudtam ezt állandó jelleggel vállalni, többnyire csak akkor, amikor hazautazás vagy rövidebb iskolai szünet volt. A nyárig ez öt-hat alkalmat jelentett. A nyáron viszont már élesben is magam kellett csinálnom a dolgokat, mert Ákos, az előző srác a másik munkája miatt nem tudta a fiúkkal folytatni, és ott hagyta a csapatot. Nekem nagy lehetőség volt ez, persze hogy éltem vele. Az érettségit azért le kellett tennem, ez is sikeresen megtörtént 2019 nyarán. Azóta vagyok állandó emberük dobtechnikusként.

Így, hogy állandó szerződésben vagy velük, járod az országot, no meg a nagyvilágot. Mekkora leterheltséget jelent neked mindez?

A zenekar évente 80-90 koncertet ad, nagyjából februártól november közepéig. A 2020-as szezonnyitó koncert február 15-én volt Budapesten, a Papp László Sportarénában. 2018-ban Debrecenben volt a szezonnyitó a Főnix Csarnokban, 2017-ben pedig szintén Budapesten. Ha belegondolunk, kevés zenekar teheti meg ma Magyarországon, hogy arénás koncertet ad, mert a rajongók megtöltik az arénát. Márciusban külföldi állomások szoktak következni. 2018-ban Bécsben, Münchenben, Zürichben, Londonban is jártak. Tavaly is voltunk Londonban, emellett írországi, németországi, angliai állomáshelyeink is voltak. Majd ittthon kezdődik a fesztiválszezon, ekkor akár 60-70 koncertről beszélhetünk.

A zenekar eredetileg debreceni csapat, az első időkben onnan mentek mindenfelé. Azonban egyre híresebbé váltak, és így egyre több helyre hívták őket az országban. Ehhez Budapest volt az előnyös, így felköltöztek a fiúk a fővárosba.

Egy átlagos koncertnap a következőképpen néz ki: mi, a technikuscsoport délelőtt 9-10 óra körül indulunk a koncertre, vagyis majdnem egy fél nappal a kezdés előtt. A csapatunkban vannak biztonsági őrök, sofőrök, hangtechnikus, fénytechnikus, turnémenedzser, látványtechnikusok. Autópályán haladva szinte két-három óra alatt oda tudunk érni bárhová. De sokszor megyünk Erdélybe, a Felvidékre és szerte a Kárpát-medencében. A helyszínen kapunk egy színpadot. A feladatunk, hogy felpakoljuk a hangszereket, összehangoljuk őket, beállítsuk a fénytechnikát, minden a helyére kerüljön. Amikor a zenész fiúk megérkeznek (16-17 óra körül), próbaképpen három-négy dalt eljátszanak, hogy lássák, valóban minden rendben van-e. Bármilyen technikai probléma előfordulhat, és – hála Istennek – elő is szokott fordulni, mert így látjuk, mi mindent kell megszüntetni a koncert kezdése előtt. A fiúk ekkor még elmennek a szállásukra pihenni, tisztálkodni, majd 21 órától kezdődhet a koncert, ami alatt természetesen végig készülségekben állunk. A koncert végeztével pedig kezdődhet a technika összehajlása.

A zenekar dalai nagyon szívhez szólóak. Az emberről énekelnek, jelleméről, kapcsolatairól, társas mivoltáról, Istennel való kapcsolatáról és a szerető Istenről. Vajon ez a titka a sikerüknek?

A zenekar története immár tizenöt éves múltba tekint vissza. Pontosan nem ismerem minden részletet, de természetesen nekik is voltak hullámvölgyeik. Viszont képesek rá, hogy folyamatosan ugyanazt a színvonalat biztosítsák, ami a dalaik mondanivalóját illeti, beszélhetünk itt akár az isteni szeretet témájáról is. 2012-13 környékén persze nekik is volt egy mélyebb pontjuk, amikor néhány tag más zenekarokban játszott, és átmenetileg rosszban is voltak egymással, de rá egy évre minden rendeződött, és a félreértéseiket meg tudták beszélni, újra összeálltak. Azóta is sikeresek a zenében.

A gimnáziumi évek alatt szert tettél egy aranyos barátnőre. Akkor még nem voltak a képen Kowalskyék, mégis a zene hozott össze titeket. Hogyan történt mindez?

Bár távolinak tűnik, hogy innen kezdem a választ, nekem édesapám 2005-ben elhunyt. Úgy gondolom, a zene szeretetét tőle kaptam, emlékeim szerint tőle indult ez. Amikor Pannonhalmára kerültem, már öt-hat éve doboltam. A zenetanárom is biztatott, hogy már megvan a tudás ahhoz, hogy kipróbáljam magamat élesben is, egy zenekarban. Ezért álltunk össze néhány iskolatársammal, ez persze csak egy jelentéktelen sulis banda volt, de valahonnan mindenkinek el kell indulni. A Boggie and the Boys nevű formációval készítettünk egy Punnany Massif-feldolgozást, ahol Kaczor Manna bekerült az életembe. Manna egyik osztálytársa, Bogi közel lakott Pannonhalmához, az édesanyja is bejárt szakköröket tartani. Egy alkalommal a Punnany-feldolgozásra Mannát is magával hozta, hogy segítsen a klip forgatásában. Ekkor ismerkedtünk meg, de hamarosan jött a folytatás is: elhívtam egy táncbázisba, és onnan számítjuk ezt a lassacskán két és fél évet.

Nemcsak elveszítettél egy drága édesapát, és nemcsak a jó Isten gondviseléséből kaptál egy aranyos barátnőt, de azóta a családi háttér is alakult...

Így van. Az iskola, a dobolás, az iskolai rendezvények hangtechnikája és – az akkor még csak – néhány koncert mellett nem volt könnyű az időnkkel sakkozni: mikor tudunk találkozni, beszélgetni, közösen időt tölteni. Mindketten túl lettünk végül az érettségien, felkerültünk Budapestre, ahol már közelebb vagyunk egymáshoz, mint addig, hiszen Mosonszolnok és Tolcsva majdnem két végpontja az országnak... Most tanulunk, ő a szaléziaknál, rendezvény- és közönségkapcsolati szakembernek, és egyetemem is kezd jövőre; mindenképp a gyerekekkel és a kultúrával szeretne foglalkozni hosszú távon. Én most az Óbudai Egyetemen tanulok

szere, amelynek a Pannonhalmára szállítását Manna oldotta meg – köszönet neki érte.

A szüleid Tolcsván mindig is hitben neveltek. Ez most is jellemző rád.

Kezdőemlékem, hogy négy-öt éves koromtól kezdve mindig is az oltár mellett álltam ministrálni. Az előző papunknak, Páll Miklós atyának a fiával, ifjabb Páll Mikivel jó barátságot kötöttem. Együtt ministráltunk jó tíz-tizenkét évet, ha nem többet. Azt vettem észre, hogy minden vasárnap a templomban vagyok. Nem kellett erőltetni, hogy menjek. Először csak jól éreztem magam az oltár mellett, aztán ahogy nőtem, a hitem is folyamatosan érlelődött. Ma már ugyan nem ministrálok (megteszi helyettem Levente), de templomba most is járok.

kereskedelmet és marketinget, de majd a vilamosmérnöki pályára szeretnék áttérni, már csak az eddigi hangtechnikusi múltam miatt is. A hétköznapiakat így Budapesten töltjük, és a hétvégékre tudunk hazautazni, hozzám vagy hozzájuk.

Az idők során pedig a családot is kibővült...

Így igaz. Édesapám – mint említettem – 2005-ben meghalt. Akkor még csak ötéves voltam. Nemcsak engem hagyott itt, hanem a nővéremet, Violetta is. Édesanyám még fiatal volt, mindössze harminckett éves, nem egyedül szeretne volna folytatni. 2006-ban ismét férjhez ment, rá egy évre, 2007-ben megszületett a kisöcsém, Levente – aki éppen most, utánam ment középiskolába Pannonhalmára –, majd 2008-ban a húgom, Rozalinda. Ő még otthon van, hatodikos, de a jövő tanévben Debrecenbe készül a Svetitsbe, ahol Violetta is tanult. Nevelőapám Violetta és engem is ugyanúgy szeret, mintha saját gyermekei lennénk, és persze mi is őt. A szeretetét az első pillanattól kezdve éreztük, ezért is volt lehetséges, hogy Violetta is felsőfokú tanulmányokat folytasson, ami – tudjuk – ma sem olcsó mulatság. És ugyanazt az értékrendet kaptuk tőle is, mint addig édesanyámtól és édesapámtól.

A spórolt pénzedből egy komoly dobfelszerelést is vettél. Ebből még komoly jövő lehet...

Ez is a zene szeretetéhez tartozik. Persze nem kevés munkámba tellett, hogy összegyűjtssem a rávalót. Volt, hogy heteket kellett dolgoznom Budapesten, de tulajdonképpen már 2017 nyaratól kacsintgattam kifelé az iskolából, különféle helyeken hangosítási és egyéb munkákat vállaltam.

Az első dobomat 2009-ben kaptam, az egy kezdőfelszerelés volt, ami az induláshoz kellett. Már akkor hatalmas ajándék volt ez, így volt min gyakorolnom. Az évek során sokat tapasztaltam: láttam, mi a különbség dob és dob között. Így esett a választásom egy erős közepkategóriás és limitált kiadású Tama hang-

Édesanyám fodrász, így a tisztelendő aszszony is gyakran járt hozzá, ez a papcsaláddal való kapcsolatunkat is erősítette. Nem csak a templomban láttuk egymást.

Mi pedig azt kívánjuk (az olvasók nevében is), hogy sikeresen tudd a továbbiakban is az előttd lévő és benned rejlő lehetőségeket kihasználni.

Bár könnyen beleeshetünk abba a hibába, hogy csak a „nagyokat” vesszük észre – hiszen ez a lehetőség adja magát –, érdemes a körülöttünk tevékenykedő munkatársakat is észrevennünk, mert ők is lehetnek értékes emberek. Popovics Mátyás példáján látjuk: sikeresen lehet bárki ügyes a szakmájában, beléphet a „nagyok” közé, és emellett még a hite is megmaradhat.

Ifjúságpasztoráció 4.

A mindent eldöntő első alkalom

Az új közösség megalapozása és későbbi sikere az első alkalomtól függ. Az első összejövetel adja meg azt, amit nyújtani szeretnénk, ami a csoport működésének és fennmaradásának alappillére. Általában mindenki izgul: a csoportvezető, a leendő közösség tagjai. Mégis mire figyelünk oda, hogy JÓL sikerüljön, hogy életképes legyen a fiatalokkal közös munkánk?

Ha még nincs is berendezve a közösségi helyiség – hiszen a célunk, hogy a fiatalokkal együtt találjuk ki, milyen legyen az otthonos helyiség –, az első „foglalkozás” felépítéséből mindenki kaphat egy képet, hogy mire is számíthat. Természetesen a csoporttól függően ez változhat, alakulhat, és a közösségre formálódhat.

■ Kedves, mosolygós első benyomás

Már az is nagyon sokat számít, hogy mennyire vagyunk szimpatikusak a fiataloknak. Egy-egy apró gesztus, mint a mosoly vagy a kedves hangneme, nagyon meghatározó. Ugyanakkor figyelhetünk arra is, hogy a még bátortalan első alkalmas fiatalokat hogyan invitáljuk be. „Gyertek be, és foglaljatok helyet!”, „Hogy vagytok, milyen volt a napotok?”

Lehet, hogy egy hosszú és fárasztó problémákkal teletűzdelt nap után nincs az embernek ereje és kedve mosolyogni, de higgyük el, hogy ilyenkor muszáj. Az adott hangulat rányomhatja a bélyegét az egész közösség hangulatára. Megölthetjük vele az alkalmat.

■ Bemutatkozás

Előszeretettel használunk ma különféle játékokat (bemutatók, önismereti, kommunikációs, közösségfejlesztő stb.), melyekkel a foglalkozások színvonalát szeretnénk emelni. Azonban azt jó tudni, hogy csak olyankor érdemes ilyen jellegű játékokat alkalmazni, ha tudjuk is őket használni. Ma sok helyen kap-

hatunk olyan képzést, melynek birtokában tényleg célorientáltan tudjuk használni ezeket a játékokat.

A másik ok, amiért érdemes körütekintően segítségül hívni a szóban forgó játékokat, az, hogy nagyon sok fiatal szorong, nehezen oldódik, feszültséget okoz neki, ha szerepelnie kell, stb. Ha ráerőltetünk valakire valamit, az rossz szájíz fog elmenni az összejövetelről, és talán sosem látjuk.

MÉGIS MILYEN BEMUTAKOZÓ JÁTÉKOKAT VÁLASSZUNK?

1. Az első alkalom célja az ismerkedés is a bemutatkozás és a közösségi célkitűzés mellett. Nagyon jó módszer, ha párosával beszélgetnek két percig a fiatalok, próbálják egymást megismerni, majd a többieknek bemutatják a beszélgetőpartnerüket.

2. Készítsünk kártyákat, melyre szavakat (tulajdonságot/állatnevet/foglalkozást stb.) írunk fel. Mindenki húzzon egyet, majd mondjon pár mondatot arról, ami eszébe jut a szóról, ami fontos számára, amit gondol róla. Ezzel a játékkal a fiatalok megtudhatnak a másiktól olyan információkat, melyek szimpatikusak, közősek vagy éppen egy beszélgetés kialakulásához adják meg a kezdőlépést.

■ Célkitűzések

Ahogy már beszélünk róla, a fiatalokkal együtt kell gondolkodni és dolgozni. Egy csoportnak lehetnek céljai, de azt is figyelembe kell venni, hogy egyéni célok is vannak. Mit várok el, mit szeretnék, mit várok el az adott közösségtől? Ezeket az egyéni célokat is be kell építeni a közösségi célokba, meg kell találni a hasonló célokat, hiszen ezek adják meg a csoport működésének feltételét. Ha nincsenek célok, nincs értelme a közösségnek, felbomlik.

HOGYAN TUDHATJUK MEG AZ EGYÉNI MOTIVÁCIÓKAT?

Erre van egy nagyon egyszerű feladat. Kérjük meg a fiatalokat, hogy írjanak le egy-egy cetlire (öntapadás) összesen három olyan dolgot, amit elvárnak, amit szeretnének a csoporttól, amire vágnak. Ezeket gyűjtjük össze, majd egyesével olvassuk fel, és helyezzük fel egy táblára. Az azonosakat vagy közel azonosakat egymás mellé vagy alá helyezzük el. Így alakulnak ki a célok, a csoport közös céljai. Olvassuk fel, amit közösen fogalmaztunk meg.

Természetesen tudunk más feladatot is használni.

■ Mire figyelhetünk még?

1. Főzünk egy teát, vagy legyen valami üdítőital.
2. Egy kis rágcslálival sem árt, de ne ez legyen a központban, ne vegye el a közös munkától a figyelmet.
3. A foglalkozás végén hagyjunk szabad elfoglaltságra időt. Ilyenkor ismerkedhetnek, „bandázhatnak” a fiatalok. Ha van egy pakli kártya vagy egy-két társasjáték, az se hátrány.
4. Foglazzuk meg közösen, hogy mikor lesz a következő alkalom. Hívjuk fel a figyelmet, hogy sok szeretettel várunk másokat is.
5. Akár felelősöket (teafőzés, Facebook-csoport létrehozása, telefonszámok összegyűjtése stb.) is kijelölhetünk, sőt, ha feladatot kapnak a fiatalok, sokkal inkább érzik azt, hogy fontos részei a közösségnek.

FÁY ZOLTÁN

DEPORTÁLT SZERZETESEK

Több mint tízezer szerzetest raktak éjszakánként leponyvázott teherautókra 1950 nyarán, hogy kényszerlakhelyre szállítsák őket. A hatalmas áldozattal is járó, kíméletlen akciónak a megfélemlítés volt a célja.

A Magyar Dolgozók Pártja áttörést remélt a szerzetesek deportálásától, amellyel sikerül megtörni a már vezető nélkül maradt hazai katolikus egyházat. Bár az esztergomi érsek, Mindszenty József bíboros, hercegprímás 1948. december 26-á óta börtönben volt, a püspököket még így sem lehetett rávenni egy kikényszerített megállapodás megkötésére. A református és az unitárius egyházzal 1948. október 7-én aláírták az egyezményt, és év végéig az evangélikus egyházzal és az izraelita felekezettel is megállapodott a kommunista hatalom. Ezeket a nehéz döntéseket zsarolással, pillanatnyi ígérekkel sikerült kicsikarni, de a politikai események is befolyásolták az aláírókat. Összességében azonban erős kényszer hatása alatt döntöttek úgy a vezetők, hogy nem kockáztatják felekezetük pusztá létezését. Hamarosan biztató jeleket is tapasztalhattak, hiszen 1949-ben az Országgyűlés elfogadta azt a törvényt, amely szerint a Magyar Népköztársaság biztosítja a lelkiismereti szabadságot és a szabad vallásgyakorlást. A valóság azonban hamar rácaffolt a reményekre.

Egy év sem telt el a vallásszabadságot deklaráló törvény elfogadása után, és máris brutális lépésre szánta el magát a hatalom. 1950 júniusában először csak a déli határ környékén élő szerzeteseket deportálták, majd július 11-étől az ország összes női és férfi szerzetesrendjének tagjait. Ez megynként más-más számot jelentett.

A szerzetesrendek vezetői a politikai eseményeket látva többnyire igyekeztek felkészülni a legrosszabb forgatókönyvre. Ám ez aligha sikerülhetett, hiszen senki sem tudhatta, a kommunista hatalomnak a szerzetesség teljes szétverése, a fizikai megsemmisítés-e a célja, vagy „csak” a megfélemlítés. És persze az sem volt előre látható, hogy rövid ideig tartó illegálításra kell-e berendezkedniük vagy akár egy évszázadra.

A vallásszabadság felszámolásának legbiztosabb előjele Révai József népművelési miniszternek az 1950. május 31-én a Magyar Dolgozók Pártja központi ülésén mondott beszéde volt. Úgy vélte, hogy a 11.538 magyarországi női és férfi szerzetes kivétel nélkül a „feudális nagybirtokos osztályhoz” tartozik, nem gondolva a sokféle hivatásra, például a betegápoló, tanító vagy éppen a kolduló rendekre. De a beszéd egyáltalán nem a valóság feltárása miatt hangzott el. A szerzetesrendek szovjet mintájú eltörlését kívánta előkészíteni.

A lakosságot nem érte váratlanul a júniusban indult deportálási hullám, mert a tömegtájékoztató, a napi- és hetilapok, a rádió már hetek-hónapok óta antiklerikális és a szerzetességet fölöslegesnek bélyegző tartalmakat közvetített. Ezenkívül a dolgozók politikai nagygyűléseken, Szabad Nép-félórákon és egyéb, mindenki számára kötelező agitációs alkalmak során is megtudhatták, hogy a szerzetesség intézménye hatalmas teherterhel a szocialista társadalom számára.

Alig két hét telt el Révai fenyegetése után, és valamennyi hazai szerzetes közösség megszűnt eredeti keretei között működni, az ÁVH és a rendőrség segítségével mindenkit deportáltak.

A szerzetesrendek eltörlésének fontos helyszínévé vált Heves egyik kisvárosa, Gyöngyös. Ebből az időszakból a legtöbb történeti dokumentum valószínűleg a gyöngyösi ferences kolostor felszámolására vonatkozóan maradt fenn. A rendház megszüntetésének történetét több visszaemlékezésből, egy szerzetes által készített titkos feljegyzésből és az ÁVH jelentéseiből is rekonstruálhatjuk. A „hivatalos” háztörténet bejegyzései 1950-ben június 1-jéig tartanak. Vélhetően a folyamatos fenyegetettség miatt ebbe a historia domusba már csak olyan általánosságokat jegyeztek fel, amelyeket a politikai hatalom nem tudott a közösség ellen fordítani. Viszont az egyik szerzetes, Oberten Odiló titokban napról napra lejegyezte, mi történik velük. A nyolcadrét papírlapokra ceruzával rótt naplót több más dokumentummal együtt a sekrestyeszékény hátsó falához rögzítette, s az hatvan évig ott is volt. Csúpan egy évtizede került elő a barokk bútor restaurálásakor.

A zárdában hivatalosan 39 ferences élt, közülük 28-an még örökfogadalmat nem tett növendékek voltak, akik a hittudományi főiskola hallgatóiként filozófiát és teológiát tanultak. A növendékek a külvilágtól viszonylag elzárva éltek, de a szétszórás előtti hónapokban számukra is nyilvánvaló lett a hatalom egyre ellenségesebb agitációja. Barotai Urbán visszaemlékezéséből tudjuk, hogy a város utcáin reggeltől estig hangszórókkal felszerelt teherautó körözött, amelyről egyházzellenes csasztuskákat és énekeket bömböltettek. Időnként gyerekkórus jelent meg a rendház előtt, tanítóik vezetésével kiabálták: „Munkás, paraszt összefog, reakció futni fog”; „A csuhásra is rájár a rúd...”

Hamarosan elrendelték a szerzetes növendékek, főként kispapok katonai összeírását is. Karácsonyi Aladár magiszter vezetésével vonultak a növendékek a kisváros utcáin a sorozásra kivezényelt, kiabáló, gyalázkodó agitátorok sorfala előtt. Amikor június 8-án éjszaka teherautóra rakták a déli határ közelében élő szerzeteseket, az akció híre hamar eljutott Gyöngyösre is, a magiszter meghagyta a rábizottaknak, hogy kis csomagot állítsanak össze a legszükségesebb holmikkal arra az esetre, ha a deportálás elérné Gyöngyöset.

A hivatalos háztörténetbe ekkor már nem írtak új bejegyzést. Luptovics Kolos tartományfőnök június 1-jén a vizitáció alkalmával megállapította, hogy a historia domust szabályosan vezetik. 1991-ig ez az utolsó jegyzet a vastag könyvben. Igaz, 1950-ben már január óta óvatos volt a krónika írója: kizárólag a szerzetesek tevékenységével kapcsolatos és a plébániai közösség életét dokumentáló szövegek kerültek bele.

Gyöngyös polgárai érezték a fenyegetettséget, és a maguk módján igyekeztek is eltántorítani a hatalom birtokosait a ferencesek likvidálásától. A titkos historia domust vezető Oberten Odiló június 11-től örököltette meg az eseményeket egy-két naponta. 1950-ben június 11. éppen úrnapi napja volt. A gyöngyösiiek a körmenet után kaptak hírt arról, hogy a szegedi ferenceseket nem Szibériába szállították, ahogyan tartani lehetett tőle, hanem Jászberénybe. Így még a hírek nagyon korlátozott áramlása mellett is sikerült rekonstruálni a történeteket: három nappal korábban a határ mentén harminc-nyolcvan kilométeres sávból vitték el az ösz-

Leveszik a falról a névtáblát a péceli római katolikus iskola államosításakor, 1948 nyarán

szes szerzetest. „Sokan a hadgyakorlattal hozzák összefüggésbe, és úgy magyarázzák, hogy mint kémgyanúsakat a belügyminiszter lakáscseré-re »kényszerítette« – írta P. Odiló. – Híre járt, hogy kb. 50 ávo-rendőr érkezett a városba. A hívek közt óriási izgalom terjedt el.”

Természetesen a szerzetesek is egyre feszültebbé váltak. Barotai Urbán klerikus, aki haláláig nagy tréfamester volt, viccekkel próbált enyhíteni a helyzeten. A reggeli ébresztő során – emlékezett vissza 2000-ben – az előírást „ave” helyett úgy köszöntötte a belépő testvért: ÁVO. A szerzetes növendékeknek ekkor még nem volt valóságos ismeretük a fegyveres erőszakszervezet által elkövetett bűnökről, ezért humorizálhattak a nevével.

Szerencsére a kolostor házfőnöke kivételes hidegvérrel kezelte a helyzetet, s így sikerült megakadályoznia egy hatvanihoz hasonló, a hívek sokaságát érintő tragédiát. Hatvanról ugyanis mindenkit Recskre és Hortobágyra deportáltak, illetve voltak halálos áldozatok is. A titkos historia domus így emlékezett meg az eseményekről: „Hétfőn este a hívek nagy tömege gyűlt össze a templom előtt. Eleinte zúgtak, izgatottan tárgyalták a várható eseményt. P. Horváth Zsigmond házfőnök többször felkérte őket, hogy oszoljanak szét, nehogy a rendőrség minket okoljon a tüntetésért. De újból összejöttek. Később sokan imádkozni kezdtek. (...) Csak reggel felé oszlott szét a kb. 2000 főnyi tömeg, abban a hitben, hogy tüntetésükkel megakadályozták a barátok elhurcolását. – A Kommunista Pártban nagy bosszankodással tárgyalták, hogy éppen a szegények tüntettek mellettünk. A házfőnök atya 13-án a Szent Antal-napi esti litánián nyomatékosan kérte – külön meg is ígértette a hívekkel –, hogy nem fognak éjjel tüntetni. Éjjel aztán nem is jöttek a templom közelébe, de a környező utcákon csoportokban, csendben megálltak, itt leselkedtek.”

A gyöngyösi tüntetésről az egri ÁVH-t is értesítették. „Tárgy: A gyöngyösi fasiszta tüntetés. 1950. június 12-én este 8 óra körül – arra a városban elterjedt hírré, hogy elviszik a papokat – a gyöngyösi ferencsek temploma előtt kb. 300 főnyi, létszámában hullámzó, összetételileg 80 százalékban idősebb ún. »kapás« asszonyokból álló tömeg gyülekezett össze, akik imádkoztak, egyházi énekeket énekeltek és egymás közt beszélgettek. Aktív megnyilvánulásuk nem volt, azonban demokráciaellenes kijelentések hangzottak el. Így pl. kiabálták, hogy nem engedik, hogy pástor nélkül maradjanak, ők békét akarnak, keresztény békét; miért bántják a papokat, mikor ők senkit sem bán-

„A csuhásra is rájár a rúd...”

tottak, stb., stb. Kb. 20 óra 15 perckor megjelent a templom előtt a rendházfőnök, dr. Horváth Zsigmond a város polgármesterével, és fel-szólította az egybegyűlteket, hogy – ha nem akarnak kellemetlenséget – menjenek haza. Felhívása azonban eredménytelen maradt, a tömeg továbbra is kitartott, és a késő éjjeli órákban oszlott szét rendzavaró cselekmény nélkül.”

A következményekről nem olvashatunk a dokumentumban, pedig sok plébániai hívő nagy árat fizetett bátorságáért. Többen Recskre kerültek, és csak három évvel később engedték el őket. Sok tüntető még 1979-ben is rendőrségi nyilvántartásban szerepelt.

A szerzetesek helyzetének bizonytalanságát jelzi, hogy a kolostorban tudni vélték: június 15-én fogják elszállítani őket. Amikor adott napon ez nem történt meg, ezt jegyezte föl P. Odiló: „Parányi enyhület az izgalom közt.” De a város vallásos társadalma éppúgy teljes bizonytalanságban élt. „Egész nap sírva járnak a hívek a templomot – írta P. Odiló. – Rémhírek. A pártban kollégiumnak követelték a kolostort. – A hívek szeretete megindító. A piacon mindent ingyen adnak a kofák, a kereskedők nem fogadnak el pénzt tőlünk, a hívek élelmiszert küldözgetnek, pénzt, ruhát, bőrdönt, szállást ajánlanak fel, menteni készek holmijainkat.”

A fiatalok magisztere hazaküldte a még örökfogadalmat nem tett növendékeket, hogy megkímélje őket az atrocitásoktól. A klerikusok civil ruhában vonatra ültek, fejükre sapkát húztak, hogy a tonzúra el ne árulja őket. Néhány héttel később azonban egyre többen tértek vissza Gyöngyösre: osztolni akartak a szerzetes közösség sorsában. Eközben a gyöngyösi rendőrség is egyre aktívabban tevékenykedett, hogy kellőképpen megtorolja a tüntetést. „A városból több férfit elhurcoltak. A Rózsafüzér Társulat világi vezetőjét, Borovi Józsefet is” – jegyezte föl Oberten Odiló június 23-án. Majd egy héttel később: „A gyöngyösi rendőrségre egymás után idézik azokat, akik 12-én éjjel a templom előtt némán tüntettek. Vallatják őket, ki volt a felbujtó, a kezdeményező.” Később megkezdődött a szerzetesek rendszeres kihallgatása is, annak érdekében, hogy feltérképezzék, kik a gyakori templomba járók a kisvárosban.

Czapik Gyula érsek közreműködésével sikerült elérni, hogy a nyugati országrészben lévő, fölszámolásra ítélt kolostorok lakói közül a szombathelyi ferencsereket Gyöngyösre szállítsák. Az akció lebonyolításában persze a rendőrség és az ÁVH volt a főszervező, s hamarosan értesítettek is a gyöngyösi kolostor lakóit: oldják meg, hogy éjszaka feltűnés nélkül beállhasson a rendház udvarára a leponyvázott teherautó. Azonnal le kellett bontaniuk a kapu szemöldökfáját. „Kora reggeltől izgatottan vártunk – olvasható a július 12-i feljegyzés. – Lakner Celzusnak kell őrt állni és rögtön nyitni, hogy csődület ne történjék. Már reggel jelentik a hívek ijedten, hogy 50-50 lépésre rendőrök civilben leskelődnek az egész útvonalon. A hívek minket féltének az elhurcolástól. Egész délelőtt ijedten bujkálva leskelődik mindenki, és fél rendőr szeme elé kerülni. Végre délután fél 3-kor, mikor már a rendőröket is hazaküldték, megérkezett két teherautó ponyvával letakarva az udvarba. Egyik kocsin a mieink jöttek civilbe öltözött, revolveres ávos legények őrzése mellett, 15-en. Ruháikat, kevés edényt, némi élelmiszert hozhattak magukkal. A klerikátban szállásoljuk el őket.”

Miatyánk a madárházban

Az Elnöki Tanács 34/1950. számú törvényerejű rendelete megvonta a szerzetesrendek működési engedélyét, ezért három hónap alatt ki kellett üríteni a szerzetes házakat, mintegy kétezerháromszáz férfi szerzetes és nyolcezer-nyolcszáz apáca került utcára. A kormány csupán négy rend működését engedélyezte, ám a Boldogasszony Iskolanővérek, a bencések, a piaristák és a ferencesek is csak különböző feltételekkel és a szerzetesek számának korlátozásával léteztek.

Négy éven keresztül a megélhetés nélkül maradt és egyház-megyei, plébániai munkát sem kapó szerzetesek sokféle módon próbálták meg fenntartani magukat. Volt, aki nehéz fizikai munkát vállalt szocialista vállalatoknál, és rokonoknál, ismerősöknél húzta meg magát. Mások igyekeztek Nyugatra szökní, hogy ott folytathassák korábbi életüket, bár az erősödő diktatúra háborús históriája miatt erre egyre kevesebb lehetőség nyílt. 1954-ben engedélyezték, hogy a Római Katolikus Egyházi Szeretetszolgálat létrehozza a Szolidaritás Háziipari Szövetkezetet, amelynek kimondott célja volt a rendi keretből kikerült szerzetesek munkához juttatása. Első megrendelésre ezer talajvizsgálati zsákot kellett készíteniük egy héten belül; ezt a feladatot csak nagy összefogással sikerült teljesíteni. Később egyházi ruhákat, kötöttáru, férfi-, női és gyermekruhákat, kesztyűket is gyártottak belföldi értékesítésre és exportra is.

Ötvenhat után több szerzetes és apáca kapott állást Budapest Főváros Állat- és Növénykertjében. Közéjük tartozott a szombathelyi ferences rendházból Gyöngyösre deportált Kiss Konrád is, aki a majomházban lett állatgondozó. Néhány apáca a madárházban kapott hasonló megbízatást. Egy korabeli anekdota szerint hatalmas botrány tört ki, amikor valamelyik vezető politikus látogatása során a csimpánzok széles mozdulatokkal keresztet vetettek magukra, a papagájok pedig rázendítettek a Miatyánkra...

Bár a létező szocializmus éveiben a Szentszék megkísérelte egyes szerzetesrendek működésének engedélyeztetését, de eredménytelenül. A korlátozások nélküli szerzetesi élet csak 1990-ben indulhatott újra, amikor az Országgyűlés alkotmányerejű törvényt alkotott a lelkiismereti és vallásszabadságról, majd 1990. február 6-án Németh Miklós miniszterelnök és Paskai László prímás aláírták az 1950-es egyezmény felbontását.

Kiss Konrád ferences szerzetes a budapesti állatkertben majomházi állatgondozóként, 1957

A másik teherautón szombathelyi annunciáta nővéreket szállítottak. Első teherautójuk azonban balesetet szenvedett, éjszaka fának rohant. Kilenc apáca sebesült meg, Gizella nővér meghalt. Őt a szombathelyi kórházból, egyenesen a műtőből rakták teherautóra, este tízkor is még ott segédkezett az orvos mellett. Az apácákat másik teherautóra parancsolták, az elhunyt holttestét Tárnok vasútállomásnál lerakták a teherautóról.

A gyöngyösi szerzetesek kálváriája augusztusban sem ért véget, amikor Darvas József vallás- és közoktatásügyi miniszter és Grösz József kalocsai érsek aláírta az állam és az egyház közötti megállapodást. A Kapisztrán Szent Jánosról Nevezett Ferences Rendtartomány megmaradhatott ugyan, de rendházainak túlnyomó részét, köztük a gyöngyösit is elvették. Az engedélyezett kereten kívül került szerzetesek jó esetben egy-egy egyházmegyében kaptak feladatot, rosszabb esetben polgári foglalkozást kellett vállalniuk.

Szeptember 17-én felmérték az államosított épületet: „A megyei tanács két tagja végigvizsgálta a kolostor helyiségeit, és feljegyezte a helyiségek beosztását, méreteit stb. – Hallottuk, hogy a helyi párttitkár, Kékkő elvtárs meglegedetten nyilatkozott arról, hogy végre megszűnt Gyöngyösön a kultúra szégyene, egy középkori intézmény, amire semmi szükség nem volt, mert a szerzetesség csak kelevény volt a társadalom testén.” Hamarosan az utolsó szerzetesnek is el kellett hagynia a kolostort. A középkori könyvtárat és levéltárat államosították. Végül még a barátok kutyáját is agyonlőtték. Talán a szerencsétlen jószág is a sötét középkort idézte.

magyarnemzet.hu, 2020. június 19.

2019 óta működő, modern,
igényes, katolikus óvoda
várja gyermekeit!

Örömhírvétel, ahol

öröm óvodásnak lenni!

ÖRÖMHÍRVÉTEL GÖRÖGKATOLIKUS ÓVODA

AMIT NYÚJTUNK

gyermek- és családközpontú,
szeretetteljes légkör

keresztény alapokon nyugvó nevelés

élményalapú közösségépítés

kreatív gondolkodásmód kialakítása

játékos angol foglalkozás

fejlesztőpedagógus

két és fél éves kortól

saját udvar

Érdeklődnél? Gyere, nézz körül nálunk!

1081 Budapest, Bezerédj u. 16/a | +36 20 543 0167 | +36 20 529 29 37
oromhivritelgrovoda@gmail.com

 facebook: oromhivritelgorogkatolikusovoda

Izgalmas és eredményes tanévet zárt a miskolci Görögkatolikus Roma Szakkollégium

**CSORBA MÓNIKA TANULMÁNYI VEZETŐVEL
BESZÉLGETÜNK A GÖRÖGKATOLIKUS
ROMA SZAKKOLLÉGIUM ELMÚLT TANÉVÉRŐL**

Milyen változást hozott ez a tanév a szakkollégium életében?

A 2019/2020-as tanév több szempontból is más volt, mint a többi. Rögtön egy elismeréssel kezdtük a tanévet szeptemberben, hiszen a Miskolci Egyetem Kiemelt Támogatója című elismerésben részesült szakkollégiumunk. Tavaly nyáron újragondoltuk a szakkollégium szabályzatait, azon belül is az ösztöndíjrendszer tekintetében történt nagyobb változás.

Az ösztöndíj odaítélését minden esetben mérhető teljesítményhez kell kötni. Az előző tanévekben ösztöndíjsávok választásával dönthetett a hallgató, hogy mit vállal egy adott félévre. Tavaly szeptembertől azonban az ösztöndíjrendszerünk kreditalapú lett. A felsőoktatásban ismert és alkalmazott kredithez hasonlóan a szakkollégiumi kredit a szakkollégiumi teljesítmény mértékegysége lett. A kreditrendszer a gyakorlatban azt jelenti, hogy a szakkollégiumban a programokon való részvételért, ezek szervezéséért vagy más szakkollégiumi tevékenységért a szakkollégisták kreditpontokat kapnak, amelyek a Szakkollégiumi Teljesítményalapú Ösztöndíj alapját képezik, és a vállalt szakkollégiumi programelemek súlyozására szolgálnak. Ezáltal az ösztöndíj mértéke alapkövetelményhez kötött, és azon túl a vállalt teljesítéstől függ. Ennek bevezetése nem okozott különösebb gondot azon hallgatók körében, akik már amúgy is jártasak voltak a felsőoktatás kreditrendszerében.

Újdonság volt a tanévben a lovári nyelvtanfolyam indítása. A lehetőség mindenki számára adott, azonban leginkább azok a hallgatók választották ezt a nyelvi modult, akiknek a diplomaszerzéshez elfogadják ezt a nyelvet.

Szolnokon rendezte meg a debreceni görögkatolikus szakkollégium a tanévnyitó konferenciát, melynek témája az önkéntesség volt. Szakkollégiumunk nagy létszámmal vett részt a rendezvényen, élményekkel telve, lelkiileg feltöltődve tértünk onnan haza. A közismereti és kulturális modult a szakkollégiumban tömbösítve tartjuk már a kezdetek óta. Ez változatlan maradt. Az őszi félévben konfliktuskezelést, együttműködési technikákat sajátíthattak el a fiatalok tréningek keretében. Egész hétvéges tanulmányi kiránduláson vettünk részt Hodászon, Nyíregyháza érintésével, máriapócsi szállással.

Decemberben első alkalommal rendeztük meg az alumnitalálkozával egybekötött bált közel 80 fős létszámmal. A jelenlegi és volt szakkollégistákkal, munkatársakkal és családtagjaikkal jó hangulatú, meghitt estét töltöttünk el.

Az őszi félév végén zárófeladatként tanmeseírásra kértük a szakkollégistáinkat. A beérkezett írások annyira jól sikerültek, hogy idén tervezzük azok megjelentetését kétnyelvű (magyar és lovári) mesekönyv formájában.

Januárban két hallgatótól köszöntünk el, egyikük gazdaságinformatikusként, a másik hallgatónk szociális munkásként szerzett diplomát.

Februárban három új szakkollégistával bővült a közösségünk, így 31 fővel kezdtük meg a tavaszi félévet. Ez a szemeszter igazán izgalmas akkor lett, amikor márciusban kihirdettük a veszélyhelyzetet. A kollégiumot ki kellett üríteni, a félévre tervezett szakmai programot újragondolnunk. Egy hetünk volt arra, hogy reagáljunk a helyzetre, és virtuális térbe helyeztük a szakkollégiumi programokat. Ennek megfelelően március végétől online valósultak meg a spirituális modul keretében a keddesti beszélgetések, a virtuális üzemlátogatások, gazdagító programok, hátránykompenzáló szakmai foglalkozások (korrepetálás), pszichológusi tanácsadások. Webes színház- és koncertelőadásokon, virtuális múzeumlátogatáson vettek részt a szakkollégisták. Az animátoraink kreatív közösségi programokat szerveztek online felületeken, melyek között szerepelt örömolimpia, rajz activity, szabadulószoza, társasjáték, beszélgetés az otthoni sportolásról és egészséges táplálkozásról stb. A nyelvórák skype-on és zoom alkalmazáson keresztül valósultak meg. A belső és külső mentori konzultációk pedig többnyire telefonon, e-mailben vagy különböző chat felületeken. A virtuális szakkollégiumi programok szervezését, lebonyolítását a munkatársak home office munkavégzés keretében koordinálták, a teljesítéseket képernyőfotók

és a virtuális index naprakész vezetésével igazolták. Igyekeztünk heti rendszerességgel találkozni a szakkollégistákkal, bátorítani és erősíteni őket ebben a helyzetben. A hallgatók mentoraival is folyamatosan konzultáltunk, probléma jelzésekor azonnal léptünk, reagáltunk egy-egy adott helyzetre. Május közepén a munkatársakkal újra egy irodában folytattuk a munkát. Június 26-án megrendeztük a szakkollégium tanévzáró házi konferenciáját, melyen személyesen jelent meg mindenki. A konferencia témája a COVID-19 hatása a magyar társadalom különböző területein, mint például a szociális ellátás, egészségügy, turizmus, oktatás. Jó volt újra személyesen találkozni velük, és szemtől szemben tapasztalni felkészültségüket, előadókészültségüket.

Nagyon felemás félévekkel vagyunk túl egy újabb tanéven. Hogyan értékeli a két félévet?

Igen, a két félév nagyon különböző volt. Az őszi félévben a kreditrendszer bevezetésével járó élethelyzetekre reagáltunk a gazdag és színes tanulmányi program megvalósítása mellett. A tavaszi félévben felfordult az életünk. Egyrészt lelassult minden körülöttünk, másrészt rengeteg időt töltöttünk infokommunikációs eszközök előtt. A szakkollégisták esetében ez hatványozottan igaz, hiszen az online szakkollégiumi programok mellett a tanulmányaikban is helyt kellett állniuk, szintén online. Volt, aki örült az effajta oktatási formának, aki szerint sokkal könnyebb volt így a tantárgyak teljesítése. Azonban volt, akinek már az is nehézséget okozott, hogy zavartalanul bekapcsolódhasson az órákra, a programokra, nemhogy azon aktívan részt is vegyen. Így ez a tanév szinte mindenki számára felemásan telt. A szakkollégium működése virtuálisan folytatódott, az addig személyes jelenlétek képernyőfotókká alakultak, a munkatársak kooperálása távmunka formájában valósult meg. Eredményeink azonban így is vannak a tanév végére.

Milyen nehézségeket okozott a járvány? Hogyan reagáltak a veszélyhelyzet kihirdetésére?

A veszélyhelyzet kihirdetésével teljes mértékben egyetértettünk. Amikor a Magyar Kormány elrendelte a felsőoktatási intézmények látogatásának tilalmát és a kollégiumok kiürítését, azonnal ennek megfelelően cselekedtünk mi is. Intézkedtünk a két épület teljes fertőtlenítéséről, továbbá elrendeltük az otthoni munkavégzést. Ehhez a szakkollégium minden eszközt biztosított a munkatársak számára. Egy hét alatt újragondoltuk a félévre tervezett

szakmai programunkat, a programok nagy részét virtuális térbe helyeztük. A szakkollégistáinkat tájékoztattuk a változásról, megnyugtattuk őket a támogató közeg folytatásáról és vállalásuk teljesítésének feltételeiről.

A járvány okozta legnagyobb nehézség egyértelműen a személyes találkozók hiánya volt. A szakkollégistákkal való kommunikáció csak infokommunikációs eszközökre korlátozódott, amelyek nem minden esetben bírták a terhelést. Többször okozott problémát a hallgatók eszközeinek elavultsága, az otthonuk infrastruktúrájának alacsony színvonala, a gyenge interneterősség és ezáltal az akadózó, szaggató kép- és hangminőség. Az ilyen kommunikációs forma jóval problémásabb, mint a személyes, hiszen a gesztusok, hanglejtések torzulnak.

Milyen eredményekről tud beszámolni?

Egy villamosmérnök szakos hallgatónk arany tanulmányi emlékérmét kapott kiváló tanulmányi eredményéért. Magyar nyelv és irodalom szakos hallgatónk a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kara házi **Tudományos**

Diákköri Konferenciáján I. helyezést ért el a magyar–cigány kétnyelvűség témájában, melyet követően mentora is egyetemi kitüntetésben részesült. Ugyanezen munkájáért **Esélyért díjban** is részesítették szakkollégistánkat. Két hallgatónk sikeres nyelvvizsgát tett a tanévben, **hat hallgatónk pedig sikeresen államvizsgázott**. Közülük hárman tovább folytatják tanulmányaikat a Miskolci Egyetemen.

A tanév során 22 egyetemi oktatóval kötöttünk mentori szerződést, 80 órában kompenzáltuk a fiatalok hátrányát egy-egy szakmai tárgyból. Tehetségtanácsadó pszichológusunk több mint 70 órában biztosított konzultációs lehetőséget, közel 200 nyelvvizsga valósult meg, 48 órányi kompetencia- és készségfejlesztő tréningben és több mint 50 óra lelki feltöltődést nyújtó segítő beszélgetésben részesültek a szakkollégisták.

Hallgatóink a kortárs mentori program, illetve a közösségi szolgálat keretében 10 középiskola számára nyújtottak segítséget korrepetálás, felvételi jelentkezés, illetve érettségire való felkészülés terén.

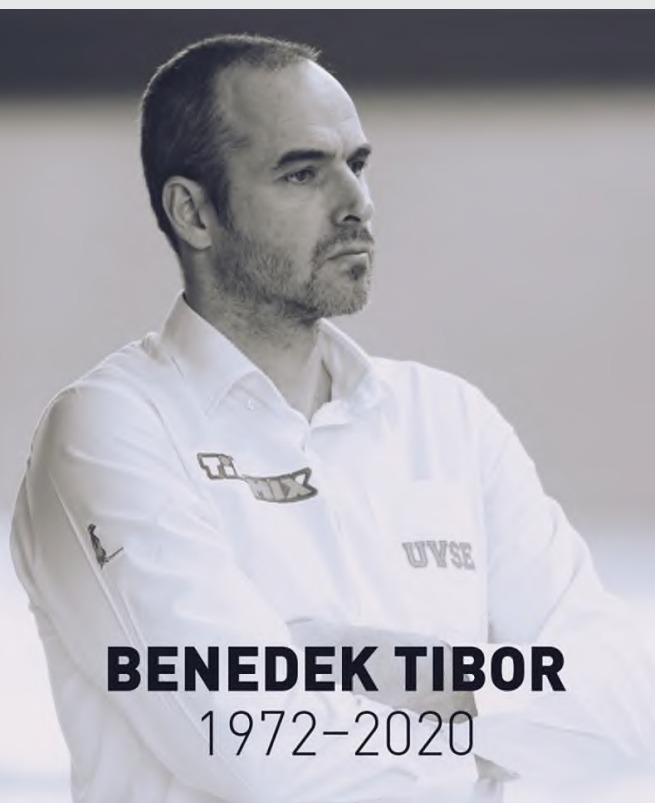
A COVID-19 pozitív hatása számunkra, hogy hat alumni szakkollégistánk vehette át végre a nyelvvizsga hiánya miatt bennragadt diplomáját.

Mik a jövőbeli tervek, hogyan látja a következő félévet?

Szívből reméljük, hogy túl vagyunk a járványhelyzet nehezen. Ezt a félévet az akadályok ellenére is sikeresen zártuk. A tervezett programjaink közel 90%-át meg tudtuk valósítani. Nyilván nem olyan hatékonysággal, mintha ezeket fizikai részvétellel szerveztük volna meg. Ha esetleg egy újabb hullám érkezne, rutinosabbak lennénk már a virtuális szakkollégiumi program működtetésében. Fel vagyunk készülve egy újabb veszélyhelyzetre. Korszerű, modern szoftverekkel telepített laptopokat szereztünk be a szakkollégisták számára, továbbá tervezzük még néhány táblagép vásárlását is. A következő tanév tanulmányi programjának tervezésekor szem előtt tartjuk a digitális távoktatás lehetőségét. A nyár az előző tanév zárásáról, a felvételi eljárás lebonyolításáról és a következő tanév előkészítéséről fog szólni. Ősszel szeretnénk folytatni többek között a kommunikációs tréningssorozatunkat, az elmaradt, a szakkollégisták társadalmi felelősségvállalásának erősítését szolgáló önkéntes akciókat, az alumnitalálkozóval egybekötött bált és az idén szintén elmaradt családi napot is. A jövőben nagyobb figyelmet szentelnénk a FeFe (Felsőoktatási Felkészítő) programunkra, azaz a hátrányos helyzetű középiskolások továbbtanulásra ösztönzésére pályaaorientációs alkalmak, kortárs mentorálás és közösségi programok által.

Miben látja a szakkollégium erejét?

Természetesen az isteni gondviselésben. Bármilyen akadályba vagy nehézségbe is ütköztünk, mindig találtunk megoldást. Ez nélküle nem sikerült volna. Ez az isteni gondviselés adott a szakkollégistáknak és nekünk is erőt ahhoz, hogy folytassuk a munkát. Büszkék vagyunk a hallgatóinkra, a mentorainkra, a nyelvtanárainkra, a pszichológusunkra, a felkért korrepetitorainkra és a munkatársainkra, hogy helytálltak ebben a nehéz helyzetben is. A közösség összetartóereje, az őszinte és szeretetteljes kommunikáció, a személyes odafigyelés az, amely a szakkollégium erejét adja.

BENEDEK TIBOR
1972–2020

ÖBBÁGY LACUS

„Abba is hagytam volna a vízilabdát, ha értettem volna máshoz...” – Hogyan képzelem azt, hogy karrierje leg-sötétebb időszakával kezdem a nekrológot? Az ok pró-zai: ez az első emlékem vele kapcsolatban. Az 1999-es firenzei Eb előtt robbant a bomba: Benedek Tibor szer-vezetében tiltott szert találtak, a valószínűsíthető dop-pingvétség miatt pedig bűnhődni kell!!!! Mint kiderült, orvosi javaslatra kapott egy kenőcsöt, ami szteroidot tartalmazott, s ennek a banális hibának köszönhetően rendesen meghurcolták a már akkor is a világ egyik leg-jobb pólósának tartott Benedek Tibort. Négy különböző döntés született az ügyben, a végeredmény pedig az lett, hogy 15 hónap helyett 8 hónapra tiltották el minden-ne-mű sporttevékenységtől. Olyannyira komolyan vették ezt a tiltást az illetékesek, hogy még egy vitorlásversenyen sem indulhatott el... Akkor ez a gyomros, amit az élet-től kapott, a legkevésbé sem eshetett jól (talán a me-dencében kapottaknál is jobban fájt...), de később ő is bevallotta, pozitív irányban változtatta meg életét ez a kellemetlen doppingbotrány. Addig csak az „én” szá-mított, sokkal jobban érdekelték az egyéni címek és elisme-rések, ezen a vonalon túlzott magabiztosság, már-már önteltség jellemezte, ezt követően kezdett el csapatban gondolkodni. A *Sportalkímia* – *Ismerd meg a győztesek titkát* című kötetben erre erősít rá sorával: „Ma már nyugodtan mondhatom, hogy ez a keserves nyolc hónap alapozta meg a jövőmet. A *rabság* kitörölt belőlem min-den addigi magabiztosságot és önteltséget.” Pályáivét is erre a két szakaszra bontanám: a doppingbotrány előtti és utáni korszak. Mindkettő kivételesen sikeres volt, de azért háromszoros olimpiai bajnok mégis csak a kétez-res években lett...

„Meg kell tanulni, hogyan elfogadd: nem vagy halhatatlan!”

– In memoriam **Benedek Tibor**

2020. június 18. délelőtt 9 óra 15 perc. A nap folyamán először mentem fel a világhálóra, hogy értesüljek a legfrissebb hírekről. Bár ne tettem volna. Az első hír, ami szembe jött velem, máris letaglózott: Benedek Tibor, min-den idők egyik legjobb vízilabdázója elhunyt. Áprilisi tréfának erős lett volna még a szeszélyes júniusban is; döbbenet meredtem magam elé, és néhány percig képtelen voltam megszólalni. Azóta se könnyű... Benedek Tibort nem ismertem személyesen, nem volt családtag, se jó barátom, ám sportpálya-futása önmagáért beszél, a vele készült interjúk meg rengeteget elárulnak arról, milyen ember is lehetett ő valójában. Előre nem tervezett írás ez, de kötelességemnek érzem, hogy a magam módján és egyszerű eszközeivel meg-emlékezzem Benedek Tiborról. A Harcosról, a Kapitányról, a Legendáról.

Persze az út is fontos, ami elvezetett a későbbi halhatatlansághoz...

Benedek Tibor apja és nagyapja is színész volt, de neki meg sem fordult a fejében, hogy az ősök nyomdokaiba lépjen – bár a Szabadság, szerelem című filmben a ví-zilabdázókat alakító színészek edzője lehetett, őt a színészi pálya igazán sohasem motiválta. A vízilabda annál inkább: gyermekként gerincproblémái miatt kezdett úszni, de ezt unalmasnak találta, ezért hamar labdát vett a kezébe, s nyolcévesen már a KSI igazolt játékosa volt. 1989-ben ifjúsági Európa-bajnok lett, majd egy évvel később, **mindössze 18 évesen bemutatkozhatott a felnőtt válogatottban.** Mi az, hogy bemutatkozhatott: újabb egy évre rá már világ bajnoki bronzérmes-nek is mondhatta magát! **20 évesen a barcelonai olimpiára is elutazhatott a válogatottal** (már újpesti pólósként), ahol a nemzeti csapat ugyan a csalódást jelentő hatodik helyen végzett, de az ifjú titán **21 góljával hazahozta a gólkirályi címet.** Ezek után mondja valaki, hogy „nem csak a húszéveseké a világ”... Vajon egyikünknek sem szállt volna ilyen fiatalon a fejébe a dicsőség egy ekkora egyéni elismerés után?

Klubcsapata, az Újpesti TE hazai környezetben ez idő tájt tulajdonképpen egyeduralgó volt (1991–1995 között négy bajnoki címet nyert), de a nemzetközi vizeken elért eredmények miatt sem kell szégyenkeznie: **1993-ban LEN-kupa-győztes, egy évvel később BEK-győztes lett** (miközben még két finálét el is veszített). Közben a válogatottal két ezüstérmet gyűjtött: az 1993-as és az 1995-ös Európa-bajnokságon is második helyen végzett a csapattal. Az Újpestből Olaszországba vezetett Benedek Tibor útja, a Racing Roma légiósa volt 1996–2001 között, a válogatottban pedig az 1997-es sevillai Európa-bajnoki győzelem jelentette az áttörést (bár sokan szeretnék szerintem olimpiai negyedikek lenni bármilyen sportágban, ami nekik megadatott 1996-ban Atlantában...). Innen már határ a csillagos ég – ja persze, ahogy azt Móricka elképzelte... Egy évvel később még ott lehetett a vb-ezüstérmes csapatban, de ezután lecsapott a FINA, s jogos volt a félelem, hogy Benedek Tibor karrierje zátonyra fut, s a továbbiakban csak Túró Rudi-reklámokban látjuk viszont. Vagy íróként, mert

de nem volt miért szidni: a fináléban elkentük az oroszokat (mint anno Hősünk a Nutellát...), 13-6 ide, Benedek Tibor pedig egy féldő alatt négy gólt vágott. Csattanós válasz és elégtétel azoknak, akik tönkre akarták tenni...

fénylik, de az ezüstöt is megbecsültük! Már csak azért is, mert mindnyájan tudtuk: az igazán nagy dobás a 2008-as pekingi olimpia lehet! És valóban: az Amerikai Egyesült Államok férfi pólósai sem tudták igazán komoly kihívás elé állítani a mieinket, 14-10-re Magyarország nyert, **zsinórban harmadszor lett olimpiai bajnok a férfívízilabda-válogatott!**

Klasszisok sorából állt a válogatott ebben az évtizedben, Kósz Zoltántól kezdve Vári Attilán, Fodor Rajmundon és Madaras Norberten keresztül a Varga fivérekig sorolhatnánk nap-hosszat dicsőségtablónk büszkeségeit, de álljon itt most csupán hat név. Hat név, a háromszoros olimpiai bajnokok neve: Szécsi Zoltán, dr. Molnár Tamás, Biros Péter, Kásás Tamás, Kiss Gergely és Benedek Tibor. Álmomból felébredve is ezt a hat nevet vágnám egyből a mai napig, szerintem sok korosztálybeli sportszerető sorstársammal együtt, s nem a Pitagorasz-tételt. És ők hatan történelmet írtak együtt! Lehet, a '90-es évekbeli Benedek még ráment volna a gólkirályi koronákra, ám ezeken az

ebben a sötét időszakban regényírásba fogott. Sajnos nem jelent meg a könyv, pedig engem már az igen találó címmel megvett: Az elefánton nem fog az átok. Egy hosszú beszélgetésben nyilatkozott így alkotói munkájáról: „Minden este, amikor írtam, megettem egy doboz Nutellát, erre pontosan emlékszem.” Benedek Tibor előtt két út állt. Feladhatta volna, és lemondhatott volna az álmairól, de ő a másik utat választotta. Elszántsággal, elhivatottsággal, hittel és kőkemény munkával tiltakozott az eltiltása ellen, Kemény Dénes szövetségi kapitány is bízott benne, így mehetett a 2000-es olimpiára, Sydneybe (bizonyítva a tételt, miszerint az elefánton valóban nem fog az átok). Nem játszott különösebben jól a tornán,

2001-ben a Pro Reccóhoz igazolt, ami korának egyik legnagyobb klubja volt, s ahol aztán 2012-ben be is fejezte a pályafutását. Igaz, közben 2004-ben, a második olimpiai aranyérme után (amit a szerbek ellen heroikus küzdelemben, az utolsó negyed 5-7-ről kezdve, de 8-7-re megnyerve sikerült bebiztosítani) hazajazgolt, hogy korábbi újpesti edzője, Kovács István keze alatt dolgozhasson. A Honvédnál töltött három éve alatt az addigi négy magyar bajnoki címéhez hozzatett még kettőt, de a válogatottságot időlegesen lemondta, mert szívritmuszavart diagnosztizáltak nála az orvosok. 2007-ben visszatért, hogy a csodálatos 2003-as arany után újabb világ bajnoki éremmel gazdagítsa kollekcióját: nem mind arany, ami

olimpiákon már rendre alárendelte magát a csapatérdeknek, s gyakran szellemi vezérként, a csapat eszeiként vagy motivátoraként volt jelen a medencében. Nem véletlenül mondhatta Hajdú B. István a drámai körülmények között megnyert 2004-es finálé közvetítése során: „Nemcsak a fizikailag, hanem a lelkileg legerősebb embereink vannak most benn.” (Hajdú B. egyik-másik örökbecsűjét sem feledjük el egyhamar: „Sose hittem volna, hogy 13 fűrdőgatyás férfitől még elsirom magam!”) Jellemző Benedek Tibornak a Kemény Déneshez intézett válasza is, aki megkérdezte tőle, vajon a szerbek veszítették-e el vagy ők nyerték-e meg azt a döntőt: „Mi nyertük meg, mert mi szeretjük egymást!”

A harmadik olimpiai arany után visszavonult a nemzeti csapattól, de Kemény Dénes segítőként a válogatott mellett maradt. Klubsikerek azonban pályafutása alkonyán is érték: a 2010-es éve például egészen pofásra sikerült a Bajnokok Ligája, az olasz bajnoki cím és az olasz kupa megszerzésével... Közel 40 évesen, 2012 májusában vonult vissza az aktív játéktól, **2013 januárjától pedig a felnőttválogatott szövetségi kapitánya lett.** Nem volt kicsi az az örökség, amit át kellett vennie Kemény Dénestől, aki 15 év alatt jobbra sikert sikerre halmozott a válogatott élén... Megropppanha-

tott volna? Legyünk őszinték: meg. Mit tett helyette? **Nyolc hónappal később világbajnoki címre vezette a megfiatalított és egyébként az esélyesek között nem is annyira számon tartott válogatottat!** Játsoztak zsenik és világklasszisok abban a csapatban is (Nagy Viktor, Varga Dénes, Varga Dániel, Vámos Márton, Hárai Balázs, Hosnyánszky Norbert stb.), de talán legnagyobb érdemei a kapitányként is szenzációsan debütáló Benedek Tibornak volt abban a sikerben. Aki, lehet, ezzel a világbajnoki arannyal túl magasra tette a mércét... A 2014-es hazai rendezésű Eb-n ezüstérmes lett a válogatott, két év múlva Eb-bronz került a vitrinbe, majd jött a riói olimpia és a csatló-dást jelentő ötödik hely. Benedek Tibor kapitánysága 2016 októberében véget ért, de nem maradt sokáig munka nélkül: megbecsültségét jelzi, hogy rögvést a hazai vízilabda-szövetség elnökségének tagjává választották. **2017 januárjában az UVSE szakmai igazgatója, majd később a vezetőedzője lett, míg nem idén május elején nyilvánosan visszavonult a vízilabdától.** (Zsinórban hét /!/ olimpián volt egyébként ott: ötször játékosként, Londonban másodedzőként, Rióban szövetségi kapitányként. Ízelgessük még ezt a félelmetes statisztikát...)

Utolsó éveit súlyos betegségben töltötte, de erről a nyilvánosság semmit nem tudott. Ő maga sosem beszélt róla, a család sem panaszkodott, esetleg az utóbbi időkben róla készült fotók árulkodhattak arról, hogy valami nincs rendben az egykori világklasszissal (az pedig, hogy még a szenzációra mindig éhes bulvársajtó sem kezdett találgatni és nyomozni egészségi állapotát illetően, tökéletesen leírja azt a tiszteletet, amit kiváltott az emberekből). Bár a teljes igazságra talán sohasem derül fény (hiszen tudjuk, az igazság odaát van...), az őt és családját is jól ismerő Csurka Gergely, a Nemzeti Sport online felületén is megjelenő megemlékezésének egy részletét szeretném szó szerint idézni: „Mondják, ezt a gyilkost legtöbbször a stressz aktiválja. És sajnos lát-

tuk, Tibor egészen extrém stresszben élte meg kapitánysága négy évét, hogy bizonyítson, ugyanúgy csúcsra tud érni, mint anno, amikor még a vízben tette a dolgát – csakhogy az első két, fényes esztendő után a második kettő keserű csalódásai alighanem nyomot hagytak a szervezetében. Egyetlen gól Kazanyban, bukott büntetőpárbaj Rióban... Ennyin múlt volna? Vagy a méreg már 1999-ben elkezdte volna aknamunkáját? Amikor még hitte, hogy az elefánton nem fog az átok?” Ezek után, azt hiszem, mindnyájunk szájából mást jelent majd az élet-halál harcot vív kifejezés – mert az igazi élet-halál harcot ő vívta.

Benedek Tibor, aki már 17 évesen nemet tudott mondani a pénzre – a Vasas és a Spartacus kétszer annyi pénzt ajánlott neki, ő mégis az Újpestet választotta (fradistaként nem mondhatok mást: lelke rajta...).

Benedek Tibor, aki korábbi újpesti csapattársa, dr. Szabó Zoltán szerint „utánam típusú” vezér volt. Nem előre küldte maga helyett a katonákat, hanem ő maga ment a frontvonalba, s adta ki az ukázt, hogy „gyertek velem”.

Benedek Tibor, aki aktív pályafutása során két diplomát is szerzett: a Testnevelési Főiskola elvégzése mellett a történelem szakot is sikeresen abszolválta a Pázmányon 2005-ben. Már kétszeres olimpiai bajnok volt ekkor, mégis fejlődni akart!

Benedek Tibor, aki a 2002-ben Belgrádban rendezett Világkupa előtt egy héten át betegség miatt nem tudott edzeni. Ezért az egyik tréning után 45 percig még ott maradt egyedül az ürességtől kongó uszodában, és a szakadó esőben gyakorolta a kapura lövést. Már kétszeres olimpiai bajnok, vb- és Eb-aranyérmes, többszörös BL-győztes volt, amikor 34 évesen (!!!) egyéni úszóedzéseket vett, hogy fejleszse magát! Ez a fajta elhivatottság az élet más területén is jellemezte: Reccóban élve egyszer csak azért felkelt hajnali ötkor, hogy edzés előtt megtanulhassa egy mestertől a focaccia receptjét.

Benedek Tibor, akitől ezekkel a szavakkal köszönt el az úszófenomén Hosszú Katinka korábbi férje és sikeredzője, Shane Tusup: „Megtiszteltetés volt veled osztozni a medencén.” Mégsem övé volt a legszívósabb búcsú. Egykori szerb riválisa, a szintén a világ legjobbjai közé tartozó Alekszandar Sapics levelét nem lehet könnyek nélkül elolvasni, ezért most újra szó szerint fogok idézni: „...Tibor volt az egyetlen vízilabdázó, akire igazán felnéztem, akit imádtam és tiszteltem, aki az egyik legnagyobb motiváló erőm volt, hogy fanatikusan dolgozzak és szinte spártai életet éljek a pólópályafutásom során. Hat évvel volt idősebb nálam, szóval, amikor tizennégy voltam, ő már világhíres. Azóta követtem a pályáját, figyeltem, ahol és ahogyan csak lehetett. Amikor a Becsejben játszottam, Vincze Balázstól, a magyar válogatott akkori csapatkapitányától minden héten kértem videókazettákat a meccseiről azzal a fals indokkal, hogy mennyire kedvelem a magyar pó-

lót. Az igazság, hogy egyáltalán nem érdekelt a magyar póló, csakis Benedek Tibor. Ebben az időszakban több mint négyszáz meccsét néztem meg a legkülönbébb versenyekről. Lenyűgözött a kitartása, a munkája, az energiája, a fegyelmeltsége, az ereje és amilyen könnyedséggel űzte a sportágunkat. Később, amikor egyre többször játszottunk egymás ellen, mindig vele akartam szembe kerülni, hogy megmutassam, én is képes vagyok ugyanarra... Sokszor voltam faragatlan, néha át is léptem a határokon, kizárólag azért, hogy bizonyítsam magamnak, képes vagyok olyan jó lenni, mint amilyen ő. Rendkívüli személyiség volt, sosem reagált az én faragatlanságomra, sokkal inkább lenyugtató, úgyhogy el is szégyelltem magam, amiért túlmentem a határon... Ő is

keményen játszott, de sosem sportszerűtlenül, és mindig higgadt maradt, tiszteletteljes, kulturált, és ahogy egyre jobban megismertem, még többre tartottam játékosként és emberként is.”

Benedek Tibor volt a mi generációnk hőse. Nem Puskás Ferenc, nem Czibor Zoltán, nem Albert Flórián, de hogy a vízilabdánál maradjak, nem is Faragó Tamás vagy Csapó Gábor, mert őket nem láthattuk, nem láhattam játszani. Nem is Messi vagy Cristiano Ronaldo, akiknek a játékát csodáljuk ugyan, de mivel nem honfitársaink, nem érezhetjük magunkénak, saját hőseinknek őket. Ők nem A tanú című filmből ismert „magyar narancs” termékei – igaz, Benedek Tibor társaival együtt se sárgább, se savanyúbb nem volt a normál narancsnál, de a miénk volt. A mi hősrünk, a mi legendánk, a mi bajnokunk. Aki már a mennyország kapuját veheti célba a szintén háromszoros olimpiai bajnok világklasszis elődjével, a nála egy nappal korábban elköltözött Kárpáti Györggyel. Aki, ebben biztosak lehetünk, a mennyi sporteseményeken is mindent megtesz a győzelemért, s aki együtt szurkol fentről Magyarországnak és Magyarorszáért Fehér Miklóssal, Kulcsár Anitával, Kolonics Györggyel, Rakaczki Bencével, Lázár Bencével, Sitku Ernővel és még ki tudja, hány olyan klasszisunkkal, akiknek földi pályafutása idejekorán véget ért, akiknek élete regénye írható volna még.

Egyszer egy interjúban ezt mondta: „**Meg kell tanulni, hogy elfogadd, nem vagy halhatatlan!**” Benedek Tibor megtanulta, elfogadta, mégis halhatatlan marad, mert már ő is megírta: **az elefánton nem fog az átok.**

**KÖSZÖNÜNK MINDENT,
BENEDEK TIBOR!**

NÉMETH CSABA

Velünk élő múlt

A TRIANONI BÉKESZERZŐDÉSHEZ VEZETŐ UTAK

„Ez hallatlan béke, rablóbéke volt, amely az emberek tízmillióit, köztük a legcivilizáltabb embereket is rabszolgasorba taszította. Ez nem béke, ezek olyan feltételek, amelyeket fegyveres útonállók diktálnak a védtelen áldozatnak.”

Világszerte számos ilyen és ehhez hasonló nyilatkozatot tettek korabeli politikusok, írók és gondolkodók az első világháborút lezáró Párizs környéki békeszerződésekről. Mégis, talán meglepő, hogy a fenti sorokat nem más, mint Vladimir Iljics Lenin jegyezte, jól érzékeltetve, hogy az ideológiai paletta két véglete között, a kommunista ideológusoktól kezdve a konzervatív értelmiséggel bezárólag ugyanúgy ítélték meg a történeteket. Francesco Nitti olasz miniszterelnök, Lloyd George és Artur Neville Chamberlain angol miniszterelnökök, Lord Viscount Rothermere (Daily Mail) – és még sokan mások – egyaránt a tartós európai béke gátjaként tekintettek a győztesek által kierőszakolt megállapodásokra. Hogy mennyire igazuk volt, arra alig két évtizeddel később a történelem adott csattanós, egyben tragikus választ.

A nagypolitika csapdájában

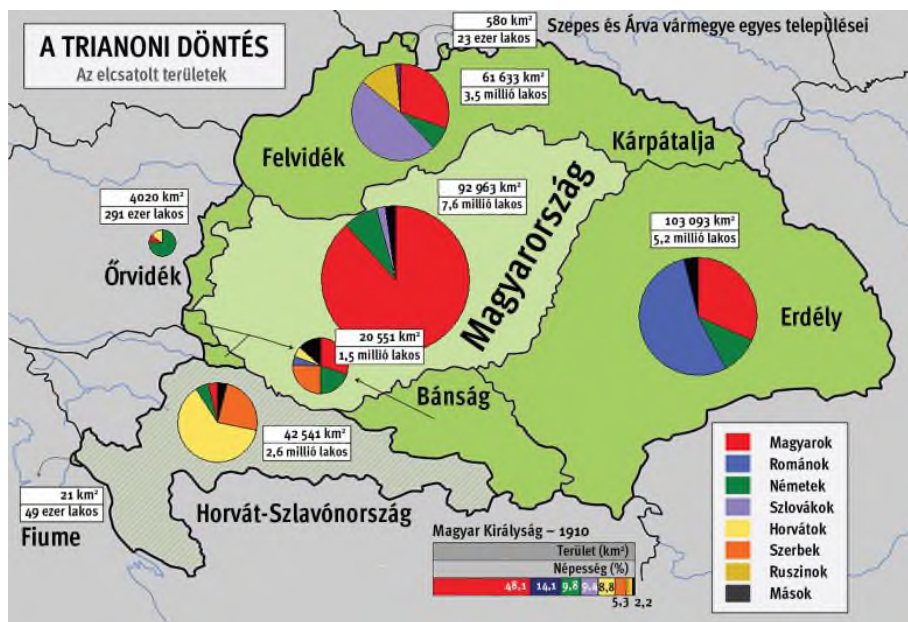
A háborút lezáró békeszerződések ilyen mértékű drasztikusságának természetes oka, előzménye volt. A nemzetközi politikát tekintve azonban ezek közül a legmeghatározóbb a francia, brit (és részben az amerikai) külpolitikának azon kiemelt célja volt, miszerint egy esetlegesen kialakuló európai német hegemonia kialakulását bármi áron meg kell akadályozni. A félelmük valójában nem volt alaptalan: a német Mitteleuropa-terv (amely egy, a Rajnától a Dnyeperig terjedő politikai-gazdasági érdekszféra kialakítását tartalmazta) 1915 óta ismert volt. Ennek a törekvésnek a meggátolásához a nyugati országoknak megbízható kelet-európai szövetséges(ek)re volt szükségük. Ezt a szerepet kezdetben a cári Oroszország töltötte be, azonban az 1917-es kommunista puccs („nagy októberi szocialista forradalom”), majd az 1918-as breszt-litovszki békeszerződés aláírása után ez a szövetség felbomlott. A váratlan keleti fordulat gyökerestül megváltoztatott mindent. A kelet-közép-európai, önálló államisággal többnyire nem rendelkező kisebb nemzetek, a csehek,

a szlovákok, szlovénok, szerbek, horvátok, valamint a románok geopolitikai szerepe ettől kezdve jelentősen felértékelődött. A nemzeti önrendelkezés elvének mindenek feletti támogatását tehát elsősorban egyfajta nagyhatalmi logika, reálpolitikai szempontok vezérelték, és ez a tetszetős ideológia nem utolsósorban a háború morális igazolásához is kapóra jött.

A fenti folyamatból következik az is, hogy a Monarchia feldarabolása kezdetben még nem volt célja az antant hatalmaknak. A „dunai birodalomban” még 1914 körül is sokan a kö-

megegyesített a szláv és a „nagy-román” nemzetállamok létrehozását szorgalmazó irányvonal. A győztes nagyhatalmak vezetői között az egyetlen kivétel Thomas W. Wilson amerikai elnök volt, aki továbbra is a Monarchia modernizálásában látta az ideális megoldást. (Az elnök 14 pontba szedett programja végül csak kis részben került be a későbbi békeszerződésbe, így azt az amerikai szenátus nem is ratifikálta.)

Az antant hatalmak azonban ekkor már a – nyugaton rendkívül sikeresen lobbizó – nemzetiségi politikusok részvételével a Monarchia

zép-európai stabilitás zálogát látták, annak ellenére, hogy tisztában voltak minden gyengeségével és elavultságával. A háború első éveiben mind a britek, mind a franciák megelégedtek volna annak „korszerűsítésével,” föderatív átalakításával. Ez a felfogás azonban 1916 és 1918 között fokozatosan megváltozott. A háború elhúzódása és a nemzetközi viszonyok kedvezőtlen alakulása miatt egyre inkább

feldarabolásának részleteit, az új nemzetállamok létrehozását tervezték. A későbbi „kis-antant” szinte mindegyik képviselője előállt különböző, jelentősen túlzó és kompromisszumképtelen határjavaslattal, követeléssel. Ezek közös nevezője Magyarország radikális, éppen a nemzeti megosztást figyelembe nem vevő megcsönkítése volt. Charles Seymour, az amerikai békeelőkészítő bizottság közép-

európai referense így vélekedett: „A bizottság kénytelen volt megállapítani, hogy a feltételezett határok nem felelnek meg a szuverén államok nemzetközi határainak. Lehetetlennek bizonyult felfedezni olyan vonalakat, amelyek igazságosak s egyszersmind praktikusak. Az ebből fakadó igazságtalanságot példázza az a tény, hogy a csehszlovák állam területének és lakosságának egyharmada idegen volna. Egy másik, hogy a magyarok egynegyedét idegen uralom alá helyezné.”

A nemzetiségi kérdés

A világpolitikai szempontok mellett természetesen legalább ilyen fontos kérdés, hogy milyen úton jutottunk el a századfordulón tapasztalható kritikus, feloldhatatlan etnikai ellentétkeig.

A magyarországi nemzetiségi viszonyok megértéséhez egészen a 16. századig kell visszatekintenünk. A Magyar Királyság területén a török megszállás 150 éve alatt ugyanis addig soha nem látott demográfiai katasztrófa ment végbe, melyet jelentős betelepítési hullámok követtek. Az ily módon megváltozott, kevert nemzetiségi viszonyok azonban a 19. századot megelőzően nem jelentettek különösebb problémát. A modern nemzeti eszme, a nacionalizmus megjelenésétől kezdve azonban erősödtek azok a törekvések, melyek a jogegyenlőséget, idővel pedig a teljes autonómia elérését célozták. A nemzetiségek képviselői kezdetben a magyar politikai elitel igyekeztek egyetértésre jutni, azonban legkésőbb a reformkor majd az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idejére világossá vált számukra, hogy a magyarokkal való megegyezésnek nincs realitása. Bizonyos kérdésekben ugyanis (mint Erdély hovatartozása) nem látszódtott esély a közös nevezőre. Természetesen adtak kivételek, hiszen például Kossuth Lajos hajlott a párbeszédre és a kompromisszumkeresésre (ld. a dunai konföderációról szóló elképzeléseket), Kossuth azonban 1849 után megszűnt valós politikai tényezőnek lenni.

Az 1867-es osztrák-magyar kiegyezésben ismét csak a magyar politikai elit önvédelme érvényesült, így a nemzetiségi politikusok végérvényesen Bécs felé fordultak, ahol a trónörökös, Ferenc Ferdinánd személyében leltek erős szövetségesre. Céljuk azonban még ekkor sem a teljes függetlenség elérése, hanem a Monarchia föderatív átalakítása volt. Azt természetesen nem tudhatjuk, hogy Ferdinánd a trónra lépése után mihez kezdett volna a kérdéssel, ám váratlan halála végérvényesen megváltoztatott mindent. A nemzetiségek képviselői ezt követően a Monarchia háborús ellenségeivel keresték és találták meg a kapcsolatot. Míg az emigráns nemzetiségi politikusok, különösen

a cseh Thomas Masaryk és Eduard Beneš, befolyásos sajtó-, sőt kormányzati körökbe voltak bejáratosak, addig a nyugattól elszigetelt magyar politikusokra, elsősorban Tisza István miniszterelnökre mint háborús felelősökre tekintettek.

A magyar politika tehetetlensége

Magyarország területi épségének megőrzése 1918-ban már lehetetlen volt. A magyar politikai elit(ek) vaksága, kompromisszumképtelen és görcsös ragaszkodása a valóságban már régen nem létező Szent István-i államhoz vitathatatlan, az ebből következő felelőssége pedig az események alakulásában kétségtelen. Az ország vezetői a világháború során, majd azt követően mindvégig csak sodródtak az eseményekkel, valós diplomáciai súlyuk nem volt. Az új császár, IV. Károly (1916–1918) hiába tett több kísérletet a békekötésre, azok kudarcot vallottak. A háborút elvesztettük, az ország sorsa idegen kezekbe került.

Súlyosbította a helyzetet, hogy a hadsereg feloszlása még a békeszerződés megkötése előtt lehetővé tette az ország nagy részének katonai megszállását. Az 1918-as összeomlást követően a politikai vezetés első-, másod- majd harmadvonala sorban megbukott, míg nem a kommunisták ragadták magukhoz a hatalmat. Az általuk életre hívott Vörös Hadsereg ugyan ért el bizonyos fokú sikereket, ám egyúttal a nemzetközi bolsevizmus megfékezése ürügyén újabb alkalmat biztosított az egyébként csekély erejű román hadseregnek, hogy az ország még nagyobb részét megszállja, kirabolja. Ilyen körülmények között, jelentős nemzetközi, diplomáciai ellenszélben kellett volna helytállnia

Párizsban a magyar békeküldöttségnek, amelyet gyakorlatilag már kész tényekkel vártak. Hiába vetették fel a magyarok, hogy a vegyes lakosságú területek hovatartozását népszavazás útján döntsék el, a javaslatot mérlegelés nélkül elvetették – a „nemzeti önrendelkezés” jegyében megtartott béketárgyaláson. (Ebben a vonatkozásban az egyetlen kivétel a nyugat-magyarországi felkelés által kikényszerített Sopron környéki referendum volt.)

A trianoni békeszerződés eredményeképpen tehát nem nemzetállamok születtek, ahogyan azt eredetileg a szlovák, cseh, szerb, román és egyéb nemzetiségi politikusok követelték. Az elcsatolt területeken magyarok milliói kerültek idegen uralom alá, jelentős részük közvetlenül az újonnan megszabott határok mentén. A békeszerződéshez csatolt kisebbségi záradék betartását soha nem ellenőrizték; a románok által 1918-ban meghozott gyulafehérvári határozatot, mely teljes jogegyenlőséget ígért „az összes együtt élő népnek,” nem tartották be; a 25 évvel későbbi, etnikai alapon kollektív bűnösséget megállapító Beneš-dekrétumok pedig mind a mai napig érvényben vannak. Bár a győztes nyugati országok néhány év elteltével belátták, hogy a határok bizonyos mértékű korrekciója szükséges és igazságos, a második világháború során, majd utána (ismét Párizsban) mindez jelentőségét veszítette. Trianon megítélése ma is rendkívül vegyes a világban: míg nyugaton felesleges, sőt konfrontatív múltba révedésként, szomszédjainknál történelmi igazságtételtként tekintenek rá, addig nekünk, magyaroknak a velünk élő múltat jelenti.

A TRIANONI BÉKESZERZŐDÉS TERÜLETI ÉS DEMOGRÁFIAI KÖVETKEZMÉNYEI 1920, (1924)

GORECZKY TAMÁS

Hetven éve vonták meg a szerzetesrendek működési engedélyét

1950 JÚNIUSÁBAN, 70 ÉVE KEZDŐDÖTT AZ A FOLYAMAT, AMELY A SZERZETESRENDEK MŰKÖDÉSI ENGEDÉLYÉNEK MEGVONÁSÁHOZ VEZETETT MAGYARORSZÁGON. ENNEK A SZOMORÚ TÖRTÉNÉSNEK ÁLLÍTUNK EMLÉKET AZ ALÁBBI ÖSSZEFOGLALÓVAL.

„A klerikális reakció tömegagitációjának legfontosabb szervezetei a különféle férfi és női szerzetesrendek. Magyarországon 23 férfi szerzetesrend van 2582 taggal és 40 apácarend 8956 taggal, összesen tehát 63 rend 11.538 taggal. Ezek a szerzetesrendek a régi rendszerben hatalmas földbirtokokkal rendelkeztek, a feudális nagybirtokos osztályhoz tartoztak. Földbirtokaikat a népi demokrácia a dolgozó parasztság között osztotta fel, de rendházaikat, zárdáikat, kolostoraikat meghagyta... Felmerül a kérdés: fenntartható-e ez a helyzet a népi demokráciában?”

Ezt a kérdést Révai József, a hazai kommunista párt egyik legfőbb vezetője tette fel a párt Központi Vezetőségének 1950. június 1-jén tartott ülésén, kommentálva „A Központi Vezetőség határozata a klerikális reakció elleni harcról” című, frissen elfogadott párt-dokumentumot. 70 éve történt ez – és a kommunista főideológus által feltett „kérdésre” rövidesen megszületett a jól ismert, ma már történelminek tűnő, de máig ható következményekkel járó „válasz”.

Amikor a kommunista főideológus „kérdése” elhangzott, a katolikus iskolák elvétele már 1948 júniusában megtörtént, és Mindszenty József bíboros már majdnem másfél éve börtönben raboskodott. De az Actio Catholica által 1948-ban kiadott magyar katolikus egyházi névtár szerint még ezekben az években is 23 férfi és 44 női szerzetesrend működött Magyarországon. A férfi rendekben összesen 2429 rendtag élt 157 rendházban. Közülük 1521 volt a felszentelt pap és 908 a tanuló rendtag. Összesen 106 plébániát vezettek, és az államosításig 74 iskolában tanítottak. A női rendekben ekkor összesen 9036 nővér élt 580 rendházban. Az államosításig 328 iskolában tanítottak, 127 óvodát vezettek, 80 kórházban és 127 szociális intézményben tevékenykedtek. Bár Révai József létszámadatai a szerzetesrendekre vonatkozóan nem voltak pontosak, az elszántsága annál nagyobb volt. Saját kérdésére ő maga adta meg a választ a Központi Vezetőség már említett ülésén elhangzott beszédében: a társadalomban tevékenykedő majd 11.000 szerzetes a népi demokrácia ellensége, és ezért sürgősen „meg kell oldani ezt a problémát”. A Központi Vezetőség tehát úgy döntött: Magyarországon fel kell számolni a szerzetesrendeket.

A kommunista vezetők jól látták a szerzetesrendek szervezeti felépítéséből adódó, számukra kedvező lehetőséget: míg az egyházmegyes papságot csak alkalmanként és egyenként ritkíthatják, addig a szerzetesrendek mint önálló közösségek teljes egészükben likvidálhatók, egy egyszerű jogszabállyal megszüntethetők, s ezáltal egyetlen tollvonással tízezernél több egyházi „aktivista” tevékenységét tehetik lehetetlenné a hívek körében. Ugyanakkor ily módon az egyházmegyes papság egésze éppúgy megfélemlíthető, mint a vallásos emberek milliói. Nem utolsósorban pedig ezáltal nyomást gyakorolhatnak a katolikus püspöki karra, hogy a protestáns felekezetek után a katolikus egyházra is rá tudjanak erőszakolni egy „megállapodást”, amelyre aztán ország-világ előtt hivatkozhatnak, illetve amelyre az egyház papjaival szembeni eljárásaik során visszautalhatnak, püspökeikre hivatkozva.

Az akció részleteit a kommunista párt illetékes szervei gondosan megtervezték és előkészítették. Ennek eredményeként 1950 júniusában mintegy 3500 férfi és női szerzetes „kényszerlakóhelyre” telepítését rendelték el. 1950. június 9-éről 10-ére, majd június 18-áról 19-ére virradó éjjel a hazai rendházak sokaságában rendőrök jelentek meg, s a magukkal hozott névsor alapján a rendház összes tagját, akiket éjszakai álmukból vertek fel, arra kényszerítették, hogy azonnal magukhoz vegyék legszükségesebb holmijukat, majd ponyvás teherautókra zsúfolták fel őket, az öregeket és a betegeket is. Ezután előre kijelölt, távolabbi kisebb-nagyobb kolostorokba szállították őket, fegyveres őrség kíséretében. Az üresen maradt kolostorokat az állami szervek kiürítették. A különféle rendekből való szerzetesek tömegét telepítették össze többek között Jászberényben, Hatvanban, Mezőkövesden, Máriabesnyőn, Pásztón, Fóton, Egerben, Zircen, aztán Homok, Kunszentmárton, Ludány és Előszállás kis kolostoraiban, de számos más helyen is. A váci püspöki palota is tömve lett odaszállított szerzetesekkel, szerzetes nővérekkel.

Mindegyik kitelepített szerzetessel hivatalos határozatot írtattak alá, amelyben tudomásul veszi: a hatóság elrendelte „kitiltását”, ezért tartozik jelenlegi lakhelyét elhagyni és a kijelölt „kényszerszertartózkodási helyre” távozni. A kényszerszertartózkodási helyül kijelölt várost, községet a kiutasított személy nem hagyhatta el, a tilalom megszegése internálást vont maga után. A kommunista államhatalom a rendelkezéseket

így indokolta: „Nevezett eddigi lakóhelyéről való kiutasítása és új lakóhelyének elfoglalása közérdekből vált szükségessé.”

Az összezsúfolt kolostorokban nehéz körülmények között éltek a befogadó és a beszállított szerzetesek, de bőségesen megtapasztalhatták az addig egymástól eléggé távol lévő rendek közti testvériséget, valamint a helyi hívek gondoskodó szeretetét.

Ilyen körülmények között kezdődtek meg a tárgyalások a Katolikus Egyház és a kommunista államhatalom képviselői között. Ezek a tárgyalásoknak valójában alig nevezhető találkozók 1950. június 28. és augusztus 30. között zajlottak heti rendszerességgel a kultuszminisztérium épületében, Budapesten. A tárgyalásokat maga Rákosi Mátyás vezette – vagy inkább diktálta az egyházra rákényszerítendő „megállapodás” feltételeit a megfélemlített és kényszerhelyzetben lévő egyházi küldöttségnek. De hogy még biztosabbak legyenek a dolgukban, a tárgyalássorozat kellős közepén, július 11-én és augusztus 14-én újabb szerzetes házak lakóit vitték „kényszerlakhelyre”. Augusztus 1-jén pedig nagy sajtókampány kíséretében bejelentették a békepapi szervezet megalapítását.

Ilyen előzmények után írták alá 1950. augusztus 30-án az állam és az egyház közti megállapodást, melynek nyomán szeptember 7-én megjelent a szerzetesrendek működési jogát felfüggesztő törvényerejű rendelet (1950:34). Megegyeztek – mindössze ez tudatosult az ország közvéleményében, a hazai katolikusok millióinak körében, az érdeklődő külföldiek fejében, mit sem tudva az 1950 nyarán lezajlott tárgyalásokról. A törvényerejű rendelet 1. §-a kimondta: „A Magyar Népköztársaság területén a szerzetesrendek működési engedélye ennek a törvényerejű rendeletnek hatálybalépésével megszűnik. Nem vonatkozik e rendelkezés a katolikus egyházi iskolákban a tanítás ellátásához szükséges megfelelő számú férfi és női tanítórarend működési engedélyére.” Ennek értelmében a bencések, a piaristák, a kapisztránus ferences és a Szegény Iskolanővérek rendje kivételével az összes magyarországi szerzetesrendet megszüntették. A feloszlalt rendek tagjait 3 hónapon belül a rendház elhagyására kötelezték, többeket ennek lejártá előtt internáltak. A megszüntetett rendek ingó és ingatlan vagyona az államé lett.

Az 1950-es feloszlatáskor több kimutatás is készült. A források összevetéséből úgy tűnik, hogy 23 férfi szerzetesrend került feloszlatásra 182 rendházban 2582 szerzetessel. Ugyanekkor mintegy 40 női rend megszüntetésére került sor, kb. 450 rendházzal. A létszámra csak becsléssel következtethetünk: 1948-ban 6 rend adatainak híján 9500 apáca élt Magyarországon, így a feloszlatás kb. 10.000 apácát érintett. A kultuszminisztérium és a katolikus egyház képviselői között az egyháznak átadandó iskolákról 1950. szeptember 7-én írt alá egy további megállapodást Jóború Magda államtitkár és Sík Sándor piarista tartományfőnök. Az átadásra kerülő iskolák és kollégiumok a következők voltak: a bencéseknek a pannonhalmi gimnázium és a győri Czuczor Gergely Gimnázium; a piaristáknak a kecskeméti Katona József Gimnázium és a budapesti Piarista Gimnáziumnak az Ady Endre Gimnázium által használt iskolai helyiségei; a ferenceseknek az esztergomi volt ferences rendi és a szentendrei gimnázium; a szegedi iskolanővéreknek a budapesti Rozgonyi Piroska Gimnázium és a debreceni Svetits Intézet gimnáziumi része. A rendek tehát csak részben kapták vissza saját intézményeiket. Ezzel egyidejűleg Pannonhalmán, Győrött, Kecskeméten, Esztergomban, Budapesten és Debrecenben 6 kollégium került átadásra. A rendházak Pannonhalmán, Győrött, Kecskeméten, Esztergomban, Debrecenben és Budapesten (itt a piarista, a ferences és a szegedi iskolanővérek) működhettek. Az egyezmény értelmében a 9 rendházban 250 szerzetes maradhatott. Minden iskolában évfolyamonként 2 párhuzamos (humán és reáltagozatos) osztály indulhatott legfeljebb 40-40 tanulóval. A kollégiumi növendékek száma az iskola tanulóinak 50%-a lehetett, kivéve Pannonhalmát és Esztergomot, ahol a tanulók összlétszámát is elérhette. Osztályonként 2-2 szerzetes tanár működhetett.

1950 szeptemberének közepén a kényszerlakhelyre hurcolt szerzetesek kiszabadultak, de már nem volt hova menniük. A meghagyott 8 rendház 250 szerzetese tovább élhette szerzetesi életét, 11.000 magyarországi szerzetes viszont földönfutó lett. Minderről a hazai világi és egyházi sajtó semmit sem szólt, csak a megegyezés sikerét dicsérte. A püspökök és a rendfőnökök szerzetesrendek megmaradásáért folytatott küzdelméről a hívek nem értesülhettek, ahogyan XII. Piusz pápa reagálásáról sem. A kereszténységet gyűlölő kommunista államhatalom ezen intézkedésével katolikus hívek tömegeit fosztotta meg attól a sokféle segítségtől, támasztól és értéktől, melyet a szerzetesek számukra addig jelentettek. A Magyar Katolikus Egyház, de a teljes magyar kultúra, a magyar társadalom egésze lett ekkor szegényebb.

A szerzetesrendek feloszlatását kimondó 1950. évi 34. számú törvényerejű rendeletet csak az 1989. évi 2. törvény helyezte hatályon kívül, melyet 1989. január 11-én hozott az utolsó pártállami parlament az egyesülési jogról. Az 1950. augusztus 30-án aláírt megegyezést 1990. február 6-án Németh Miklós miniszterelnök és Paskai László esztergomi érsek, a püspöki kar elnöke közös nyilatkozatban semmisnek nyilvánította. A szerzetesrendek működését korlátozó jogszabályi korlátokat tehát eltörölték, de amit 1948-tól 1989-ig a szerzetesrendek ellen az államhatalom elkövetett, annak következményei a mai napig érezhetők, és nem lehet meg nem történtté tenni.

A szerzetesi iroda nyilvános konferenciát szervez 2020. október 17-én, amellyel a magyarországi szerzetesrendek működési engedélye megvonásának 70. és újraindulásának 30. évfordulójára emlékezik. A programról és a helyszínről később fogunk hírt adni.

Forrás: szerzetesek.hu

Mesélj a családról!

Kicsi, boldog családban élünk, velem együtt négyen vagyunk. Édesapám tervezőként dolgozik a pakisztáni National Engineering Service-nél. Ez egy kiemelkedő és jól ismert cég az országunkban, amely tervezési és építési tanácsadással foglalkozik. 2021-ben fog nyugdíjba menni. Édesanyám nővér volt, de amikor megszülettünk, abbahagyta a munkáját, és otthon maradt velünk, azóta háztartásbeli. Van egy három évvel idősebb nővérem. Építésként dolgozik egy magánvállalkozásban, amely házak tervezésével, üzletek és éttermek belsőépítészeti feladataival foglalkozik. A nővérem egyedülálló.

Mit tanulsz Miskolcon?

A Miskolci Egyetem hidrogeológus mérnöki mesterszakán tanulok már második éve. Alapszakon építésmérnökként végeztem. Mindig érdekelt a vízgazdálkodás, mert olyan országból származom, ahol a víz kevés és alacsony minőségű. Az ott működő vízállatban nagy szükség van a munkaerőre.

Miért választottad azt, hogy itt tanulj? Milyen ösztöndíj keretében vagy hazánkban?

A főiskolai tanulmányaim után munkát és lehetőséget kerestem külföldi tanulmányokhoz. 2019 márciusában barátaimon keresztül ismertem meg a Hungary Helps – Magyarország segít program keretébe tartozó fiatal keresztények ösztöndíjprogramját. Megnéztem a követelményeket és teljesítettem a kritériumokat, így reménnyel és hittel jelentkeztem rá. Később, miután a Miskolci Egyetem felvételijén túlvoltam, kiválasztottak, és elfogadtam a Hungary Helps Program ösztöndíját. Ez egy nagyszerű kezdeményezés Magyarország Kormányának részéről, hogy kiáll a keresztény kisebbségekért a fejlődő országokban. Ezt az elköteleződést jól mutatja, hogy külön államtitkárságot is létrehozta erre a feladatra, melyet az üldözött keresztény közösségeket rendszeresen felkereső Azbej Tristan vezet. Nagyon örülök, hogy részt vehetek a 2019/2020-as év programjában.

Hogy érzed magad nálunk a diákothonban? Jó közösségre találtál? Miért ezt a diákothonot választottad?

A diákothon nagyon békés helyen fekszik, és maga az épület is nagyon nyugodt. Csodálatos hely, mert a munkatársak egyénre szabottan foglalkoznak a diákokkal, és mindig odafigyelnek rájuk. Az intézmény minden olyan lehetőséget biztosít, amire egy diáknak szüksége lehet. Ezért is érzem itt otthon magam.

Isten védőszárnya alatt

Pakisztáni keresztényként a miskolci görögkatolikus diákothonban

SYBIL DILSHER PAKISZTÁNBÓL ÉRKEZETT, HOGY HAZÁNKBAN TANULJON. A KERESZTÉNY DIÁKLÁNNYAL A MISKOLCI GÖRÖGKATOLIKUS FELŐOKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS DIÁKOTTHON MUNKATÁRSAI BESZÉLGETTEK.

Amikor beszéltem a kollégistársaimmal, nagyon kedvesen fogadtak, fontos szerepet játszottak abban – a munkatársak mellett –, hogy megismerjem a helyet. Bár a nyelvi akadály miatt néhol nehézkes volt a kommunikáció, de a lehető legjobban próbáltak kapcsolatba kerülni velem és segíteni nekem. Nagyszerű élmény velük lenni, várom, hogy a jövőben legyenek közös emlékeink, és szeretném megtanulni a nyelvüket is. Azért választottam ezt a diákothonot, mert egy jó közösséget szerettem volna, az egyetemi zajos környezet helyett nyugodtabb környezetre vágytam. Korábban minden alkalommal a könyvtárban tanultam, mert nehéz volt a zajos környezetben egy kis békét találnom. Azt mondanám, hogy itt jobb a környezet a tanulásra és a közösségi élet megélésére is.

Ki ajánlotta számodra ezt a diákothonot?

2020 januárjában a fiatal keresztények ösztöndíjprogramjában résztvevők ellátogattak dr. Orosz Atanáz püspök atyához és Makkai László igazgató atyához. A kis csoportunk vezetője Skublics Máté egyetemi lelkész volt. Ezen a találkozón püspök atya felajánlotta, hogyha szeretnénk, csatlakozhatunk a diákothonhoz, és mivel én éppen lakhelyet váltani készültem, felkerestem a diákothonot.

Hogy érezted magad a karantén idején? Hogyan nézett ki a napi rutinod?

A napi rutin megváltozása miatt furcsa érzés volt ez az időszak. Ugyanakkor kicsit féltem is, mivel ebben a helyzetben mindenki inkább a családjával lenne. Nem volt más választásom, egyedül kellett maradnom. Időnként frusztráló volt, hogy bent kellett maradni, és nem találkozhattam senkivel. Végül hozzászoktam a karantén-életformához. Emellett az online tanulmányok annyira sok feladattal láttak el, hogy nem is igazán tudom, hogy repült így el a karantén ideje. Ez alatt az időszak alatt a napi rutinom nem volt különös, mivel rengeteg online házi feladatot készítettem el, ezekkel töltöttem az időt, vagy egy kis sétára mentem Tapolcán a főzés és az alvás mellett.

Sikerült ezen idő alatt beszélni a családdal? Hogy vannak? Milyen az ő életük most?

A családom nagyon aggódott miattam ebben a helyzetben, mert egyedül voltam, így legalább napi egyszer beszéltem velük. Várjuk, hogy a helyzet normalizálódjon, és meg tudjam látogatni őket júliusban, de egyelőre Pakisztánnak nagyon magas a fertőzöttsége: több mint száz ezer eset van diagnosztizálva, a helyzet nem kontrollált, ráadásul a szülővárosom az egyik gócpont. Ezért minden alkalommal, amikor beszélünk, kérem, hogy vigyázzanak, kövessék az előírásokat, és maradjanak otthon, amennyire lehetséges.

Tudsz erőt meríteni a hitedből? Van kedvenc részed a Bibliából?

A kedvenc karakterem a Bibliából Dávid, és persze Jézus Krisztus. A Dávid által írt zsoltárok a kedvenc részeim. Nagyszerű harcos volt. Egész életét áthatotta az erő, bölcsesség, inspiráció, ahogyan Isten megmenti Góliáttól a hite miatt, és később Isten őt választja Júdea királyának a testvérei közül, akik az emberek szemében méltóbbak voltak az uralkodásra. Reggelente Istenhez imádkozott, hogy erősítse meg mentálisan és fizikailag is. Minden alkalommal, mikor bünt követ el, megbánja tettét Isten előtt. A pandémiás napok alatt minden keresztény pajzsa kell, hogy legyen a 91. zsoltár. Meg kell őriznünk, és emlékeznünk rá a szívünkben. Hinnünk kell, hogy egyetlen járvány vagy betegség sem árthat nekünk, mert az Úr menedék számunkra, csakúgy, mint Isten emberének, Dávidnak volt.

Mik a terveid, ha befejezed az egyetemet?

A tanulmányaim befejezése után, a megszerzett tapasztalatok birtokában visszatérek a hazámba, hogy a közösségemért dolgozhassak.

ÉRTÉK

SIESSÜNK BUZGÓN AZ ISTENSZÜLÓHÖZ, MI BŰNÖSÖK
ÉS LEALÁZOTTAK, ÉS BORULJUNK LE,
BŰNEINKET TÖREDELMESEN MEGBÁNVÁN,
S LELKÜNK MÉLYÉBŐL KIÁLTSUK:
KÖNYÖRÜLJ RAJTUNK, ÉS SEGÍTS, Ó KIRÁLYNŐNKI
ÍME, BŰNEINK TENGEREKEN MINDJÁRT ELVESZÜNK,
NE HAGYD VÉDTELENÜL SZOLGÁIDAT,
MERT TE VAGY A MI EGYEDÜLI VÉDELMEZŐNK.

TERDIK SZILVESZTER

MTA-SzAGKHF Lendület Görögkatolikus
Örökség Kutatócsoport

Száztíz éves a debreceni Istenszüdő oltalma főszékesegyház

1. kép. Bakos Zoltán felvétele

DEBRECEN ELSŐ GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOMÁT 1910. MÁJUS 22-ÉN FIRCSÁK GYULA MUNKÁCSI PÜSPÖK SZENTELTE FEL. EGYHÁZMEGYÉJE ELSŐ NEOBIZÁNCI TEMPLOMÁNAK A KÖVETKEZŐ ÉVSZÁZADBAN MÉG SOKÁIG NEM AKADT KÖVETŐJE. A REPREZENTATÍV ÉPÜLET 2015 MÁRCIUSÁBAN NYERTE EL A HOZZÁ MÉLTÓ FUNKCIÓT, AMIKOR PAROKIÁLIS TEMPLOMBÓL A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE FŐSZÉKESEGYHÁZA LETT (1. KÉP).

ELŐZMÉNYEK

A helytörténeti irodalomban rendre felbukkanó állítás, miszerint már a középkori Debrecenben is kellene számolni a bizánci kereszténység jelenlétével, egyelőre sem régészeti eredményekkel, sem történeti forrásokkal nem igazolható. A hitújítás során fokozatosan kálvinistává lett városban minden más felekezet vallásgyakorlata megszűnt, más hitűek beköltözését a városi magisztrátus sikeresen akadályozta. 1667-ben I. Lipót király (1655–1705) azonban engedélyt adott az ún. „görög” kereskedőknek, akik a Török Birodalom keresztény hitű alattvalói, rendszerint tényleg görög kultúrájú és műveltségű, de gyakran macedovlach vagy délszláv eredetű személyek voltak, hogy a kincstári birtokokon letelepedhessenek. Szabad vallásgyakorlatukat csak abban az esetben garantálta az uralkodó, ha elfogadják a munkácsi görögkatolikus püspök joghatóságát, azaz unitusok, vagyis görögkatolikusok lesznek.

Debrecenben a 17. század utolsó évtizedeiben jelentek meg a görögök, akik többször is konfliktusba kerültek a városi szervekkel. 1690-ben még arra is engedélyt kaptak az uralkodótól, hogy templomot építsenek, papot tartsanak. 1692-ben a frissen érkezett görög származású munkácsi püspök, Johannes Josephus De Camillis (1690–1706) papot rendelt számukra Izajás szerzetes, egy másik görög személyében. A pap nem működhetett itt sokáig, ugyanis 1693-ban Debrecen szabad királyi városi rangot nyert, ami újabb jogalapot teremtett arra, hogy a város megszabaduljon a görögöktől.

A kérészetű parókiaalapítási kísérlet a 18. században sem tudott új erőre kapni. Debrecen 1715-ig akadályozta a katolikusok betelepülését, a hatóságok viszont a szabad királyi városi rang törvénybe iktatását halogatták, aminek teljesülése után már nem lehetett a katolikus vallásgyakorlatot sem tiltani. A 18. századból nincsenek adataink a városban élő görögkatolikusokról.

Debrecen 1822-ben a Munkácsi Egyházmegyéhez csatolták, noha Bihar vármegye teljes egészében a nagyváradi görögkatolikus püspök joghatósága alá tartozott. A 19. század közepén Popovics Bazil munkácsi püspök (1835–1864) kezdi sürgetni a hajdúböszörményi parókusokat, hogy tegyenek lépéseket Debrecen filiában a görögkatolikus hitélet megszervezésére. Vályi János parókus (1850–1860) 1851-ben jelentette a püspöknek, hogy megkereste a városi alkapitányt, aki azonban azt tanácsolta neki, hogy a püspöknek inkább személyesen kellene tárgyalnia arról, hogy milyen módon keressék meg a magisztrátust templomépítési

telek szerzése céljából. Úgy vélték, hogy hívek már vannak elegendő. Egy év múlva Vályi azt jelentette a püspöknek, hogy a hívek összeírását nem sikerült maradéktalanul elvégeznie, mert sokan letagadják vallásukat, mindössze 53 hívőt talált.

1856-ban a püspök az egykori ferences templomot szerette volna a Helytartótanáctól megszerezni, ezért a híveket újra összeírták, amit a város is fölülvizsgált. Ekkor körülbelül százan vallották magukat görögkatolikusnak. 1860-ban a munkácsi egyházmegyei szentszék közvetlenül írt a kultuszminisztériumnak, sürgetve a debreceni parókia megalapítását. A Helytartótanács két év múlva válaszolt, elutasítva a kérelmet, arra hivatkozva, hogy a városban nem él kellő számú hívő ahhoz, hogy egy ilyen költséges alapításba fogjanak. Id. Roskovics Ignác böszörményi parókus (1861–1866) 1866-ban újra a ferences templomot és kihelyezett kápláni állomás létesítését kérte a városban. A parókiaalapítási kezdeményezések nem jártak sikerrel. Ennek ellenére a böszörményi papok a nagyobb ünnepek előtt rendszeresen bejártak a városba, hogy a híveket győntassák; a Szent Liturgiát a római katolikusok kicsiny Szent Anna-kápolnájában végezték.

A 19. század végén, Vargha László böszörményi parókus (1890–1906) idejében kapott újabb lendületet a parókiaalapítás ügye. 1890 novemberében benyújtott kérelmében telket és épületet kért a város jog- és pénzügyi bizottságától görögkatolikus kápolna létesítése céljából. A bizottság a következő évben válaszolt, igyekezve kitérni a kérés elől. Ők úgy tudták, hogy a görög híveket is a római katolikusok látják el, meg amúgy is hiteles létszámkimutatás hiányában nem foglalkoznak az ügyvel. A parókus ennek ellenére ismételt benyújtotta a kérvényt, 1893-ban a bizottság újból nemleges választ adott, újfent a hiányos statisztikai adatokra hivatkozva. Két év múlva a bizottság arról nyilatkozott, hogyha megalakulna az önálló egyházközség, akkor adnának templomhelyet, de a város kösse ki, hogy ez nem jelenti a kegyúri jog gyakorlását, erre a kérdésre térjenek vissza majd később. 1897-ben ugyanezt ismételte meg a város, de azt is javasolták, hogy szabják feltételül: az új templom istentiszteleti nyelve kizárólag a magyar legyen. Firczak Gyula munkácsi püspök (1891–1912) erre úgy reagált, hogy a kérdés eldöntése nem az ő jogköre, s kérte, hogy a város nyugodtan adja csak oda a telket. A város talán attól kaphatott vérszemet, hogy 1895-ben Debrecenben is teljesen magyar nyelvű liturgiát tartottak, ami azért számított újdonságnak, mert a Munkácsi Egyházmegye hivatalos liturgikus nyelve az egyházi szláv volt. A magyar liturgia ügye ekkor még erősen

borzolta a kedélyeket, mivel mind a püspöki kar, mind a Szentszék ellenezte.

A város ragaszkodott a korábban megszabott feltételeihez, közben az egyházmegye a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban is sürgette az önálló parókia megalapítását. A pozitív döntés meghozatalában állítólag az is fontos szerepet játszott, hogy a Debrecenbe látogató Ferenc József (1848–1916) is elcsodálkozott, miért nincs még a városban görögkatolikus parókia. A minisztérium 1899. május 16-án értesítette a munkácsi püspököt, hogy hajlandóak a Vallásalapból fizetést adni a leendő papnak. Ennek hatására a város vállalta, hogy a hívek létszámának arányában jövedelemkiegészítést ad. Ezek után Firczak Gyula püspök 1899. december 2-án megalapította a hajdúböszörményi parókia második kápláni állomását, amelynek papja Debrecenben lakott. Az új kápláni állomásra ki is nevezte Papp János fábiánházi segédlelkész.

A DEBRECENI PARÓKIA SZERVEZÉSE, AZ ÚJ TEMPLOM ÉPÍTÉSE

A fiatal pap az ungvári székesegyházból kölcsönzött liturgikus eszközöket, majd Debrecenbe jött „diákos szállásra”. A hívek és a városi urak felkeresésével kezdte a szervezési munkát. Az új pap beiktatását Vargha László esperes a Szent Anna-templomban végezte december 17-én. Ezt követően a római katolikus fiúiskolában hívták össze a híveket, hogy a további feladatokról, kötelességekről tárgyaljanak. Noha kevesen jelentek meg, az új egyháztanácsot meg tudták választani.

A városi összeírásokból megkezdtek a görögkatolikusok adatainak összegyűjtését, ami majd négyezer hívőre engedett következtetni. Az adatgyűjtés alapján a híveket egyenként felkeresték, és világossá vált, hogy ténylegesen kb. negyedannyi hívővel lehetett számolni. Minden vasárnap a katolikus fiúiskolában tartottak gyűléseket. A Szent Anna-templom mellékoltáránál vagy az iskola termében csak olvasott liturgiát végeztek, de ha az idő engedte, kimentek a katolikus temetőkápolnába, hogy énekes liturgiát is végezzenek.

Közben sürgették a várost, hogy kápolna és iskola céljára telket, épületet biztosítson. Először a Szappanos utca 25.-ben kaptak egy telket, amelyet 1900 szeptemberében engedett át a város ingyen, de csak tíz év használatra. A telken álló régi épületet újjá kellett építeni: ennek költségeit az egyházmegye állta, az anyagokat a város biztosította. Az újjáépítés során egy tantermet alakítottak ki, amelynek az egyik végén deszkafallal rekesztették le az oltárt. Az épületben egy tanítói lakást is létrehoztak. A kápolnát 1900. december 23-án, a Szent Mik-

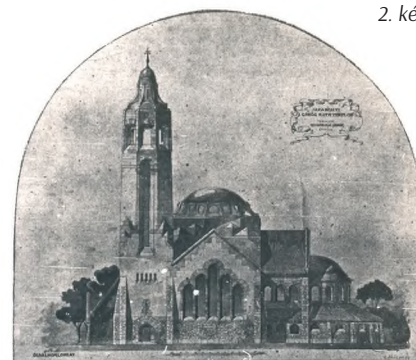
lós ünnepét követő vasárnapon szentelték fel (az ónapár szerint ugyanis december 19. volt Miklós napja).

Hamarosan megkezdődött a gyűjtés az új templom építésére is: a Pénzügyminisztérium tárgysorsjátékot, a Belügyminisztérium pedig országos gyűjtést engedélyezett, természetesen az egyházmegye is támogatta a kezdeményezést. Ezenkívül az uralkodótól és magánszemélyektől is kértek támogatást. Négy év alatt, tehát 1904 végére 10.000 koronát gyűjtöttek. Ugyanebben az évben megalakult a „Szent Miklós műintézet” is, amely kegytárgykereskedésként működött azzal a céllal, hogy minden eladott termék után részesedést fizessen az új templom építési alapjába, a közösségnek csupán erkölcsileg kellett támogatnia a céget. Noha a cég nem volt hosszú életű, majdnem megnégyszerezte a korábbi gyűjtés összegét.

1902-től sürgették az építési telkek kijelölését, 1904-ben már tanácskoztak is erről a kérdéssel a városi szervekkel. A város ekkor a Szent Anna 53. és a szomszédos 51. számú saroktelket engedte át. A Belügyminisztérium azonban nem tartotta szabályszerűnek az eljárást, ezért újabb tanácskozást rendelt el. 1905. szeptember 30-án a városi bizottságok a minisztérium előírásainak megfelelően megerősítették a két telket átadását.

1902-től már a templom tervezésén is gondolkodtak, augusztusban a munkácsi püspök megalapította a parókiát is. Ebben az évben két fiatal építész terveket is készített, de az egyházmegyei főhatóság ezeket nem tartotta megfelelőnek. További terveket is kértek és kaptak más építészekről, de ezek sem tetszettek. 1904-ben figyeltek fel a budapesti ifj. Bobula János (1871–1922) építész saját folyóiratában közölt szépesjakabfalvi görögkatolikus templom oldalhomlokzati és alaprajzára (*Budapesti Építészeti Szemle* 1904, 281–82.; 2. kép), amelyek egyből megnyerték a közösség tetszését, s hamarosan fel is vették

2. kép

A Szepesjakabfalvi gör. cath. templom oldalnézete.
Tervezte Bobula János építész.

a kapcsolatot a mesterrel. 1905 novemberében Aczél Géza városi főmérnök társaságában a parókia képviselői személyesen elutaztak Szepesjakabfalvára, ahol az építés alatt álló templom egyértelműen elnyerte tetszésüket, s végleg eldöntötték, hogy ez lesz a debreceni templom modellje is. Megkérték Bobulát, hogy a debreceniek igényeihez alakítsa át a tervet. Az építész 1906 első felében meg is tette a szükséges módosításokat, a tervet mind az egyházmegye, mind a város jóváhagyta.

Az építéshez szükséges pénzüsszeg nagyobb része még hiányzott, amelyet kérvényekkel próbáltak meg előteremteni: különböző minisztériumokat, a várost és az egyházmegyét célozták meg segélykérő levelekkel. A püspök támogatta a kéréseket, rajta kívül sokat köszönhetek még Szabó Jenő főrendiházi tagnak, a Görögkatolikus Magyarok Országos Bizottsága elnökének. Ő járt közben annak érdekében, hogy Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter két alkalommal három-három esztendőre 15.000 korona segélyt engedélyezett a templomépítésre. A kerületi képviselő járta ki, hogy a harangok öntéséhez a Hadügyminisztérium kedvező áron 5000 kg ágyúércet biztosított. A görögkatolikus Bacsinszky Vlagyimir a Kereskedelmi Minisztériumban kamatoztatta kapcsolatait, főleg az anyagszállítás területén. A városi tanács is pozitívan állt hozzá az építkezéshez, 400.000 db első osztályú téglát adományozott a munkához. A templomépítési bizottságnak tagjai voltak: Aczél Géza városi főmérnök, Latinovics Mihály királyi főmérnök, Borsós József városi építész és Mérő József helyi ellenőr, aki egyben a bizottság jegyzője is volt.

1906. november 30-a és december 2-a között bontották fel a kivitelezésre érkezett ajánlatokat, majd árlejtési tanácskozást tartottak. Tóth István helybéli építész ajánlatát tartották a legmegfelelőbbnek, de az ácsmunkára ő is 100% ráfizetést kért, ezért az építési bizottság úgy döntött, hogy ezt a munkát „háziilag” végzik. A szobrászati munkát később Osváth Antal nyíregyházi szobrász, a padlózati munkát a Kubinyi Lajos és Társa cég nyerték el, míg a rabitz- és a további vasbeton munkákat a Melocco Péter Részvénytársaságra bízta.

A városi vezetőség néhány tagja, miután megismerte az új templom terveit, kezdeményezte a városi tanácsnál, hogy ne a Szent Anna utcai saroktelken, hanem inkább az Attila téren épüljön meg, mert ott jobban érvényesülne. A város végül el is fogadta 1907-ben ezt a javaslatot, bár voltak, akik ennek fejében az egyik telket szerették volna visszakérni, de szerencsére ez nem történt meg. Az új helyszínre vonatkozó telekadományt a Belügyminisztérium is jóváhagyta. A templom áthelyezésével nyert

kettős telken így egy bérház építésére is gondoltak, hogy annak stabil jövedelmeiből majd a templomépítésre felveendő kölcsönöket tudják törleszteni. Az építkezéshez az egyházmegyétől igyekeztek nagy kölcsönt felvenni, amire kezességet a tehetősebb hívek saját birtokaikkal vállaltak. Az egyházmegyei szent-szék ugyanis csak ennek fejében engedélyezte, hogy a kölcsön az építkezéshez részletekben folyósítható legyen.

1907 júliusának közepén fogtak hozzá a templomépítéshez, az alapozási munkákkal jól haladtak, az alapkőszentelést augusztus 11-én tartották. A Szent Liturgiát a Szent Anna-templomban végezték, s onnan vonultak át az alapkőletételre, ahol egy sátor alatt az egyházak és a város képviselői is jelen voltak. A torony és a pillérek alatt méteres vastagságú betontömbökkel erősítették az alapozást, ebben az évben átlagosan 4 méter magasságig jutottak a falakkal.

3. kép. Bakos Zoltán felvétele

1908-ban április 1-jéig folyt a munka a templomon, majd kitört az építőmunkások bérharca, ami három hónapnyi leállást eredményezett. Július elején álltak újra munkába, jól is haladtak, augusztusban már a boltozati rabitzmunkák is folytak. Ez számított a korban az egyik legkorszerűbb betonozó technikának, így könnyűszerkezettel a kettős héjú szabályos kupolát is meg tudták építeni. A szentélyt és a kereszthajót eternitpalával, a tornyot és a kupolát vörösrézrel fedték. A templom szentelését eredetileg 1909. október 14-én, az ónaptár szerinti Istenszülo' ortalma ünnepen akarták megtartani, ezért a belső munkákat sürgették.

A harangokat Seltenhofer Frigyesnél rendelték meg Sopronban. Mivel Györy Mihály

polgár a legnagyobb harangra 6000 koronát adományozott, ennek arányában alakították ki a többi harang súlyát is c-moll akkordban. Így a nagy harang felszereléssel együtt 26, a második 15, a harmadik 8, a negyedik 3 mázsás súlyú lett (ezek csak hozzávetőleges adatok). A harangok 1910 májusában érkeztek meg állványaikkal együtt. Megszentelésüket június 13-án végezte Papp Antal főesperes.

A főoltár és a szószék is elkészült már ekkor a budapesti Réty és Benedek Müintézetben, neobizánci stílusban, izgalmas üvegmozaik be rakásokkal. Gróf Ferenc debreceni prépost, kanonok, plébános (1906–1918) több mint 6000 koronával támogatta a főoltár megvalósítását. Ekkor már a templom padjain is dolgoztak. A magas költségek miatt úgy gondolták, hogy a templom csak meszelve vagy egy színre legyen festve. A hívek azonban két kereskedő, Balogh Gyula és Demeter István kezdeményezésére és nagy fokú áldozatvállalásával a falfestésre is gyűjtöttek. Az egész templom kifestése 15.000 koronába került volna, ennyit azonban nem tudtak előteremteni. A befolyt adományokból csak a kupolát tudták kifestetni, amivel Lohr Ferenc (1871–1946) budapesti művészt bízták meg (3. kép). A mester augusztusban kezdett hozzá a festéshez, s késő ősszel fejezte be a kupolát. Kora tavasszal a templom többi térérszét is összhangba hozta a kupolával, sima, de különböző színekkel kombinált felületekkel. Erről így írnak 1910-ben: „Így templomunk festése, bár a befejezetlenség eléggé szembeötlő rajta, mégis igen jó benyomást tesz, kupolánknak pedig nap nap mellett sok bámulója akad.” A templom ünnepélyes felszentelése 1910. május 22-én történt. Lohr a kupola csegeleibe a négy evangélistát festette meg, később a szentélyapszis félkupolájába egy nagy méretű Krisztust alkotott.

A KÉT HÁBORÚ KÖZÖTT

Az 1912-ben alapított Hajdúdorogi Egyházmegye első püspöke, Miklósy István (1913–1937) Debrecenben rendezte be püspöki hivatalát. 1914-ben azonban az ellene elkövetett, három halálos áldozatot követelő bombamerénylet hatására áthelyezte székhelyét Nyíregyházára. A templomot építtető Papp János (1871–1950) parókust 1913-ban a püspök Hajdúböszörménybe nevezte ki. A debreceni templomépítésre kiutalt 90 ezer korona elszámolása 1915-ben történt meg. Ebben az évben, a már zajló I. világháború alatt összeírták a templom harangjait, amelyek közül 1917. május 25-én hármat le is szereltek (1158 kg, 565 kg és 227 kg súlyút). A két háború között csak egy harangot tudtak pótolni. A II. világháború alatt nem vittek el egyet sem, bár ez az egyházközség is ki volt jelölve rekvirálásra.

A II. VILÁGHÁBORÚTÓL NAPJAINKIG

A templomot a II. világháború alatti bombázások is érintették, de a helyreállítás hamar megtörtént. A templombelső jelentős átalakítása 1952-ben kezdődött. Árkossy István parókus (1946–1964) Szegedi Molnár Géza (1906–1970) festőművészt bízta meg különböző képek elkészítésével. 1956-ban a templom falainak festéséhez is hozzáfoghatott. 1958-ban alkotta meg az egész főapszist betöltő nagyszabású freskóját (jobb alsó sarokban szignált, 1958-as évszám), aminek következtében megsemmisült Lohr Ferenc falképe, s a szentély három középső ikerablakát is befalazták, ami nagyon sötétté tette a belső tereket. Az új falkép északi alsó negyedében helyet kapott az 1914-es merénylet három áldozatának ábrázolása is. Szegedi Molnár egységesítette a templom ornamentális festését is, a diadalív feletti korábbi festményt eltüntetve.

Az ikonosztázion építésére szinte száz évet kellett várni, pedig a templom építési tervein már a pontos helyét is jelölték. Az új ikonosztázion terveit Makláry Zsolt készítette. A carrarai márványból készített, vésett, aranyozott állványzatba a nagy méretű hat ikon és a három ajtó 2009 és 2011 között készült, ünnepélyes szentelését Kocsis Fülöp hajdúdorogi megyéspüspök végezte (4. kép). A templom címünnepét ábrázoló Istenszülő oltalma ikon különleges, mivel az 1914-es debreceni bombamerénylet három áldozata is megjelenik a Szűz Mária köntöse alatt oltalmat keresők között (5. kép).

2015-ben az északi kereszthajóba került a máriapócsi kegykép másolata, amely az ikon könnyezésének tricentenáriuma készült, Monostory Viktória munkája. Az eredeti ikon 2015. március 21-22-én vendégeskedett a templomban, amikor az itt álló oltáron helyezték el.

5. kép, Szabó Sándor felvétele

A Szentföld érdekességei XIII.

Jeruzsálem templomai III.

IVANCSÓ BAZIL

EIN KEREM, LÁTOGATÁS TEMPLOMA

Szent Lukács evangéliumából tudjuk, hogy Gábor arkangyaltól azt is megtudja Szűz Mária, hogy a rokona, az idős Erzsébet is várandós, és már hat hónapos – mert Istennél semmi sem lehetetlen (vö. Lk 1,36). Nem sokkal (talán néhány nappal) ezután Mária útra kel, hogy meglátogassa Erzsébetet. Bár a helyszínt nem pontosítja Szent Lukács („a hegyek közé,

EIN KEREM, KERESZTELŐ SZENT JÁNOS TEMPLOMA

Nem messze innen egy másik templomot is találunk, amely Keresztelő Szent János tiszteletére van felszentelve, Szent Zakariás és Erzsébet háza fölött. Ott laktak egykor, és Üdvöztőnk előhírnöke is ott született. Zakariás főpap túlradó boldogságát ismerhetjük

nyaira. Már messziről szembetűnik a találkozás örömteli pillanatait megörökítő freskó a templom homlokzatán, bent pedig még több esemény festményével is találkozhatunk. A templomot – ahogyan a Szentföld legtöbb keresztény emléket – ma is a ferences szerzetesek tartják fenn. Itt található az a kút is, amelynél az egykori örömteli találkozás történhetett, és egy forrást is láthatunk, amelyhez Szűz Mária gyakran járt vizért a Zakariás-nál és Erzsébetnél töltött hónapok alatt.

A Miatyánk-templomhoz hasonlóan itt is több nyelven olvasható a legszentebb Istenszülő imádsága, a Magnificat (igaz, a Miatyánk-templommal ellentétben itt „csak” 41 nyelven), melyek között a magyar táblát is megtalálhatjuk. Aki ennek a helynek a boldogságát átéli, az a reggeli zsolozsmában újra és újra elhangzó Magnificatot is másként fogja a továbbiakban énekelni.

az evangéliumokból, amikor gyermekének körülmétésekor megoldódik a nyelve, és ismét tud beszélni. A helyszínen pedig szintén több nyelven olvasható az örömteli hálaadása, magyarul is. A magyar emléktábla 2000-ben készült, ezeréves államiségünk évében, hálaajándékként.

Júda egyik városába sietett”, Lk 1,39), ezt is megőrizte a keresztény hagyomány. A helyszín Ein Kerem volt, amely egykor még önálló településként létezett, ma már Jeruzsálem városrészé. Önállóan nem lehetett túl jelentős, valószínűleg ezért is nem említi Szent Lukács.

Ma egy szép templomot láthatunk Szűz Mária és Erzsébet találkozásának helyszínén, amely 1935-ben épült az előző templom maradvá-

A templomban található Keresztelő Szent János születésének a helyszíne is. De nem csak a születésének akar emléket állítani a templom, hanem az egész életének. Ezért a freskók és üvegablakok mindent bemutatnak, amit az evangéliumokból és a szent hagyományból tudhatunk. Így például azt a jelenetet is megmintázzák, amikor a Keresztelő megfeddi Heródes Antipász királyt a házasságtörő kapcsolatáért, vagy a lefejezését.

Mind a hely, mind Keresztelő Szent János személye az ortodox keresztények számára is kedves, ezért nem messze egy görög ortodox templomot is találunk Keresztelő Szent János tiszteletére.

JERUZSÁLEM, MÁRIA MAGDOLNA ORTODOX TEMPLOM

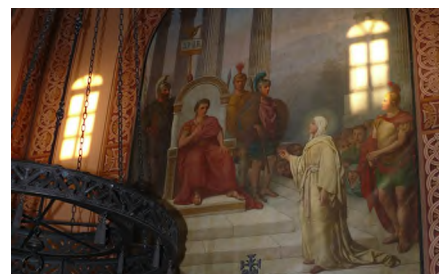
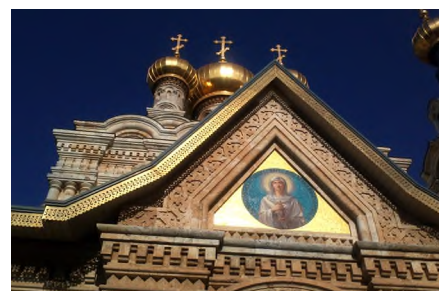
Jeruzsálemben és a Szentföldön az orosz ortodoxok jelenléte is jelentős. Legszebb ottani templomuk Mária Magdolna tiszteletére épült. A pravoszláv építészet remekműve az aranyozott hagymakupoláival és egymást követő íveivel már messziről eltéveszthetetlen. De belépve is lenyűgöző a templombelső. Igazi élményt jelenthet ott is orosz Szent Liturgián részt venni, bár nekünk szentáldozáshoz járulni – a hitettség hiányában – náluk nem szabad.

Mária Magdolnáról az evangéliumokból azt tudhatjuk, hogy Jézus hét ördögöt űzött ki belőle (vö. Lk 8,2; Mk 16,9). Neve valójában nem Mária Magdolna volt, hanem a magdalai Mária: Magdala nevű galileai faluból származott, közel Kafarnaumhoz. Miután Jézus kiűzte belőle az ördögöket, folyamatosan ott találjuk Jézus mellett: tanító körútjain (több más asszonnyal együtt) kíséri, és vagyonából gondoskodik róla (vö. Lk 8,1–3). Szeretete Jézus

felé olyannyira megnyilvánult, hogy a kereszt alatt sem hagyta el (vö. Jn 19,25; Mt 27,55–56; Mk 15,40). Urunk halála és keresztről való levétele után megfigyelte, hogy Arimateai Jó-

zsef és Nikodémus hová temették Jézust (vö. Mt 27,61; Mk 15,47). A feltámadás napján pedig jön, hogy elvégezze a balzsamozást, ami a gyors temetés miatt nem történhetett meg Urunk halála után (vö. Mt 28,1; Mk 16,1; Lk 24,10; Jn 20,1), így találkozik Jézussal (vö. Mt 28,9; Mk 16,9; Jn 20,11–18).

Az apostolok hittérítő munkájába, amennyire tudott, besegített. Nőként kevés esélye volt, hogy komolyan vegyék, ennek ellenére kitartóan és áldozatosan végezte munkáját.

Sem az evangéliumokból, sem a történeti hagyományból nem tudjuk, hogy prostituált lett volna, és ez nem is valószínű. Az pedig, hogy Jézus szeretője lett volna, nem más, mint az egyház lejáratására irányuló rosszdindulatú propaganda – mindamellett, hogy hiteltelen hazugság.

JERUZSÁLEM, MEGOSTOROZÁS TEMPLOMA

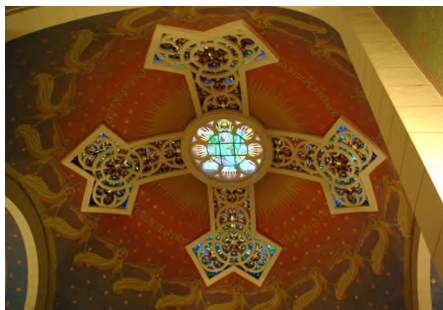
Jeruzsálem Jézus korában nem volt akkora, mint ma. Kaifás főpap háza ezért közel volt a templomhoz. Az evangéliumok tanúsága szerint Jézust az elfogása után Kaifáshoz vitték (vö. Mt 26,57; Mk 14,53; Lk 22,54; Szent János szerint először Annáshoz vitték, a korábbi főpaphoz, Kaifás apósához, és csak utána Kaifáshoz, vö. Jn 18,13; 18,24), ahol a főpap halálra ítélte (vö. Mt 26,65–66; Mk 14,63–64; Lk 22,71).

Az evangéliumokból azt is tudjuk, hogy Szent Péter apostol ekkor tagadta meg háromszor Mesterét. Az első három evangélium meg sem említi, hogyan sikerült bejutnia a főpap házának udvarára – ami bizonyára nem lehetett egyszerű –, utána már bent, akár a tűz mellett találjuk Pétert, ahol melegszik (vö. Mt

26,58; Mk 14,54; Lk 22,55). Itt bizonyítják rá hárman, hogy Jézus tanítványai közé tartozik: két cseléd lány (Szent Márk szerint egy, de kétszer), majd a körülállók (Szent Lukács szerint egyvalaki), így kukorékol végül a kakas (vö. Mt 26,69–75; Mk 14,66–72; Lk 22,56–62). Néhány apró részletben azért vannak különbségek: Szent Márk írja egyedül, hogy kétszer szölt a kakas (vö. Mk 14,30; 14,68; 14,72); Szent Lukács szerint pedig maga az Úr tekint rá Péterre, és ő ez alapján (no meg a kakasszó alapján) emlékszik vissza, mit mondott meg neki előre Jézus (vö. Lk 22,61). Szent János evangéliuma szerint ő maga (Szent János) könnyedén bejut a főpap udvarára, mert ismerőse a főpapnak, és ezután az ő kérésére engedik be Pétert (vö. Jn 18,15–16). Az első, aki rábizonyítja Péterre, hogy Jézus tanítványa, az ajtónálló szolgáló (vö. Jn 18,17), majd valaki (vö. Jn 18,25), végül a főpap egyik szolgálója, épp rokona annak, akinek Péter levágta a fülét (vö. Jn 18,26). Így szólal meg a kakas (vö. Jn 18,27). Összerakva a képet, lehetséges, hogy az első kettő a főpap két cseléd lánya volt, az utolsó pedig a főpap szolgálója, Malkus rokona.

Kaifás főpap házában, Jézus halálra ítélésének és Péter hármasságának helyszínén ugyancsak egy lélegzetelállító templom áll ma. Bent a mennyezeten kereszt, némi fény csak onnan szűrődhet be. A templom ugyanis (szándékosan) elég sötét belül, hogy az éjjeli idézze minden napszakban, amikor Jézussal mindez történt. (Ma természetesen már megoldják reflektorokkal a világítást.) A templom már a külső mozaikjaival is Urunk szenvedéseit tárja elénk: a megkötözött Jézust, Urunk arcul verését és Péter bűnbánatát. Belül szintén Urunk szenvedéseinek jeleneteit láthatjuk, illetőleg a tizenkét apostolt az ég felhőin.

A templom alatt valóban megtaláljuk Kaifás főpap házat. Egy rajz mutatja be nekünk azt, ami az evangéliumokból kimaradt: Jézusnak valószínűleg kikötötték a kezeit és lábait, hogy – a védekezés lehetőségétől megfosztva – könnyebb legyen őt pofozni, verni és köpködni. Itt tarthatták fogva virradatig, amikor Pilátushoz vitték.

Egy további érdekességre is felfigyelhetünk Szent Márk evangéliumában. Szent Márk egyszer sem írja le a főpap nevét (Kaifás). Minden alkalommal csak „főpap”-ként említi. Egyes bibliakutatók ebből arra következtetnek, hogy ez Jézus szenvedéstörténetének legősibb leírása, eredetileg nem Szent Márk munkája, és akkor készülhetett, amikor még Kaifás volt főpapként hivatalban, tehát nagyon röviddel Jézus feltámadása és mennybemenetele után! (Szent Márk, még ha maga is írta az evangéliumát, felhasználhatott már akkor meglévő, írott forrásokat.)

JERUZSÁLEM, MENNYBEMENETEL HELYSZÍNE

A mennybemenetel eseményét egyedül Szent Lukács írja le az evangéliumában. (Amit Szent Márknál találunk a 16,9-től kezdődően, az egész biztosan nem Szent Márk munkája, hanem későbbi keresztények kiegészítése: a többi három evangélium alapján készült tömör összefoglaló.) Szent Lukács az evangéliumában

még nem beszél negyven napról, ezért az olvasó azt hihetné, hogy Jézus mindjárt a feltámadása és az első megjelenése után szállt a mennyekbe. Tudjuk, hogy valójában ez nem így van, maga Szent Lukács is pontosít az Apostolok cselekedeteinek leírásában (vö. Ap-Csel 1,3).

Urunk feltámadása és a mennybemenetele között tehát negyven nap telt el, de az sem volt eseménytelen, és nem is teljes egészében Jeruzsálemben telt. Az első megjelenés a tíz apostolnak (Tamás nélkül) még Jeruzsálemben történt (vö. Jn 20,19–25), feltehetőleg Szent Márk szüleinek házában, majd egy héttel később a második megjelenés is a tizenegy apostolnak (Tamással együtt, vö. Jn 20,26–29), utána viszont visszatértek Galileába, és a harmadik

megjelenés (a második csodálatos halfogással) Tibériás tavánál, vagyis a Genezreti-tónál történt (vö. Jn 21,1–25). A mennybemenetel eseményekor pedig már ismét Jeruzsálemben találjuk az apostolokat: Jézus kivezette őket az Olajfák hegyére, megáldotta, majd az égbe emelkedett (vö. Lk 24,50–53).

Ennek emlékét őrzi ma is az Olajfák hegyén egy piciny mecset. Igen, sajnos jól olvastuk: egy mecset. A helyszín egyébként látogatható, és külön kérésre az imádság is engedélyezve van, ám szentmiséket nem tarthatnak. A zarándokcsoportok látogatásakor többnyire a mennybemenetel eseményét szokás itt felolvasni az Újszövetségből, valamint a dicsőséges rózsafüzér második titkát elimádkozni („aki a mennybe fölment”).

Érdekesség, hogy Jézus Krisztus, aki megtestesülésekor a teljes emberi testet és természetet felvette értünk, s akinek isteni természete sem csorbult eközben, akiben ezáltal összeért az ég a földdel, az utolsó két lábnyomát otthagyta nekünk egy sziklában a mennyekbe emelkedése előtt. Ez előtt ma is szokás hittel leborulni és tisztelettel megcsókolni.

A mennybemenetel helyén a középkorban a jelenleginél nagyobb és pompásabb templom állt, ám jöttek a muszlim hódítók, és először biztos, ami biztos, lerombolták a templomot, majd eszükbe jutott, hogy Jézus prófétaként náluk is szerepel a Koránban, ezért mecsetet emeltek ezen a helyen. De hogy leborulva mégsem hozzá, vagyis a lába nyomához, hanem Allahhoz imádkozzanak Mekka felé, a szent lábnyomos követ a mecset oldalába vitték a közepéről.

Jeruzsálem mindig meghatja a keresztény zarándokot. Ma is látható és tapasztalható, hogy három vallás is a szent helyének tartja a várost. Nekünk a keresztény emlékek fontosak, ezekből tudunk igazán hitet meríteni.

DEMKÓ SZIMONETTA

Egy paplány naplójából

Kislánként sokat nyaraltam nagymamámnál. Szerettem, ahogy lefekvés előtt megfésüli a hajam. Olyankor úgy éreztem, egy angyal kezében vagyok. Sokat mesélt magáról, én is elmondtam mindent, a vágyaimat, a félelmeimet, a csalódottságomat. Mindig szeretettel ölelt át és biztatott, hogy az élet szép, és csak rajtam áll, hogyan élem meg. Beszélgetés után befeküdtünk az ágyba, imára kulcsoltuk kezünket, és imádkoztunk a családunkért, barátainkért és ellenségeinkért. Tőle tanultam az elfogadást, és azt, hogy mindenkit szeretni kell, még azt az embert is, akit nem szeretnék.

Apukám minden héten egyszer elment focizni, hogy levezesse a benne felhalmozódott terheket. Emlékszem, tél volt, én pedig kislány, általános iskolás. A hétfő reggelek mindig nyugősen teltek, nem akartam iskolába menni. De ez a hétfő más volt. Kaptam apukámtól egy kiskutyás kulcstartót, ami most is megvan. Talán ő már nem is emlékszik rá, de 24 évesen, ha megyek valahová, bedobom a táskámba, hogy velem legyen. Az apukám is és a „szupererővel bíró” kulcstartó is.

Július vége volt, én középiskolába készültem. Félttem. Egy utolsó bográcsozás után ragyogó csillagokba borult az égbolt. Apukámmal kiválasztottunk egy csillagot, ami csak a miénk. Ha nem tudnánk beszélni, vagy hiányzunk egymásnak, csak meg kell keresni a csillagunkat, és gondolni a másikra. Azóta gyakran nézek fel az égre.

Az öcsém a kezemet fogva próbált elaludni. Kérdeztem tőle suttogva, hogy fent van-e még. Válaszolt, hogy igen. Elmondtam neki, lehet, hogy lesz olyan, amikor már nem tudom így fogni a kezét, és lehet, messzire kerülünk egymástól, de mindig számíthat rám. Lelkiekben szorítom a kezét, neki és még a három tesómnak is.

Kicsik voltunk, karácsonyra Jézuskától kaptunk egy színes kis sátrat. Akkor még csak hárman voltunk testvérek. Én általános iskolás, a többiek még törpék. Kineveztük ezt a sátrat hivatalos „tesó szállónak”. Ebben uzsonnáztunk, pihentünk, nevettünk. Megbeszéltük az élet dolgait. Jó volna ma is egy ilyen sátor, csak sokkal nagyobb.

Az egyik öcsém hasfájós volt babaként, így sokat sírdogált. Anyukám mindent kitalált már, hogy enyhítse fájdalmát. Egy délután elkezdte a Miatyánkot dúdolni, hamar álomba szenderült a pici, törékeny öcsém. Míg felcseperedett, ez volt a gyógyír a hasfájásra és szerintem a kis lelkivilágára is.

CSABAI MÁTÉ

„A Kárpát-medencében élünk, tudnunk kell, hogy ez egy ilyen hely”

Évről évre fellép a Klassz a pARTon! fesztiválon

Bubnó Tamás kórusa, a Szent Efrém Férfikar.

Miért gyökerezik a földbe a láb a bizánci zenétől?

És miben ihlette meg a kórust II. János Pál?

Ezekről a kérdésekről beszélgetett a papageno.hu munkatársa a neves karnaggal.

Édesapja görögkatolikus lelkész volt. Emlékszik rá, hogyan találkozott a bizánci zenével?

Két-három éves koromban – arra már emlékszem – felvittek a kertünk végében álló templomba, ahol édesapám volt a pap. Vasárnaponként szép ruhába öltözött, azon mindig megdöbbentem, ha láttam. A nagypapám is élt még, aki szintén pap volt, világtalan, kívülről tudta az evangéliumokat. Nekem kellett ellenőriznem, hogy jól mondja-e őket. Így találkoztam azzal, hogy a kétszáz fős gyülekezet teli torokból éneklie a himnuszokat, a különleges dallamvilágú énekeket. Akkor volt már rádió, de nem voltunk körülveve zenével úgy, mint most. Amikor zene szólt, az mindig ünnepi alkalom volt.

Önt nem lelkésznek szánták?

Sem apámnak, sem nagypapámnak nem volt kifejezetten ilyen szándéka. Édesapám jól hegedült, barátai között volt Bárdos Lajos, édesanyám zongoratanító volt. Úgy látták, engem a zene érdekel, ha nem is annyira, mint a foci, de majdnem annyira.

A bizánci egyházi zene egészen különleges atmoszférát jelent, az embernek földbe gyökerezik tőle a lába.

Igen, ezzel én is egyetértek. Teljesen más, de talán mégis a törzsi zenéhez tudnám hasonlítani a hatását. A bizánci zenében megszűnik az idő, nincs olyan kényszerítő hatása, mint a mai világunkban általában. A nagy himnusz-költők, Damaszkuszi Szent János vagy Majúmi Szent Kozma a dallamot és a szöveget együtt

alkották meg, az imádság lelkiállapota inspirálta ezeket a zenéket.

Egyre inkább érdekel a Közel-Kelet zenéje, az ősi szír, libanoni dallamvilág, ami a bizánci zenére is hatott. Méltatlanul keveset foglalkozunk vele Európában, természetesen a saját, egyébként csodálatos zenekultúránk köt le minket. Ma, hála az internetnek és a könnyebb utazásnak, közelebb kerülhetünk a Kelet zenéjéhez.

Amikor 2002-ben megalapította a Szent Efrém Férfikart, gondolta volna, hogy erre a zenei világra ilyen igény lesz?

Nem, nem gondolkodtam ezen. Eszembe nem jutott volna korábban, hogy egy férfikar vezetésével fogom eltölteni szakmai életem jelen-

tős részét. 2001-ben a doktori disszertáción dolgoztam, és Kárpátalján járva kezembe került Boksay János karnagy férfikarra komponált liturgiája. Ehhez a műhöz szerveződött a kórus a Budapesti Énekes Iskola felnövekvő tanulóiból – köztük saját gyerekeimből – és zenésztársaimból, akikkel addig dolgoztam.

Új feladat volt, mert az énekes iskolában a nyugati zenével foglalkoztunk, az énekkarral pedig kezdetben a Kelet zenéjével. (Mára repertoárunk kiterjedt a magyar és a kortárs zenére is.) Így került fel a Szent Efrémmel Magyarország mint fehér holló a bizánci zene térképére. A lengyelországi Hajnówkában rendezték a legnagyobb bizánci zenei fesztivált, ahol megnyertük a kategóriánkat. Lett is botrány az oroszoknál abból, hogy egy ilyen versenyt miért magyarok nyernek. Ezzel persze mi nem foglalkoztunk.

A Budapesti Énekes Iskolában a schola cantorumok oktatási módszerét alkalmazzák. Miben áll ennek a lényege?

Erről az ősi oktatási módszerről már 596-ban is úgy beszéltek, hogy elég régen létezik. Lényege, hogy a gyerek 7-8 éves korától, amikor hangja és értelme is nyiladozik, együtt teljesíten szolgálatot a tanáraival. Az osztályteremben jelen van a tanár-diák viszony hierarchiája, de ez megszűnik akkor, amikor közösen szolgálnak, mert tisztában vannak azzal, hogy a szolgálatban a másik pontosan ugyanannyit ér, mint én.

Isten előtt mindenki egyenlő

A nagy ünnepeken, húsvétkor, karácsonykor, pünkösdkor, a Mária-ünnepeken a tanár és

kozás nem tartott tovább három másodpercnél. A kérdésére válaszolva: „Ut omnes unum sint” – „hogymindnyájan egyek legyünk.” Ez volt a görögkatolikusok jelmondata 350 évvel ezelőtt, a gyakorlatban azonban ez nem ilyen egyszerű. II. János Pál levele forradalmi levél volt, az előző pápák azt kívánták tőlünk, görögkatolikusoktól, hogy térjünk meg a római katolicizmusba, ő viszont felszólított minket, hogy őrizzük meg a keletiségünket, a bizánci lelkületet, a zenét, a Kelet világosságát. Nem tudhatjuk, a megosztottságnak milyen szerepe van az isteni tervben, de lényegi párbeszéd csak akkor lehet a két irányzat között, ha mindkét rendet tart a saját portáján.

A magyarok élete mindig Kelet és Nyugat között zajlott – sokan sokféleképpen megfogalmazták már ezt. Amíg a Kárpát-medencében élünk, tudnunk kell, hogy ez egy ilyen hely.

tikus koncertjeink voltak. Sosem volt semmi probléma, pedig mindig kockázatosabb nem templomban vagy hangversenyteremben, hanem a szabad téren énekelni. Mindig jó idő volt, és mindig sokan voltak, remélem, ezután sem lesz másként.

Augusztus második felében megtartják a fesztivált. Mit hallunk majd a kórustól?

Az énekes iskolás gyerekek szülei között több neves kolléga volt, köztük Kertesi Ingrid. Vele fogunk együtt énekelni keleti és nyugati dal-
lamokat egyaránt. A repertoárokban elég gyakoriak a szopránénekesnőre és a cappella férfikarra írt darabok, ilyenekből válogatunk majd.

Az interneten hódított az a videó, amelyben a Fonográf egyik számának szövegét aktualizálták. Ezek szerint a humor a koronavírus-járvány idején sem hagyta el önöket!

Nem, semmiképpen. Humoros társaság a Szent Efrém Férfikar. Aki hallotta már a BMC-ben az év végi koncertsorozatunkat, tudhatja, hogy azokon a koncerteken is szoktunk bolondozni. Az eredeti Fonográf-sláger akkor jelent meg, amikor könnyűzenei szerkesztő voltam a rádióban. Most, az autóban ülve, arcomon a maszkkal jutott eszembe, hogy a „Viktória” szónak ugyanaz a ritmusa, mint annak, hogy „pandémia”. Nem gondoltam volna, hogy az interneten ilyen karriert fut be a felvétel. Lesz következő is, de hogy mi, azt még nem áruolom el.

Reméljük, hogy amikor élőben hallhatjuk önöktől, pandémiáról már múlt időben beszélünk

Az lenne jó, igen. Az elmúlt hónapokban nekünk is tartanunk kellett magunkban a hitet, hogy ez egy átmeneti időszak. Komoly ütések érték az egész szakmát, de tudnunk kell, hogy a Kárpát-medence nem ugyanaz a kultúrája nélkül. A Szent Efrém Férfikar vallja, hogy a kultúra nem csak azt jelenti, hogy néha elmegyünk egy-egy hangversenyre vagy színieseményre, hanem hogy naponta teszünk valamit, ami a lelkünk ápolásáról szól.

a diákok közösen énekelnek a szentmisén. A schola-rendszer a Vatikánban jött létre, ma a leghíresebbek az angol scholák, de működnek Németországban és számos helyen Európában. Hihetetlenül jó érzés más scholák tagjaival találkozni, mert bármilyen más országban éljenek is, hasonló élményeink vannak, ami összeköt.

Koncertsorozatuk címe: Orientale Lumen. A szökepcsolat annyit tesz: Kelet világossága, és II. János Pál pápa 1995-ös apostoli leveléből származik, amely új fejezetet nyitott a nyugati és a keleti kereszténység viszonyában. Mit jelent ez a levél az ön számára?

II. János Pál pápa kézfozását a mai napig a tenyeremben érzem, és soha nem felejttem el, amikor a szemembe nézett, noha a talál-

Nekem hungarus-tudatom van, itt élek, sokféle felmenővel és ősszel, akik között nem csak magyarok voltak. Mint Liszt vagy Kodály, akik nem vérségileg voltak magyarok, de ide tartoztak. Ennek a világnak a különleges szellemiségéhez tartozik a sokféleség, hogy tucatnyi nemzet él együtt, és képesek békében élni.

Évek óta visszatérő vendégek a Klassz a pARTon! fesztiválon. Hogyan ismerkedett meg Érdi Tamással és Érdi Mártával?

Márta Cimborá című műsorában az énekes iskola több diákja is énekelt. Nagyon szerettem és fontos vállalásnak tartottam a tévéműsort. Amikor évekkkel később Márta invitált, hogy vegyünk részt a Szent Efrémmel a Klassz a pARTon! fesztiválon, örömmel csatlakoztunk. Ma már történetünk van a fesztivállal, fantasz-

A cikk a papageno.hu-n jelent meg.
Szöveg: Csabai Máté/papageno.hu,
fotó: Érdi-Harmos Réka

KANYÓ ÁRPÁD

A SZENT AJTÓK FÜGGÖNYE

**December 8-án
pappá szentelésének
60. évfordulóját
ünnepelte főtisztelendő
Lakatos László atya.
Eme különleges évfordulón
írásommal őt köszöntöm.**

A mikor nemrégiben a jubilánssal beszélgettem, egy érdekes „liturgikus emléket” idézett fel: a megboldogult Mosolygó Imre atya említette neki a négy pap vövel büszkélkedhető Kutka Izidor (1865–1935) személyét, aki 1913–1935 között timári parókus volt. Az elbeszélés szerint ő még használta a timári templom ikonosztázionján a függönyt, s feltűnő volt a történetet felidézőnek, hogy amikor áldást adott, azt olyan furcsamód tette, a függönyt „felett”. Minden bizonnyal e neves atya nem a függöny fölé ágaskodott, hanem a királyi ajtó sarka és a függöny között kandikált ki áldást adva – amint látható ez ma is például moldvai monostorokban –, mindenesetre a felidézett sztori egy dolgot bizonyít: a királyi kapu mögötti függöny a 20. század elején sem volt teljesen ismeretlen. Ez az emlékidézés adta az apropóját is annak, hogy jelen sorainkban most a szent ajtók függönyeiről gondolkodjunk el.

A nálunk főként „királyi ajtó”-ként ismert „szép kapu” és a diakónusi ajtók mögött is felfüggesztett függöny elsősorban a szentélyben végbemenő események titokjellegét hivatott hangsúlyozni. Ezért lényeges még az az elnevezésbeli különbség is, amellyel a szent Eucharisztia alapítását illetjük: míg Nyugaton „utolsó”, addig Keleten inkább „titkos” vacsorát emlegetnek, amely a szentáldozás előtti imánnak is fontos része: „a te titkos vacsorádnak részesévé fogadj ma engem...” Vagyis a „titkos vacsora” a kenyér és a bor átváltozásának örök misztériuma mellett azért is volt „titkos”, mert nem „nyilvánosság”, hanem zárt ajtók mögött, a tizenkettő körében, a világtól elzártan zajlott le. A függöny ennek a vacsorának a misztikus titkát őrzi: a tér- és webkamerák világában, amikor az ember min-

dent látni kíván, bizony még mindig van szemmel nem látható, örök titok, amely előtt mély megrendüléssel és tisztelettel illik adóznunk.

A keleti egyháznak szóló Liturgikus Instrukció szerint „a szentélyt a hajótól rács, függöny vagy ikonosztáz választja el, mert ez a legszentebb hely: itt helyezkedik el az oltár, amelyen az isteni Liturgiát ünneplik, és felajánlják az áldozatot” (Lit. Instr. 104.). A lexikonok meghatározásai szerint a függöny (καταπέτασμα) a királyi ajtó mögött lévő, elhúzható, főként piros színű szövet, amelyet a szertartások bizonyos részein ki-, illetve újra behúznak.

Az mindenesetre bizonyos, hogy használata ősi, mint az ikonosztázion! A jámbor hagyomány egy érdekes epizódja alapján – melynek hitelességét most nem vizsgáljuk – néhányan a 4. század első feléhez, Nagy Szent Bazilhoz kötik; a kutatások elsősorban szíriai eredetűnek vélik (az oltárfüggöny szír közvetítéssel jutott el az örményekhez), ősiségét egyértelműen bizonyítja, hogy használják azt a nem bizánci rítust követő ősi keleti egyházakban, például a szír, a kopt, az etióp és az örmény rítusban is. A maronita egyházban az ikonosztázion nem ismert, függönyt viszont esetenként ők is alkalmaznak.

Az ikonosztázion kialakulása előtti időkben olykor az oltár cibóriumát függönyözték el – ez jelzi a szent oltár tisztelésének fokozatos fejlődését is (!) –, később az ikonosztázion kezdeteit jelentő, a 4. században megjelenő szentélyrekesztő rács, majd oszlopok közé húzták (az oltár előtti bejáratról – amit sokáig a függöny helyettesített, majd kialakult a királyi ajtó – azóta beszélhetünk, amióta van szentélyrekesztő, a 4. századig azonban a templom főbejáratát nevezték „királyi”-nak), hogy világosan jelezzék a hajó és a szentély határvonalát, valamint megszüntessék annak néhol a 3. században gyakorlattá vált szokását, hogy a hívek az oltárhoz járuljanak az Eucharisztia vételére. Másik funkciója továbbra is a szent titkok eltakarása volt a hitelöltek, no meg a hitetlenek elől (a zárt függöny arra is figyelmeztet, hogy a hit titka mindenkinek nem is fedhető fel!), és így őrizte a Szent Liturgia alatt az Eucharisztia nagy titkát.

A függönyt a kezdeti időkben feltehetően két oldalra húzták szét. A szimbóluma már akkor is azt jelentette, hogy amikor a függöny mögötti szentély feltárul, akkor láthatóvá válik a világ előtt az üdvösség mindama nagy titka, amely „századok és nemzedékek óta el volt rejtve” (Kol 1,26), és Jézus megtestesülése, emberré léte révén lett láthatóvá, jutott nyilvánosságra az emberiség előtt. Az efezusi levelet magyarázva Aranyszájú János atyánk így beszél: „Amikor azt hallod: Mindnyájan együtt könyörögjünk!..., s látod, hogy a függönyt széthúzták..., akkor arra gondold, hogy a menny felülről kettévált, és az angyalok alá szállnak.”

A keleti teológusok között nagyjából két irányvonal figyelhető meg a függöny eredetét és teológiáját illetően.

Az egyik szerint a függöny templomi alkalmazásához nagyban hozzájárult Szent Pál apostol teológiája, aki a zsidókhoz írt levélben párhuzamot von Krisztus halála és a zsidó templom belső, kultikus jelentőséggel bíró kárpitjának meghasadása között (a belső, kozmikus jelentőségű függönyt az elnevezésben is megkülönböztették a külsőtől). Erről az eseményről mindhárom szinoptikus evangélium megemlékezik (Mt 27,51; Mk 15,38; Lk 23,45). Pál apostol így beszél: „Mivel tehát bízunk abban, testvérek, hogy Jézus vére által bemegyünk a szentélybe, amelyet nekünk, mint új és élő utat a függönyön („διὰ τοῦ

καταπατησματος”), azaz a saját testén keresztül megnyitott, és mivel van főpapunk Isten háza fölött, járuljunk hozzá igaz szívvel a hit teljességében, hintsük meg és tisztítsuk meg szívünket a rossz lelkiismerettől, és mossuk le testünket tiszta vízzel” (Zsid 10,19–22). Ennek alapján a páli függönyértelmezés mintha korábbi lenne, minthogy a jeruzsálemi templom függönyét előképként a templomi függönyre használták volna. (Erről jó eszmecseréket is folytathatnak ám, hiszen Pál maga is zsidó hagyományokon nevelkedett...) Krisztus eszerint a saját testével maga lett „új és élő függöny” (Jakab ősevangéliumának is egyik teológiai gondolata ugyanez), átjáró az Isten országába mindazoknak, akik követik őt, míg addig a szentek szentjébe csak a függöny elhúzása révén léphetett be egymaga a főpap. Elsődlegesen tehát a függöny meghasadása a Krisztus által számunkra megnyitott Isten országának képe, melynek őszövségi előképét jelentette a zsidó templom kárpitja,

de ez elvesztette jelentőségét, miként maga a zsidó templom is. Ez „a templom elveszti központi értékét az istentisztelet szempontjából, mert Jézus halálakor a függönye kettéhasadt, felülről egészen az aljáig” – emlékeztet bennünket a keletiek számára kiadott Liturgikus Instrukció is. A keleti keresztények – akik az isteni liturgiában szüntelen a misztériumot, magát „a Titkot” ünneplik – hiszik, hogy Isten számunkra is megnyitja majd a most még elfátyolozott mennyei szentély ajtaját. Ritkán így emlegeti a bizánci himnuszköltészet is az örök hazába való bejutást: „Legistenesebb Mihály atya! Te most a szent köntösben ékeskedsz, és bent vagy a Szentek Szentjében, a második függöny mögött, mint újabb Áron.” (Lásd május 23., Mihály hitvalló püspök emléknapiján.)

A mennyei (szellemi) és a földi (anyagi) világ határvonalaként magyarázza ezt a páli részt Alexandriai Cirill főpap is, de számos őszövségi apokrif irat hasonlóképpen értelmezi a függönyt.

A páli megközelítést nem hangsúlyosan kezelő másik irányvonal szerint a függöny jelképisége egyértelműen a zsidó templom, a szentek szentjének függönyéből került át az Egyházba: ha jól meggondoljuk, összességében vagy elterjedtségében (az etióp egyházzal ezért nem beszélünk, hisz annyira nem kiterjedt) a keleti egyház az, amely a leginkább megőrzött és értelmezett újra számos őszövségi jelképet a liturgikus életében. E szerint a magyarázat szerint a templom szentélye az őszövségi szentek szentjének a megfelelője, és amint abban az Isten népe közötti jelenlétét biztosító frigszekrényt őrizték, úgy őrizzük mi is a szentély asztalán (a „szent oltár”-on) az isteni Eucharisziában valóságosan jelen és köztünk lévő Krisztust. Itt már hangsúlyosabb az egyháztani vonatkozás is, miszerint nemcsak Krisztus lett „új függöny”, hanem az Egyház maga is az „új Jeruzsálem”, melynek dicsőségével húsvétkor nem győzünk betelni: „Tündökölj, tündökölj, mennyei Jeruzsálem.”

A bizánci Mária-tisztelet egyik sajátossága, hogy a himnuszköltészet a függönyt az Istenszülő előképének is tekinti: „Téged jelképezett előre csodálatosan a Törvény, Tisztaságos, te sátor, te szent edény, te csodá-

latos frigszeikrény, függőny és vessző, leront-hatatlan templom és Isten kapuja. A Törvény arra is megtanít, hogy ezt hangoztassuk: Valóban mindent felülmúlsz, tisztaságos Szűz!” (Lásd november 21., az Istenszülő templomba vezetése napján.)

A függőny használatának általánossá válásával kapcsolatban a bizánci liturgikus források igen hallgatólagosok. Feltűnő, hogy csak a 11–12. századi liturgiamagyarázó, Andidai Miklós (ill. Teodor) az, aki a függőny le- és összerakásáról beszél (ami az Úr elárulásának éjszakáját jelképezi), de megjegyzi azt is: „ahogy a monostorokban szokták végezni”. Annyi bizonyos, hogy a bizánci hagyományban a függőny használata az ikonrombolás időszakát követően valóban a monostorokban kezdett el igazán fejlődésnek indulni és onnan mindinkább

Az istentiszteletek során a függőny ki- és behúzása, miként a királyi ajtó nyitása és zárása (melyek rendje nem minden keleti egyházban egyforma) minden esetben szimbolikus jelentőséggel bír. Általánosságban a következő megállapításokat tehetjük:

A függőny nyitva (azaz kihúzva) van mindazonokon az istentiszteleteken, amelyek főként imádságokból, himnuszokból, alkotásokból és olvasmányokból állnak. Ezekben a szertartásokban tárul fel legjobban előttünk Isten emberek iránti gondviselése, aki végbevitte megváltásunkat, hogy megmentse az egész emberiséget, és eme istentiszteleteken nyilvánul meg annak reménysége, hogy elnyerjük az Isten országát. Így az alkonyati és hajnali istentisztelet, a királyi imaórák és a Szent Liturgia kezdetén széthúzzák a függőnyt, majd

„az ajtókat, az ajtókat” felkiáltásnál a függőnyt széthúzzák, és úgy is marad a „szentség a szenteknek” felkiáltásig), a papság áldozása előtt és a szertartás végén. A liturgia képi értelmezése a nagybemenet utáni részt az Úr temetéséhez köti, amit Gogol kommentárja így mutat be: „Majd az oltárra helyezi (értsd: a pap) a szent kelyhet és a Krisztus testét jelképező kenyeret – mintegy sírba helyezi. Becsukják a királyi ajtót – mintha az Úr sírjának bejárata lenne. Elhúzzák az ajtó függőnyét – mintha ez a sírhoz állított őrség lenne. Leveszi a pap a diakónus fejéről a szent diszkoszt – mintha Krisztus testét venné le a keresztről, és a kiterített antimenzionra helyezi – mintegy a halotti lepelre.” Néhány évszázaddal előtte, a 14. században Isten házáat az Úr sírjaként értelmezve Palamasz Gergely egy helyütt így fogalmazott: „...a függőny mögött az a hely található, ahová Krisztus testét lefektetik, s ugyanott van a szent oltár is.” Tovább haladva a liturgia menetében, a Bárány megtörésének pillanata következik, amikor az Úr eledelül az emberiségnek adja magát, ez olyan nagy titok, amit még az angyalok sem képesek felfogni – ezért „elrejtik az oltárt a nép szeme elől” (Gogol); a papság áldozása pedig azt jelenti – amint a bevezető sorokban már említettük –, hogy a Mester és a tanítványok a titkos vacsorát a tömegtől elzárta, az emeleti teremben fogasztották.

Úgy is fogalmazhatunk, hogy:

- minden olyan esetben kihúzzák a függőnyt, amikor az adott istentisztelet az emberiség javát szolgáló eseményt ábrázol, illetve olyan titkot tár fel, amely rejtve volt, „de amelyet most kinyilatkoztatott szentjeinek” (Kol 1,26).
- Minden olyan esetben pedig, amikor az istentisztelet az emberiség bűnös állapotát vagy Isten haragját, illetve a keresztyén ember bűnbánatát fejezi ki, akkor zárva (behúzva) van a függőny. Számos böjti szertartáson a zárt királyi ajtó és a behúzott függőny jelöli: kiűztünk az Édenből, és most siratjuk bűneinket a bezárult mennyország kapuja előtt.

A teljesség igénye nélkül nézzünk néhány gyakorlatot.

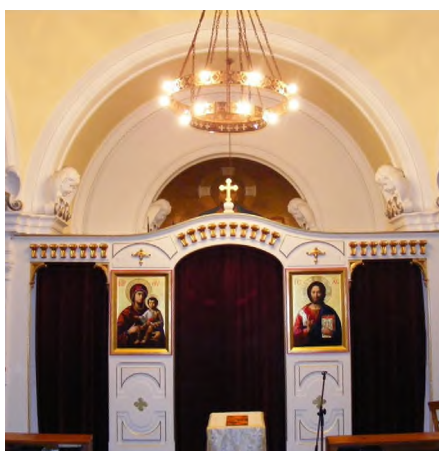
Mivel a tipikon az imaórák, a kis esti és a nagy esti, valamint az éjféli zsolozsma rendes végzési helyének az előcsarnokot jelöli meg, ilyenkor nem húzzák szét a függőnyt. Ahol az első imaórát a reggeli istentisztelet azonnali folytatásaként imádkozzák, a királyi ajtó zárva és a függőny is behúzva van.

elterjedni. Valójában a monostori tipikonok azok, amiknek utalásaiban itt-ott feltűnik a leírás arról, hogyan és mikor kell az istentiszteleteken a függőnyt ki- vagy behúzni. Vannak azonban, akik azt képviselik, hogy használata már a 6. században megjelent, de csak a 11. században rögzítették használatának mikéntjét. A függőny behúzásának szokását van, aki a konstantinápolyi Eusztáthiosz pátriárkához (1019–1025) köti. Tessalonikai Simeon 15. századi értelmezésében a függőny „az Istent körülvevő sátrat jelképezi, ahol az angyalok seregei és a szentek pihenőhelyei vannak”.

a megfelelő pillanatokban nyitják és zárják a királyi ajtót. (A királyi imaórák esetén a kilencedik óra evangéliumának felolvasása után a királyi ajtó bezárul, és a függőnyt is behúzzák, majd a déli istentisztelet kezdetén ismét kihúzzák.) A liturgikus előírások szerint, ha a pappal együtt szolgál, akkor a diakónus feladata a függőny elhúzása és a királyi ajtó nyitása és zárása, amikor pedig a pap egyedül szolgál, maga teszi mindezeket. Ahol szokás, az alszerpapok is megtehetik ezt.

Amikor a teológiai mondanivaló megkívánja, a Szent Liturgián a szent ajtók mellett a függőnyt is behúzzák: a nagybemenet után (majd

Ha virrasztás részeként vagy az utrenyétől akár külön is végzik a nagy esti zsolozsmát (karácsony, vízkereszt és örömhírvétel előestéjén), akkor annak kezdetén a függönyt rögtön elhúzzák.

A feltámadási szertartást megelőző nagy-szombati éjféli istentiszteleten a pap a kánon 8. ódjánál húzza szét a függönyt és nyitja ki a királyi ajtót, hogy majd a síri leplet az oltárasztalra vigye.

A fényes héten az ikonosztázion mindhárom ajtaja (értelemszerűen a függöny is) végig nyitva van, csak a szombati 9. imaóra kezdetén zárják be azokat.

Amikor nincs a templomban istenszolgálat, vagy csak a felolvasó vezeti az imádságot, a királyi ajtó és a függöny értelemszerűen zárva van.

Az Előre Megszentelt Adományok (nálunk rövidebben: Előszenteltek) Liturgiájának sajátossága, hogy a nagybemenet után bezá-

ruló királyi ajtó mögött a függönyt csak félig húzzák be. (Teljes befüggönyözésre az „Előre megszentelt Szentség a szenteknek” felkiáltás előtt kerül sor.) A királyi ajtó bezárása és a függöny félig behúzása itt kvázi ugyanolyan jelentőségű, mint ami a Szent Liturgia nagybemenete után történik meg, emlékeztet az Úr szenvedésére és a megváltás titkára, ám félig nyitva is, hogy jelezze, ez nem „teljes” liturgia, a titok már végbement, Krisztus jelen van, és látva a világ bűneiért hozott áldozatot, buzgóbban kiáltsuk: „Mi Atyánk”; hozzá „élő hittel és szeretettel” közeledjünk.

A függöny általában piros színű, de másféle is lehet, az adott ünnep színvilágától függően. (Néhol ilyenkor az ünnep színének megfelelően az ikonok előtti mécseseket is átcserélik.) Sok esetben kereszt vagy más himzett ikon is díszíti a függönyt.

Már negyedszázada annak, hogy Szent II. János Pál pápa a Kelet világossága című apostoli levelében arra emlékeztetett, hogy „az Egyház élő örökségének minden eleme növekszik azáltal, hogy a hívek megértik, befogadják azt”.

*Amint befogadta ezt
a lelki örökséget a sorainkkal
köszöntött jubiláns
áldozópap, **László atya**,
mi is olyan buzgón törekedjünk
ősi hagyományaink
szerető megértésére
és befogadására!*

a Nagy Szent Bazil Rend

1950 szeptemberében a bazilita atyák mellett a Máriapócsan élő bazilissza nővérek működési engedélyét is megvonták a kommunista hatóságok. A rendelet végrehajtása során a nővérek rendházába is más közösségekhez tartozó apácákat szállítottak. „Dombóvárról az ottani, Szent Orsolyáról elnevezett kanonokrendi nővéreket, akik ápolónőket képeztek és más iskolákat is vezettek, Máriapócsra deportálták. Nem tudom, hogy hányan, de sokan voltak. Volt köztük egy rajztanárnő, festőművész, Geszthy Angella, akinek az édesapja gróf Klebelsberg Kunó miniszternek volt az államtitkára. Egy akvarellportrét hagyott itt maga után. A Szegény Iskolanővérek több rendházból voltak ide internálva. Ők is sokan voltak. 92 személyre emlékszem, de nem tudom, hogy csak a nővérek, vagy az atyákkal együtt voltak ennyien” – emlékezett vissza Dudás Bertalan atya a rendet ért megpróbáltatásokra.

A kolostorban összezsúfolt nővérek helyzete az atyáknál is rosszabb volt, mivel sokan voltak, a pócsi bazilisszák lakása pedig nagyon szűkös volt. Az itt töltött két hónap után sokan csak szalmán vagy szalmazsákon aludhattak a nagyobb ebédlőben és az alsó helyiségekben, lepedővel és pléddel takarózva. Sanyarú helyzetüket azonban hősiesen viselték, sok időt töltve a kegytemplomban, imáikkal kegyelmet kérve a Szűzanyától.

A szerzetesrendek működési engedélyének megvonása, illetve a rendházak felosztása után a női szerzetesrendek tagjai hatalmas nyomás alá kerültek: tilos volt nekik a szerzetesi öltözetet hordani, egymással találkozni, vagy akár csak kettesével is együtt lakni. Ezenkívül folyamatos rendőri őrizet alatt álltak. „1970-ben, a nyári szünet kezdete előtt egy rendőr alezredes kopogtatott az ajtómon, és az örökfogadalmam felől kezdett faggatni. Mindenre kíváncsi volt. Kik voltak, hogyan történt, stb. Amikor nem akartam valamire válaszolni, ő válaszolt helyettem. Mindent tudott. Bevitt a rendőrörsre, és tovább faggatott. A nyaram hátralévő része így telt. Mindenhova követett valaki, mindig állt valaki az ajtómnál, rendszeresen vallattak, este tízkor is

ellenőriztek, hogy otthon vagyok-e” – emlékszik vissza Ágota nővér. Az állambiztonsági hivatal gyakran megpróbálta rávenni a nővéreket arra, hogy titokban jelentéseket küldjenek a társaikról. Bár több apácának emellett el kellett viselnie a bebörtönzést, a nőiszerzetes-közösségek tagjainak többsége hű maradt a rendjéhez (a bazilissza nővérek közül is többen örökfogadalmukat 1950 után tették le), és megpróbált a civil életben elhelyezkedni.

Az 1950-ben rendjüktől megfosztott szerzetes nővéreknek a szocialista nőtársadalomba kellett beolvadni, ami nem ment nehézségek nélkül, hiszen nem volt könnyű megfelelni a velük szemben támasztott elvárásoknak. Az egyházi iskolák 1948. évi államosítását, majd a rendek működési engedélyének megvonását követően a szerzetesnők jórészt kiszorultak azokból a munkalehetőségekből, amelyekben korábban jelentős, hagyományos szerepük volt (gyermeknevelés, tanítás, betegápolás, szociális gondozás stb.). Kevesen találtak a hivatásuknak meg-

felelő munkát, a többségnek a képzési szintje alatt kellett a munkaerőpiacon elhelyezkednie.

A bazilissza nővérek kolostorában 1950-ben 24 örökfogadalmas apáca és 4 novícia élt. A nővérek egy része a Dudás Miklós által ugyanabban az évben alapított nyíregyházi szemináriumban kapott irodai vagy konyhai munkát. „A konyhai felszerelések is a kornak megfelelőek voltak. A legfontosabb mégis a tisztelendő nővérek főzni tudása, Andrea nővér csodálatos receptjei és ételei. (...) A nővérek büszkén, szinte anyai örömmel méricskéltek mindennap a konyhai 'mázsán' a testileg feltűnően gyarapodókat. Nem gúnyolódni akarok, sőt inkább elismerésnek szánom e sorokat. Meghajolva a tisztelendő nővérek alázatos szolgálata előtt” – írta Véghseő Dániel atya visszaemlékezésében. A nővérek ott kerestek munkát, ahol hajlandók voltak alkalmazni őket. Néhányan egyházközségekben helyez-

kedtek el kántorként vagy sekrestyésként, mások gyárban, varrodában kaptak munkát, megint mások általános iskolában tanítottak. A rend-

4/2. rész

jüktől megfosztott apácák azonban a munkahelyükön is megbélyegzett embereknek számítottak: Tekla nővér 1968 júniusában tette le az ideiglenes fogadalmát, ami sajnos kitudódott, és a rendőrség sokáig zaklatta emiatt. Egy évig nem is taníthatott, egy ruhaipari szövetkezetben dolgozott fizikai munkásként. Hozzá hasonló megpróbáltatásokon ment keresztül Ágota nővér is: *„Sosem ismerték el a pedagógiai teljesítményemet, sosem léptettek elő, én kaptam a legkisebb fizetést, évtizedekig éreztem, hogy lenézett, megtűrt személy vagyok a rendszerben.”*

A nőiszerzetes-közösségek többsége az 1990-es évek elején a szétszóratásból visszatért nővérekkel indult újra, akik – még akkor is, ha a rend működési engedélyének megvonásakor éppen csak novíciák voltak – ekkor már legalább 60 évesek lehettek, nem is beszélve azokról, akiket fogadalmasként, örökfogadalmasként ért a rendelkezés végrehajtása. A közel 70 női közösségből mindössze 17 esetében mondható el a sikeres „újraindulás,” melyek között csak 7 van, amely nagy múltra visszate-

kintő, apostolkodó rend. Ezek közül is az egyik olyan, amelynek a működését nem tiltotta be 1950 szeptemberében a kommunista diktatúra, vagyis a régi, tanító, karitatív, szociális szolgálatot ellátó, illetve apostolkodó rendek közül gyakorlatilag 6-nak sikerült az újraindulás. A Nagy Szent Bazil Rend női ága is ide sorolható.

Ismeretes, hogy mennyire kockázatos és veszélyes volt a nővérek számára ebben az időszakban az egymással való kapcsolattartás, ezért sokan erre egyáltalán nem is vállalkoztak. Ha mégis megtették, akkor az a túlélést szolgálta, segítette azt, hogy a rendszerváltást követően az idős nővérek képesek voltak újra közösségi életet kezdeni. A bazilissza nővérek számára a nyíregyházi szeminárium nyújtott erre lehetőséget, amelyről Ágota nővér így mesélt: *„Tanítási szünetekben Nyíregyházára utaztam, a pócsi rendházból kitelepített nővéreink ugyanis a püspökség konyháján dolgoztak. Ez volt a rendünk titkos »központja«. Vigyázni kellett itt is, mert a hatalom emberei a püspökségen is jelen voltak. A nővérek nem is engedték, hogy velük ebédeljenek.”*

Ez önmagában azonban mégsem elegendő a sikeres újrainduláshoz. Ez csak azoknak a közösségeknek sikerült, amelyek az illegálitás éveiben is titokban foglalkoztak hitoktatással, ifjúsági és családpasztorációval, hivatásgondozással, vagy pedig azoknak, amelyeknek tagjai külföldre menekültek, ott új közösséget alapítottak, majd hazatértek az újrainduláskor. A máriapócsi kegyhelyen mindössze két nővér (Stefkő Bazília és Homa Terézia) maradhatott, akik a kegytemplomot gondozták; a feladat azonban olyan sok volt, hogy segítségre volt szükségük. Így került vissza Morvai Márta nővér 1957-ben a kegyhelyre: *„Mondanom sem kell, mekkora örömmel, szinte azonnal jöttem a hívásra. Nem élhettünk közösségben, de legalább itt lehettem. Azóta itt dolgoztam Pócson. Nagy templom ez, sokat kell mosni, takarítani, a liturgikus öltözeteket tisztítani, volt munka bőven, de nagy örömmel és szeretettel végeztem*

minden rám bízott munkát. Kántor is voltam.” Ez a három nővér biztosította a kommunizmus idején a bazilissza apácák máriapócsi jelenlétének folytonosságát, búcsúk alkalmával pedig lehetőségük nyílt a rendtársakkal való találkozásra. *„(Márta nővér) ugyanolyan odaadással szolgált a hétköznapiakban, mint a nagybúcsú embert próbáló napjaiban. A segítség ürügyén ilyenkor köréje gyűltek szét-szórt rendtársai is, s megélték azt a közösséget, melyre abban az időben egyébként nem volt lehetőségük. Jó volt így együtt látni őket, s tapasztalni a rendi előjárójuk iránt megnyilvánuló engedelmes tiszteletet”* – emlékezett vissza Verdes Miklós atya.

Az 1989-es rendszerváltást követően teljesen kifosztva, használhatatlanná téve kapták vissza a nővérek rendházukat, amely a korábbi évtizedekben állami csecsemőotthonként működött. A szerzetesrend újraindítása Máriapócon sok időbe telt, a nővérek csak 1991-ben vehették birtokba az épületet. Az átépítési munkák után, 1993 februárjában megnyitották Máriapócon a 25 személyes Szent Makrina Szociális Otthont idős nők számára, majd 1997-ben Sátoraljaújhelyen a Szent Anna Szeretetotthont. A máriapócsi közösség nővérei az 1990-es évek elejétől kezdve lelkigyakorlatokat szerveztek, szolgáltak a kegytemplomban, és a zarándokok rendelkezésére álltak nemcsak lelki gondozással, hanem kegytárgyboltjukkal, illetve könyvkiadással is.

Bár a rendet sikerült újjászervezni, a kommunizmus négy évtizede a későbbiekben is érezte hatását: megváltozott az emberek gondolkodása, tartása, erkölce, így nagyon kevés a szerzetesi hivatás. Míg 1991-ben tizenheten költözhetek vissza, a bazilissza nővérek ma már csak ketten vannak.

LEGEZA JÓZSEF

N

emrég újra elolvastam diákkorom kedves regényét. Daniel Defoe angol író 1719-ben megjelent **Robinson Crusoe** című regényével kapcsolatban megdöbbenéssel fedeztem fel, hogy az izgalmas fordulatokon túl egy mélyen vallásos műről van szó. A regény eredeti – Defoe által írt, cenzúrázatlan – változatának visszatérő motívuma Isten gondviselése.

A főhős, a Robinson Kreutznauer néven született nemes férfi hajótörést szenved, majd huszonnyolc évet tölt egy Trinidadhoz közeli szigeten. Ott naplót vezet viszontagságairól, mindennapjairól.

EGY HELYEN A KÖVETKEZŐKET ÍRJA:

„Most már sokkal kellemesebb volt az életem, mint korábban, testem s lelkem számára egyaránt. Mikor hozzáfogtam ételémhez, gyakorta elöntött a mélységes hála érzése a bőkezű Gondviselés iránt, mely ellát élelemmel ezen a vad szigeten. Megtanultam, hogy helyzetemnek inkább nézzem a fényes, mint a sötét oldalát, és gondoljak arra, amim van, mint arra, amiben hiányt szenvedek. És mindez olykor leirhatatlan örömmel töltött el. Azok okulására mondom ezt, akik soha semmivel nem elégszenek meg, akik nem tudják nyugodt szívvel élvezni azt, amivel Isten megajándékozta őket, mert mindig olyasmire áhítoznak, ami nem adatik meg nekik. Mert siránkozásunk amiatt, amitől meg vagyunk fosztva, bizonyos abból fakad, hogy nem vagyunk elég hála-lásak azért, amink van.

Nagy vigaszomra szolgált egy másik gondolat is, miként vigaszára lett volna bárkinek az én helyemben: összehasonlítottam jelenlegi helyzetemet azzal, amire először számítottam, mert hiszen milyen szörnyű sorsra juthattam volna, ha az Úr jóságos gondviselőként nem rendeli úgy, hogy a hajó – amit észrevettem – közelebb sodródott volna a parthoz, ahol nemcsak fölmehettem rá, de partra is vihettem mindazt, amit benne találtam! Mennyire megkönyítette ez az életemet, hiszen e nélkül nem lettek volna szerszámaim, hogy dolgozhassam, nem lett volna fegyverem, hogy megvédhessem magam, sem sörétem és puskaporom, hogy élelmet szerezzek.

Efféle elmélkedéseim után még inkább éreztem a Gondviselő kegyességét, és tiszta szívemből köszönetet mondtam Istennek jelenlegi helyzetemért, minden nehézségével és viszontagságával együtt. Szolgáljon hát ez is okulására azoknak, akik a bajban oly hajlamosak azt mondani: van-e énnálam szerencsétlenebb; ami-

kor pedig arra kellene gondolniuk, hogy a földön milyen sok ember szerencsétlenebb önáluk, s az ő szerencsétlenségük is lehetne sokkal nagyobb, ha a Gondviselés úgy rendelné.

Engem vigasztalt és reménységgel töltött el az is, ha összehasonlítottam helyzetemet azzal, amit megérdemeltem volna, s amire számíthattam a Gondviseléstől. Mert borzalmas életet éltem azelőtt.

Hosszú hónapokon át, mint már említettem, borzalmasan gyötörtém, felidézve addigi életem minden bűnét és gonoszságát, és amikor körülnéztem, és láttam, mennyi mindennel megajándékozott a Gondviselés, mióta a szigetre kerültem, hogy milyen bőkezű volt hozzám az Úr, hogy nemcsak csekélyebb büntetést szabott ki rám, mint amelyet megérdemeltem, hanem ily bőségesen el is halmozott mindennel, akkor felébredt bennem a remény, hogy elfogadta megbánásomat, és idővel kegyelmét is elnyerem.

Ilyen gondolatokkal vigasztalva magam, nemcsak megbékéltem Isten akaratával, hanem őszinte hála éledt bennem helyzetemért, ki még élő ember vagyok, nem szabad panaszkodnom, hiszen bűneimért nagyobb büntetés járt volna, s ráadásul anynyi áldás szállt rám ezen a helyen, amennyit semmiképp sem várhattam volna. Nem panaszkodnom kell tehát,

hanem örveleznem, és naponta hálát adnom mindennapi kenyeremért, mely csodák egész sorának köszönhetően adatott meg nekem: igen, ugyanolyan csoda táplált tehát, amiként Illést a hollók táplálták, sőt igazán csodák egész sorozata.

Hálásnak kell lennem már csupán azért, hogy élek, és hogy igazán boldog lehessen az életem, szünös-szüntelen emlékeznem kellett arra, hogy az Úr milyen kegyesen s jóságosan viseli gondomat. S amikor mindezt kellően végiggondoltam, lelkem elcsitult, s elmúlt a bánatom.”

Van egy imádság **IMA SZENVEDÉS IDEJÉN** címmel az *Emeljük föl szívünket* görögkatolikus imakönyvünkben, amelyben így könyörgünk a Jóistenhez: „Uram, megvallom, hogy bűnemért többet érdemeltem ennél, amit most szenvedek, és hálát adok neked, hogy nem fizetsz érdemem szerint, hanem a büntetésben is megmutatod irgalmasságodat, és mint fiadat kegyesen dorgálsz és ostromozol, hogy a világ csalárdságaitól el ne ragadtassam.” Defoe Robinsonja nem ismerte ezt az imát, de a gondolatot igen, hogy a nehézségek idején is hálát kell adnunk Isten jóságáért, hisz nem a szerint szenvedünk, amennyit érdemelnénk, hanem könyörületesége miatt, már itt, a földi életünkben is érezhetjük Isten végtelen irgalmát.

Eszembe jut még a könyv kapcsán Olofsson Placid bencés szerzetes atya. Az apai ágon svéd származású Placid 1933-ban lépett be a Szent Benedek Rendbe, és hat évvel később pappá szentelték. 1946. június 5-én letartóztatták, majd az ÁVH Andrássy úti épületébe vitték. Ott kegyetlenül megkínózták, éjszakán-

ként nem hagyták aludni. A hírhedt épületben a folyosót és a vécét kellett takarítani. Később kényszermunkára ítélték. Koholt vádak

alapján 1946-ban a Moszkvától 900 kilométerre levő Gulag táborba internálták, ahol tíz évet töltött. Itt találta meg új hivatását: tartania kell a lelket a fogolytársaiban. A Gulagon dolgozta ki magának és társainak a túlélés négy szabályát.

Defoe ezt a négy szabályt nem ismerte, de az egyiket ezek közül akaratlanul is alkalmazta saját életére: a szenvedést nem szabad dramatizálni, mert attól gyengébb lesz az ember. Nem szabad megsajnálania önmagát, mert az elveszi az erőt a túléléstől. Nem szabad elégedetlenkedni, hanem fel kell fedezni azokat az apró örömeket, amelyek az adott helyzetben megvannak. Az a művészet, ha meg tudjuk látni az élet apró örömeit, és meg tudjuk köszönni azokat Istennek. Nem a boldog ember a hálás, hanem a hálás ember a boldog.

Defoe könyve a Diákkönyvtár kiadásában jelent meg, de – mint az igazi nagy regények nemcsak fiataloknak, hanem – idősebbeknek is tartalmas olvasmány.

EGY ÉVVEL ELHALASZTJÁK A BUDAPESTI NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUST

Április 23-án jelentette be a Vatikán, hogy Ferenc pápa a **Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusok** Pápai Bizottságával, valamint a katolikus világesemény szervezőivel egyeztetve – tekintettel az egészségügyi válsághelyzetre és annak következményeire – egy évvel elhalasztja a 2020 szeptemberére tervezett budapesti 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust (NEK).

A katolikus világeseménynek 2021. szeptember 5–12. között ad otthont Budapest.

A Szentsek az utazási nehézségek és a gyülekezési korlátozások miatt hasonló döntést hozott a Családok Világtalálkozójaival kapcsolatban is, amelyet 2021 júniusában tartottak volna Rómában. A 2022-es liszaboni ifjúsági világtalálkozót is a tervezett időponthoz képest egy évvel később, 2023 augusztusában tartják meg.

SZILÁGYI LÁSZLÓ

Szent László nyomában Székelyföldön

Dübörögnek a kilométerek alattunk, autónk nagyokat zökken, hatan ülünk a kocsiban, sofőrünk kitarthatóan diktálja a tempót. Szent László-tanulmányúton vagyunk: Obbágy Vera, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat részéről szervezőként, dr. Mosolygó Marcell atya, Oros görögkatolikus papja és muzeológus, történész szakemberek kicsiny csapata. A Hierotheosz Egyesületnek, a megyének s a – Trianon 100. évfordulóján különösen aktuális – testvérmegyei együttműködésnek köszönhetően Hargita megyében, Csíkszépvízen konferencián hallgathatjuk meg a kutatások eddigi eredményeit, és megtekinthetjük a nemrégiben feltárt, megmentett, középkori (14-15. századi) Szent László-falképeket Bögöz, Csíkszentmihály, Homoródkarácsonyfalva, Oklánd falvak templomaiban.

Szent László szobra Csíkszépvízen

Őszintén ajánlom: ha az olvasó a mindennapokban megfáradt, akkor lelki, szellemi, testi töltekezésért keresse fel a kis székely falvak évezredes templomaiban őrzött falképeket, amelyek Szent László király legendájának híres jelenetét, a leányrabló (leányszóktető) kun legyőzését ábrázolják!

Azét a királyét, akit szentté avatása után, 1192-t követően íródott legendája így jellemez:

„Krisztus szentségére felesküdt lovagok minden reménysége.”

Az utóbbi évek feltáró és értékmentő művészettörténeti munkájának köszönhetően immár mintegy nyolcvan középkori falkép mutatja be nekünk ezt az egyetlen történetet szerte a Kárpát-medencében. Korát (14-15. sz.) és a ciklus egységes, szakrálissá emelt lovagi témáját, de részleteiben mindig eltérő ábrázolását tekintve Európában s – nem lehet túlzás kijelenteni – a világon egyedülálló jelenség.

Talán úgy lehetne és kellene utunk minden kalandját és a szakralitást egyszerre felmutatni, ahogy a Szent László-falképek teszik. Sokszor van egy felső és van egy alsó sáv: felül a király harca a kunnal, alul a passiójelenet.

Ahogy a 11. századtól itt letelepedő besenyők településén, Bögözön a templomban láttuk – a hosszú út után sötét éjszaka megérkezve, kedvünkért a templomot kivilágítva –, legfelül Szent László legendája, középen antiochiai Szent Margité, alul az utolsó ítélet.

Hogyan is találkozik ez a három? A település neve őrzi a történet egyik szereplőjét: bögüz kun nyelven „torok” – a falu majdnem a Bontaszoros torkában fekszik –, tehát besenyők/kunok lakták. Margit és László király pedig a lovagkor révén talál kapcsolatot, hiszen ereik lyéit a mi Árpád-házi Szent Margitunk nagyatyja, II. András hozta magával a Szentföldről. Mindkét szereplő pedig érdekes módon lehet a Megváltót követő, halálán győzedelmeskedő hit példája.

A tudatos egybeszerkesztés legszebb példája a gelencei templom: a két történet egymás felett helyezkedik el. Jézus Megváltóként bevonul tanítványaival Jeruzsálembe, László kivonul seregével Nagyváradról, és a pogányok elleni harcba indul, s a végén a Megfeszített keresztje felső szára át is nyúlik a felette lévő falsíkba, ahol éppen a kun térdepel, haját László ragadja meg, a lány kezében pedig sújtásra emelve ott a kard...

A bögözi templom északi falán lévő 76 négyzetméteres, 14-15. századi falkép. Csedő Attila fényképe

A Szent László-falképek üzenete

Az esemény, amelyekhez kötik általában az ábrázolást, a kerlési csata (1066).
A Képes Krónikában így olvashatunk róla:

„Meglátott végül Szent László herceg egy pogányt, aki egy szép magyar lányt vitt lova hátán, Szent László herceg pedig úgy gondolván, hogy az a váradi püspök lánya, s noha súlyosan meg volt sebesülve, tüstént üldözni kezdte lovával, melyet Szögnek nevezett. Amikor pedig már elérte volna őt, hogy lándzsájával ledöfje, semmiképpen sem volt erre képes, mivel sem az ő lova nem futott gyorsabban, sem amannak a lova nem maradt le semennyire sem, hanem mindegyre kartávolság volt a lándzsa és a kun háta között. Így kiáltott és szólt Szent László herceg a lányhoz: »Szép húgom, ragadd meg a kunt az övénel, és vessed magad a földre!« Meg is tette ezt. Amidőn pedig Szent László herceg a földön fekvőt közelről lándzsával ledöfte volna, ugyanis meg akarta őt ölni, a lány nagyon kérte, hogy ne ölje meg azt, hanem engedje el. Ebből is látszik, hogy nincs hűség az asszonyokban, mivel fajtalan szerelemből kívánta őt megszabadítani. A szent herceg pedig sokáig viaskodott vele, s miután inát elvágta, megölte őt. De az a lány nem a püspök lánya volt.”

Lászlóval szemben – amint láttuk – a leány szerepe nem egészen egyértelmű, de még a kuné sem!? Helyi idegenvezetőink is utaltak a képeken a leány mozdulatára, ahogyan a kun iját érinti: tartja vagy éppenséggel el akarja ütni? (A rablás és a szöktetés között is van különbség, de a kettő néha keveredhet, mint az esküvő alkalmával a menyasszonyszöktetés pillanata...)

A sok egymásba fonódó ok közül az egyik dinasztikus lehet: a pápaság által támogatott Anjouk számára az egyetlen rokon kapcsolatot az Árpád-házzal éppen egy kun leány jelentette! Károly Róbert (1308–1342) királyunk apai dédszülei V. István és Kun Erzsébet voltak. A másik ok a leányrabló „vétkest,” egyben „áldozatot” érinti.

Nomád népek meg- és újrakeresztelése

A középkorban a magyarság magát minden kétségen felül a hunoktól származtatta. A nomád népek kereszténysége és kereszténnyé válása, keresztényi elfogadtatása nagy kihívás a 11. századi, de a 14. századi Európában is.

A kerlési csatát hiteles korabeli forrásokból nem tudjuk rekonstruálni. Az 1200 körül keletkezett Szent László-legenda még csak meg sem említi. **Kézai Simon** az első, aki IV. Kun Lászlónak ajánlott krónikájában (1282–83) a besenyők (tehát nem a kunok!) fosztogatását és vereségét ismerteti, de László királysága (és nem hercegsége) idejére téve – pedig az még Salamon uralkodása idején történt –, ráadásul a pogány leányrablás legendás eleme nélkül.

A történet később többféle variációban megjelent. Mi lehet a magyarázata a 11. századi történet és az azt elmesélő falképek gyors 14. századi elterjedésének és annak, hogy Szent

Szent László viaskodik a kun harcossal a székelyderzsi freskón

A tatárjáráskor (1241) még ellenségnek tartott és a tatár támadókkal – tévesen – azonosított kunság később épp IV. Béla kérésére tért vissza és tér meg: lett keresztényként a magyarság védelmező, külön jogállású területtel rendelkező része. A kunok beilleszkedése a magyar társadalomba és jogrendbe azonban csak a 14-15. században, az Anjouk időszakában s egészen Mátyás koráig nyúlóan zárul le. Ekkor alakulnak ki az autonóm kun székelyek is.

Többről lehet itt szó a László-legenda ábrázolásaiban is, mint egyetlen királyunk hőstettéről

A bögsői templomon a mészrétegek alól 1930-ban, majd újra 2010-ben feltárt falképek szelint – eddig egyedülálló módon – nem csupán egyetlen leányt rabol el egy kun, hanem több (láthatóan kettő) leánnyal menekülnek a kunok! Nem két harcosnak, hanem két népnek a meghatározó találkozási pillanatát kellett tehát megörökíteni.

A kun az ábrázolásokban a királlyal csaknem egymagasságú (ráadásul a 14-15. századi székelyek ruházatában), birkózik a királlyal, amely birkózás inkább összekapaszkodás: egymással szemben állnak, s egymás vállát ragadják meg.

Akár a keleti sztyeppe népek ősi birkózási-jelenete ismétlődik meg (ahogy László Gyula kimutatta), akár mai nézőként Jákób és az Úr tusakodása, akár egy keresztény megtérésmotívum jut eszünkbe, vagy a maga egyszerűségében a keresztény László győzelmét látjuk a pogányság felett... Mindez a történelmi valóságában a besenyők, kunok, tatárok, sőt a hunok-székelyek-magyarok megtérését is felidézi: Isten ostorából lettek a kereszténység védői!

Arany János ezt verselte meg gyönyörűen. A **Szent László** című vers szerint Nagy Lajos lovagja, Laczfi Endre kapja a parancsot, hogy védje meg a tatároktól Moldvát tízezer székellyel. Ekkor támad fel nagyváradi koporsója köfedelét felnyomva, a vasajtót éjfél tájban félretaszítva László. A téren álló érclő is meg-elevenedik, és gazdáját egy ugrással a Kálváriáig és kilenccel a Királyhágóig viszi. „Uram Isten és Szent László!” – kiáltja nekibuzdulva a székely, s a csata menete megfordul. Utána Nagyváradon éppen László napján áll keresztvíz alá a „vad faj,” a keresztapa maga Laczfi. Csodát pedig

EGY ELAGGOTT, SÍRBA HAJLOTT
ŐSZ TATÁRNAK NYELVE HIRDET:

„Nem a székely, nem is Laczfi,
Kit Isten soká megtartson;
Hanem az a: László! László!
A győzött le minket harcon:
A hívásra ő jelent meg,
Vállal magasb mindeneknél
Sem azelőtt, sem azóta
Nem láttuk azt a seregnél.

Nagy lovon ült a nagy férfi,
Arca rettentő, felséges;
Korona volt a fejében
Sár-aranyból, kövel ékes;
Jobb kezében, mint a villám
Forgolódott csatabárdja:
Nincs halandó, földi gyaló
Féreg, aki azt bevárja.

Mert nem volt az földi ember,
Egy azokból, kik most élnek:
Feje fölött szűz alakja
Látszott ékes nőszemélynek;
Koronája napsugárból,
Oly tündöklő, oly világos! –”
Monda a nép:
az Szent-László,
És a Szűz, a Boldogságos.

A LEGENDA ÜZENETE:
a pogányság felett aratott
igazi győzelem az egykori ellenfél
megtérése és tanúságtétele.

Így lett a Szent László-legenda és annak képi és írásos megőrkítése a kun ágtól is származó Anjouk magyarországi uralmának legfontosabb szakrális legitimációs jelképe. A kunoknak, tatároknak, de egyben a hun-székely-magyaroknak mint Isten ostroma népeinek is az őket ábrázoló templomokban, a celebrált misékben újra és újra megélt megváltástörténete.

A falképciklusok azért tölthetnek be ma is szakrális, nemzeti és Kárpát-medencei összetartó szerepet, mert önmaguk művészi voltán és eredetkérdésen is túlmutatnak egy olyan történelemszemlélet felé, amelyben győztes és vesztes szerepe eltűnik, sőt a hitben megfordul: „**Aki meg akarja menteni életét, elveszíti, aki azonban értem elveszíti, az megtalálja**” (Mt 16,25).

Hazatérünk

Szépvíz lakon vagyunk a polgármesteri hivatalban. A középkorban az utolsó lakott csiki település volt a Moldvába tartó út mentén Szépvíz, amely onnan kapta a nevét, hogy – a legenda szerint – seregével László király a tatárokat leverve, megállt ott egy magaslaton, a Pogányhavas egy kövén, majd ugratott, mondván lovának: „Igyál, lovam, ebből a szép vízből!” Lova patája nyomát a kő megőrizte, mellette kút lett. Így mesélték a régiek, és így adták tovább szájról szájra.

S ebben a faluban, amely csodás módon egyszerre székely és a 17. századtól lett örmény is, azaz volt egyszerre pásztor, paraszt, kereskedő, iparos, azaz paraszt és polgár, s ahol a kis házak körbeveszik a teret, amely bármely európai középkori várost büszkeséggel töltene el, no tehát itt nincs olyan régi ház, amelyet az önkormányzat ne védene, s ne akarna élettel megtölteni. Az ékszerdoboz-szerűen gyönyörű, egykor idehívott olasz mesterek által

Szent László legendája a homoródkarácsonyfalvi unitárius templomban

A székelyderzsi templom megmaradt freskórészlete

épített barokk központi örökség Szent László-termében most is minden csütörtökön előadásokat, könyvbemutatókat hallgat a 40-60 fős közönség! (Nagyvárosok megirigyelhetnék...)

azt a követ is, ahol egykor a patak folyt, s gyalogszerrel – szigorúan azzal, hogy ne egyszerű turistalátványosság legyen – már meg is lehet találni.

egy könnyecsepp gördül végig a székely, lovas polgármester arcán: „...szinte elérékenyülök, á gyerekek, nem tudom, miért!”

Szent László legendája a gelencei templom falán

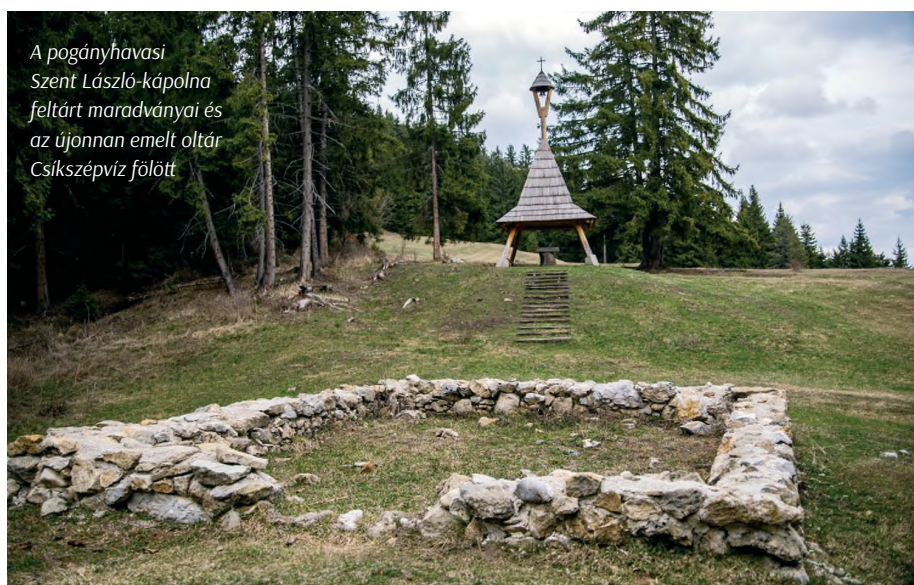

Szent László alakja a csíkszentmihályi templom falán

Minden polgármesternek, vezetőnek van egy elképzelése – vagy legalábbis kellene, hogy legyen. Csíkszépvíz polgármesterének, Ferencz Tibornak van: „építsük vissza, építsük újra a legendát!” Első lépésként újrászervezték azt a búcsúnap mulatságot az Örmény Kaszinó sörkertjében, amely éppen az ő legénykorára eltűnt – persze lóval, „mert ez az egyetlen dolog, ami még a pálinkánál is jobban vonzza az embereket” –, mondja, akinek a lószerszámok ott vannak a hivatali helyiségben is, hiszen maga is kitűnő kocsihajtó. Aztán filmet készítettek a legendáról (Daczó Dénes és Daczó Katalin munkája), megépítették a Szent László teret és Szent László kútját, s a Szent László nevű településekről földet hozattak, hogy dombot építsenek, majd ott 2009-ben felszentelték a Bocskai Vince készítette egészalakos Szent László-szobrot. Idős emberek segítségével az egykori Szent László-kápolna helyét Kicsi-pogányhavason, majd Botár István régész segítségével feltártatták, restauráltatták, s Bogos Ernő terveivel egy haranglábat is építettek oda. Megkeresték, megtisztították

S ahogy mindezt sorjázza, egyszer – éppen ott, amikor felidézi a falnak nevet adó történetet: „ígyál lovam, mert ez szép víz!” –, egyszer csak

**Mi már sejtjük, miért
– mindenkinek a Kárpát-medencében
el kellene mennie, hogy megtudja...**

A pogányhavasi Szent László-kápolna feltárt maradványai és az újonnan emelt oltár Csíkszépvíz fölött

Janus a római mitológiában az átjárások (iani) és kapuk (ianuae), így a be- és kijárás, a kezdet és vég istene. Az ókorban a még többistenhívő rómaiak hozzá imádkoztak minden fontos tettük előtt. Róla kapta nevét a január hónap, amely az egyik évből a másikba való átmenet hava. A Janus-arcú megnevezést gyakran használják a kettősségre, kétszínűsége. Innen kapta a címét a Gyöngyössi Bence rendezte 2015-ös magyar tévéfilm, a **Janus**, melynek témájával bármely korosztály, de különösen a nagyszülők és szülők generációja tud nagyon könnyen azonosulni, hisz a benne megjelenített valóság sokak életének szerves része volt. A rendező már korábbi filmjével is bizonyított, hisz 1997-ben a **Romani Kris** (Cigánytörvény) című filmjével elnyerte a montreali filmfesztivál legjobb

„hol zsarnokság van, ott van jelenvalóan mindenekben, ahogy rég istened sem;

ott zsarnokság van az óvodákban, az apai tanácsban, az anya mosolyában,

abban, ahogy a gyermek idegennek felelget;

nemcsak a szögesdrótban, nemcsak a könyvsorokban szögesdrótnál jobban butító szölamokban;

az ott van a búcsúcsókban, ahogy így szól a hitves: mikor jössz haza, kedves;

az utcán oly szokottan ismételt hogy-vagy-okban, a hirtelen puhábban szorított kézfogásban,

ahogy egyszercsak szerelmed arca megfagy, mert ott van a légyottban”

(Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról, részlet)

JANUS

első filmért járó nagydíját. Ez a mostani alkotása hitelesen mutatja be, hogyan férkőzik be a diktatúra a mindennapokba, és miként teszi élehetetlenné azokat.

A *Janus* erőssége, hogy megtörtént eseményeken alapul, így sok idősebb olvasó számára fájóan valóságos lehet bepillantani a főszerepben lévő romániai magyar család életébe a Ceaușescu-rendszer végén. A film története ugyan fikció, de a cselekmény több olyan megtörtént temesvári vagy kolozsvári eseményt fűz össze egységes történetté, amelyekkel a film készítői egy, a Securitate működésével kapcsolatban forgatott 2012-es dokumentumfilm, a *Szigorúan ellenőrzött életek* készítésekor találkoztak, levéltári kutatások vagy személyes elbeszélések útján. A benne nem valós névvel szereplő orvos házaspár mindkét tagja a mai napig praktizáló orvos. A nő Koltaszen, a férfi Budapest. „Több valóságos történetből van ez a film összegyűrva, ahol az eredeti történetek, és így a történet vége is dramatizálva van a dramaturgiai ív érdekében. Mindeközben viszont a film bemutatja a történelem egyik legsötétebb fejezetét, azt a valóban megtörtént időszakot, amikor ezek a titkosszolgálatok tevékenykedtek. Amikor a szabadság hiánya nem csak a börtönökben volt jelen, hanem ott volt a munkahelyeken, az utcán, a téren, a közéletben. Sőt, adott

esetben behatolt a leprivatabb szférákba, a családba, az otthon négy fala közé is” – nyilatkozta a rendező egy interjúbán.

A cselekmény napjainkban kezdődik, amikor Gonda Gábor (Jordán Tamás) pszichiáter rendelését egy szép középkorú nő, Kállai Zsuzsanna (Marozsán Erika) keresi fel. Ők régi barátok és kollégák. A doktornő több évtizednyi csend után most Gábor segítségét kéri, de csak a történet előrehaladtával értjük meg

pontosan, mi is ez a segítség. A film visszaviszaugrik a múltba, s ahogy alkalomról alkalomra szavakba önti életét, bepillanthatunk Zsuzsa karrierjének kezdetébe s életének alakulásába. A nő elkezdti feltárni régi barátjának a múltját, amiben főszerepet kap egy közös ismerősük: Zsuzsa volt férje, a szintén orvos Kocsis Ferenc (Seress Zoltán).

1985-ben kezdő fogorvosként kerül ugyanabba a nagyváradi kórházba, ahol már neves

zetten állambiztonsági feladatául kapta a vele, majd a családjával való megismerkedést és közeli kapcsolatba való kerülést: a Securitate egy műhibaperrel fenyegetőzve kifejezetten ezzel a céllal szervezte be őt.

Már házasságuk első éveiben a feleség észlelt olyan különös dolgokat, amiket az iratok megismerése után értett meg. Többször is olyan helyen találta meg a lakásban a dolgait, ahova ő azt biztosan nem tehetette. Férje minden ilyen helyzetben győzködni kezdte, hogy biztosan ő helyezte oda, csak nem emlékszik jól. Zsuzsa összerakta utólag ezeknek az eseteknek az értelmét: szerinte ez az egész arra ment ki – és később Ferenc azért terjesztett róla hasonló dolgokat mások előtt is –, hogy elhíresztelje az asszony zavarodottságát,

sebésznek számít az akkor számára még ismeretlen Ferenc. Szimpátia alakul ki köztük. Megragadja a férfi őszintesége, nyíltsága, mégis félve mutatja be udvarlóját református lelkész édesapjának (Blaskó Péter) és a többi rokonának, hisz a családot akkor már figyelte és számontartotta az épp regnáló hatalom. De választotta kívül-belül aranyember, mindenkit azonnal az ujjá köré csavar kedves és lehengető stílusával, így nem kérdés vele kapcsolatban, hogy a család a bizalmasává fogadja. A szerény sebészt gyanakvás nélkül elkezdik maguk közül valónak tekinteni, aki elől nem kell rejteznit a szavakat, igazi gondolatokat, hanem épp úgy lehet előtte beszélgetni, mint bármely másik családtag előtt. Zsuzsa és Ferenc természetesen a titkosszolgálat megfigyelése mellett köt házasságot a plébánia udvarán.

Idővel azonban egyre több olyan dolog történik a Kállai családdal, amiből az asszony gyanakodni kezd: valakinek közülük jelentenie kell róluk. Visszaemlékszik nem túl sokáig tartó házassága éveire, s feltevéseivel kiegészülve a részletek együtt kerek egészé állnak össze: egykori férje, a minden ismerőse által feddhetetlennek ítélt és szakmailag-emberileg egyaránt kiváló személyiségnek tartott sebészorvos, dr. Kocsis Ferenc az 1980-as évek Erdélyében a hírhedt romániai titkosszolgálatnak, a Securitaténak dolgozott.

Zsuzsa megvallja pszichiáter barátjának azt is, hogy 2011-ben kikérte az állambiztonsági szolgálatok levéltárából a Kállai családról szóló aktákat, amelyekből kiderül, hogy a 80-as évek második felében az asszonyról legtöbbször jelentő személy nagyon közeli kapcsolatban kellett álljon vele. Az ügynök nevére is – Lucefearul – fény derül, de arra sehonnan nem került elő adat, hogy ez a fedőnév kit rejt. Meggyőződése, hogy Lucefearul nem más, mint a férje. Ebben kéri most Gábor támogatását: segítsen neki kideríteni az igazságot, bizonyítékot szerezni rá. Azért fordul hozzá, mert Gonda doktor – aki annak idején ugyanabban a váradi kórházban dolgozott, mint a házaspár – maga is közelről ismeri Kocsist, sőt mindig is nagyra tartotta a sebészt, így egyre növekvő érdeklődéssel, de nem titkolt kétkedéssel fogadja az új „páciense” által róla előadottakat. Bármit mesél is, sűrűn emlékezteti rá az asszonyt, hogy mindaz, amiket mond, alapvetően mégiscsak feltételezéseken alapul, és akár más is lehetett a besúgó, például valamelyik testvére. Az ügynök fő célszemélyei ugyanis – mint a doktornő emlékeiből is kiderül – inkább a Kállai család két férfitagjai, az apa (Blaskó Péter) és a fiatalabb fivér (Adorjáni Bálint) lehettek, akik mindketten református lelkészek, nyilvántartott ellenzékiek és szamizdatként terjesztett írárok szerzői voltak. Zsuzsa még arról is meg van győződve, hogy férje kifeje-

szavahihetetlenségét. Így ha gyanút fogna azzal kapcsolatban, hogy saját férje besúgó, a férfi könnyedén hiteltelenítheti felesége állításait. Idő volt, mire maga összerakta a képletet, hisz eleinte nem tudta feldolgozni, hogyan lett minden csak egyszerű színjáték: az esküvő, a vacsorák, az őszintének tűnő, meghitt családi pillanatok. A diktatúra mindent megmérgezt, s először maga a feleség is saját épelméjűségében kezdett kételkedni, hiszen a férje nyilván nem hazudhat, hisz elvégre mégiscsak két ember szeretetkapcsolatáról van szó.

Házasságuk az 1989-90 körüli időszakra romlik meg teljesen, így a válás mellett való döntését egyértelműsíti az is, hogy férje a romániai politikai fordulattól megrémülve a Magyarországra költözést választja, míg a Kállai lány szerint mindenkinek otthon, a saját házában kell helyállni. Ő marad, a férj megy. Az akkori különválás óta nem találkozott Ferencel, mindössze egyetlen alkalommal beszélt vele. Azonban egyik rendelésén szembehozta a sors azt a tartótisztet, aki 1989 táján őt és lelkész öccsét is elfogatta és kihallgatta. Ez a furcsa találkozás megerősítette benne, hogy helyesek azok a feltételezések, amelyeket a kikért iratokból volt férje vonatkozásában kikövetkeztetett.

A pszichiáter még ettől sem érzi meggyőzőve magát, s bár valóban egybecsengenek a részletek Zsuzsanna feltételezéseivel, a néző Gondával is azonosulni tud, hisz az akkori rendszerben senkiben sem lehetett bízni, bárki ellenséggé válhatott. Közben, hallgatva az asszonyt, őt is izgatni kezdi az igazság, így a Zsuzsanna által sokszor Janusként emlegetett Kocsis is megkeresi, aki felháborodik, és egyre határozottabban próbálja győzködni régi kollégáját arról, hogy valójában az exfelesége egy elmebeteg, és mindaz, amiket róla állít, alaptalan hazugság és rágalom. Mi magunk is összezavarodunk, bár valójában egyértelmű a helyzet. Az utolsó kezelésen az addig igazát határozottan képviselő erős nő megtörik, zokog. A pszichiáter objektív véleménye volt az utolsó reménye arra, hogy az egész életében ott feszülő hazugság felszínre kerül, s most ő is azt mondja, amit eddig mindenki: nem tudni, mi az igazság.

köztük egy miniszter és a felismert szekus tiszt is. Gonda a templom kapujában pedig fűltanúja lesz annak, amint Kocsis a tiszttel beszélgetve román nyelvre vált, és maga hozza szóba, hogy eredménytelenül kereste a kapcsolatot a jelenleg követségi dolgozóként tevékenykedő, volt titkosrendőrrel. A pszichológus megszedül a hallottaktól, és kis híja, hogy nem lesz rossz-

A zárójelenetben Zsuzsa – elkéséredésében, hogy a fájdalmas igazság sehogy sem kap a jelenben igazolást és elégtételt, s a bűnösök mindig bűnösök maradhatnak – az igazság nélküli élet értelmetlenségétől szenvedve, könnyeivel küszködve öngyilkosságra készül, amikor megszólal a telefon. Egy televízió újságírója hívja: „Jó napot kívánok! Dr. Gonda Gábor javaslatára keresem Önt. Beszélgetni szeretnék Önnel volt férjéről, dr. Kocsis Ferencről, a Securitate egykori ügynökéről.” E szavak hallatán Kállai Zsuzsanna ledöbben, és kiejti kezéből a gyógyszeres dobozt. Nincs több kérdőjel, nincs elmebetegség, nincs képzelgés, sem több bizonygatás, sem hazugságban telt élet. Valóban jól hallotta: férjét néven nevezik: dr. Kocsis Ferenc, a Securitate egykori ügynöke.

A film erőssége, hogy nem áll meg a kommunizmus bukásánál, hanem a cselekménnyel eljut napjainkig, és mi, a jelen emberei láthatjuk, hogy hány elhallgatott, fel nem derített hazugság van még elpalástolva. János evangéliumában mondja Jézus, hogy az igazság szabaddá tesz. Ennek a szabadságnak az elvesztése és nem megtalálása fáj a főszereplő Kállai Zsuzsannának. E nélkül nehéz értelmet találni a jelenben.

„Mit tud adni a film annak a mai fiatal generációnak, amelynek az életében már nem jelentek meg az embert próbáló testi-lelki fenyegetettségek és félelmek?” – kérdezték a rendezőt. „Bizom benne, hogy műfajának, a történet felépítésének és az elmesélés módszerének köszönhetően a film talán azok felé a fiatalok felé is egy picit érthetőbbé tudja tenni ezt a korszakot, akiket ez egyébként nem érdekel, akik úgy gondolják, hogy ez már a múlt. Talán sikerül megértetni néhányukkal azt, hogy az idősebb generációban miért él még ennyi sérült ember köztünk, s hogy miből fakadnak ezek a sérülések. Ha a film annyit elér, hogy átélhetővé teszi a néző számára, hogy mit jelent a szellem kiszolgáltatottsága, a mindennapi félelem s annak eluralkodása, és mit jelentenek az alapvető emberi értékek, mint a becsület, akkor már megérte ezt a filmet elkészíteni.”

A kezelések véget érnek. Dr. Gonda Gábor mindkét oldalt meghallgatva nem tud határozott álláspontra jutni a múlt és az elfeledett igazság súlya alatt még évek múltán is megtört asszony igazával kapcsolatban. Szinte mi is megnyugodnánk, mondván, kár kapargatni a múlt sebeit, mikor elérkezik a film drámai csúcspontja.

A besúgással vádolt főszereplő sebészorvos kedvenc időtöltése mindig is a zongorázás volt. Abban keresett megnyugvást, hogy elvonult zongorázni. Nem sokkal Zsuzsa kezeléseinek lezárta után az exférj koncertet ad egy templomban, melyre nézőként és barátként Gonda is elmegy. A közönség soraiban felfigyel egy ismerősnek tűnő férfira. Pár perc múlva bevillan neki, hogy az illető azonos azzal a volt Securitate-tiszttel, aki egy alkalommal a nagyváradi kórházban durván, fenyegetően és megalázóan viselkedett vele. A koncert után többen is odamennek gratulálni Kocsisnak,

szul. Minden, amit Zsuzsa mesélt, igaz tehát, és ő szakemberként elutasította, nem adott neki igazat.

„Számomra a film egyik legszomorúbb tanulsága az, hogy a bűnösök, a tettesek közül sajnos nagyon soknak sokkal jobban sikerült a rendszerváltás, mint maguknak az áldozatoknak. Azok, akik akkor pozícióban voltak, nagyon sokan még ma is helyzetben vannak. Ilyen szempontból a film egy kicsit a kommunizmus felfedtetlen sebeiről is szól. És Magyarországon, bár hosszú évek teltek el, még mindig nem dolgoztuk fel ezeket az aktákat. Görgetünk magunk előtt egy adósságot az áldozatokkal szemben, ami a múlt idővel egyre duzzad, ugyanakkor ez által egyben egyre törleszthetlenebbé is válik. Ezeknek az áldozatoknak is próbál a film egy kicsit hangot adni” – vallja egy interjújában Gyöngyössi Bence, a Janus rendezője.

P. TÓTH NÓRA

DÍJAT NYERT a görögkatolikus levéltári forráskiadvány

**A Magyar Levéltárosok Egyesülete
által meghirdetett Az év levéltári
kiadványa 2019-es pályázaton
egy görögkatolikus kiadvány, a
„Mindnyájunk közös kincse”
dobogós helyen végzett a
forráskiadványok kategóriában.**

A Magyar Levéltárosok Egyesülete tavaly is meghirdette Az év levéltári kiadványa pályázatát, a legjobbnak ítélt levéltári kiadványokat három kategóriában nevezték a pályázatra országszerte: a monográfiák, a tanulmánykötetek és levéltári adatbázisok mellett a forráskiadványok kategóriájában. Ez utóbbiban a Görögkatolikus Püspöki Levéltár által összeállított legújabb kiadvány, a „Mindnyájunk közös kincse” lett a harmadik helyezett.

Az ünnepélyes díjátadó rendezvényre március 17-én került volna sor Budapesten a fővárosi levéltárban, ám ezt az eseményt sem tarthatták már meg a világjárvány miatt. Az oklevelek, díjak és ajándékutalványok így elektronikus úton jutottak el a kitüntetettekhez.

A dobogós helyezést elért kiadványról a kötet egyik szerkesztője, Majchricsné Ujteleki Zsuzsanna, a Nyíregyházi Egyházmegye püspöki levéltárának állandó munkatársa elmondta, hogy a könyvhöz három levéltár iratanyagából válogattak: a Görögkatolikus Püspöki Levéltár (Hajdúdorogi Főegyházmegye tulajdonában lévő állomány), a Nyíregyházi Egyház-

megye Levéltára, valamint a Nagy Szent Bazil Rend iratanyagát vizsgálták, azokat a forrásdokumentumokat kutatva, amelyek a máriapócsi Szent Mihály főangyal bazilika és a mellette álló monostor történetéhez kapcsolódnak. Az 1900 és 1957 között született levelek, jegyzőkönyvek, háttérdocumentumok, hitelesítő okiratok, korhű sajtótermékek stb. időrendben kerültek a kötetbe, s jórészt a bazilika felújításához kötődnek, elválaszthatatlan egységben a kegykép és a monostor e bő ötven év alatt bekövetkezett történetével.

Így lehetséges, hogy olyan különleges forráanyagok is megtalálhatók a „Mindnyájunk közös kincse”-ben, melyekkel eddig a nagyközönség nem találkozhatott: hogyan vették ki a háború alatt a kegyképet a tartójából, hogyan rejtették el, de olvashatunk adalékokat Dudás püspök atya 1939-es szenteléséről vagy Mindszenty bíboros látogatásáról is.

A könyvhöz Adaus Vasile Illés OSBM, a Nagy Szent Bazil Rend tartományfőnöke írt ajánlót; első egységében a két szerkesztő, Nyirán János fődiakónus és Majchricsné Ujteleki Zsuzsanna bevezető tanulmánya kapott helyet; ezzel a szerkesztők összefoglaló áttekintést adtak nemcsak a könyv használatához és forráanyagához, hanem a bazilika és a monostor 20. századi történetéhez is.

A kiadvány képi megjelenése az eredeti fotók felhasználásával erősíti az írott anyag gazdagságát, értelmezését. A borítón a Nagy Szent Bazil Rend címere látható, az egyes oldalak díszítőmotívumai is ebből származnak. A kötet címéhez az egyik körlevélben olvasható szókapcsolatot használták: mindnyájunk közös kincse – utalva ezzel arra, hogy nemzeti kegyhelyünk minden görögkatolikus és keresztény közös értéke –, beszélt a keletkezési körülményekről a szerkesztő-levéltáros.

A nyilvános hozzáférhetőség és a rendszerezés szükségessége teszi indokolttá, hogy a levéltár újabb forráskiadványok összeállítását tervezi.

„Mindnyájunk közös kincse”:
források a máriapócsi kegytemplom és a bazilika rend történetéhez a 20. század első feléből.
Szerk.: Majchricsné Ujteleki Zsuzsanna – Nyirán János.
Grafikai munkák: Szabó Sándor.
Debrecen, 2019. (Görögkatolikus Püspöki Levéltár Kiadványai VIII.)

A person is sitting on a large, dark rock in the foreground, looking down at something in their hands. The background shows a calm lake reflecting the warm light of a sunset or sunrise. The sky is filled with soft, golden clouds, and the distant shoreline is lined with trees. The overall mood is peaceful and contemplative.

József Attila

Istenem

Dolgaim elől rejtegetlek
Istenem, én nagyon szeretlek.
Ha rikkancs volna mesterséged,
segítnék kiabálni néked.

Hogyha meg szántóvető lennél,
segítnék akkor is mindennél.
A lovaiddat is szeretném
és szépen, okosan vezetném.

Vagy inkább ekeszarvat fogva
szántanék én is a nyomodba,
a szikre figyelnék, hogy ottan
a vasat még mélyebbre nyomjam.

Ha csősz volnál, hogy óvd a sárjat,
én zavarnám a fele varjat.
S bármi efféle volna munkád,
velem azt soha meg nem unnád.

Ha nevetnél, én is örülnék,
vacsora után melléd ülnék,
pipámat egy kicsit elkérném
s én hosszan, mindent elbeszelnék.